

Izhaja dvakrat na mesec.

Ljudska knjižnica

Znamenje štirih.

Založba
Katoliške Bukvarne v Ljubljani.

I. sešitek.

Tiska Katoliška Tiskarna.

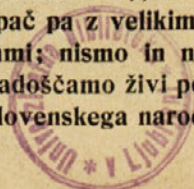
Vabilo na naročbo!

Neštetokrat se je že izražala želja po dobrem, zlasti povestnem berivu za naše ljudstvo. Vsi trije katoliški shodi so sprejeli resolucije, ki pozivljajo pisatelje in druge sposobne osebe, naj vse store za pomnožitev, oziroma razširjanje dobrega beriva. Ta klic, zlasti po dobrih povestih, je pa tudi popolnoma upravičen. Naše ljudstvo se je zadnja leta v izobrazbi silno povzdignilo; vse bere in veliko bere. In ti pridni bravci v par letih lahko preberijo vse knjige slovenskega slovstva. In potem prihajajo in prosijo novih knjig. Ali ni žalostno, da jim nimamo več kaj v roke dati? Zato je bil skrajni čas, da se temu odpomore. »Katoliška bukvarna v Ljubljani« se je odločila, da odpravi ta nedostatek in zato je začela izdajati

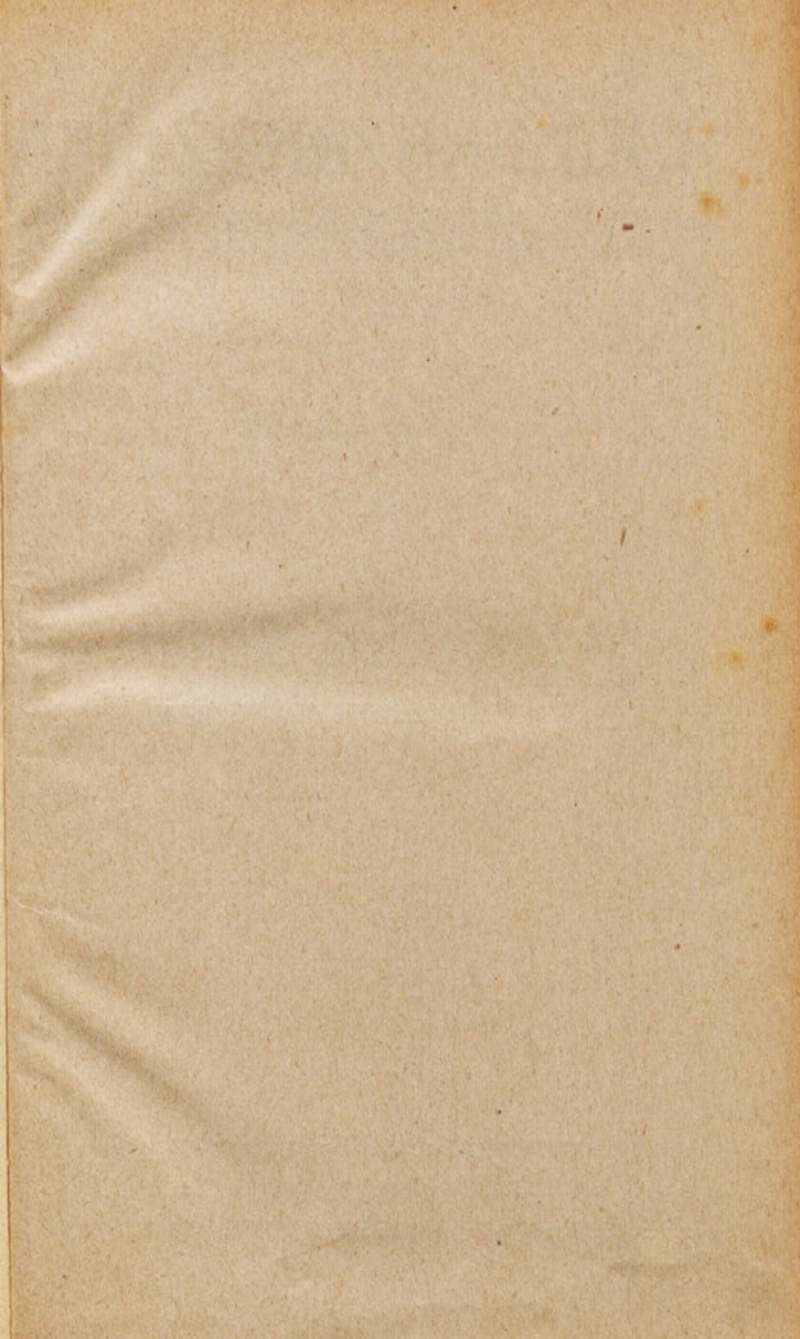
Ljudsko knjižnico.

»Ljudska knjižnica« bo svojo nalogo kolikor mogoče spretno izvršila in nudila slovenskemu ljudstvu za mal denar najboljšega zabavnega beriva v izobilju; prinašala bo izvirne pa tudi iz drugih jezikov prevedene povesti, ter ustrezala v vsakem oziru svojemu namenu. Slovenci smo imeli, odkar smo se narodno vzbudili, že nekaj »ljudskih knjižnic«, »narodnih bibliotek«, »slovenskih knjižnic«, tudi »klasja iz domačih logov« itd., pa vse te zbirke so prej ali slej prenehale. Ali tudi to novo podjetje čaka nagla smrt? Kako ga bo sprejelo slovensko ljudstvo?

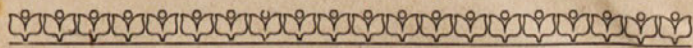
»Ljudska knjižnica« ni nastala iz dobičkaželjnosti (treba je le pogledati ceno); tudi nismo pričeli to delo z malim trudom, pač pa z velikimi težavami in ogromnimi denarnimi žrtvami; nismo in ne bomo štedili ne truda ne denarja, da zadoščamo živi potrebi in ustrezamo splošnim zahtevam slovenskega naroda in njegovih prijateljev.

LJUDSKA KNJIŽNICA

PRVI ZVEZEK

ZNAMENJE ŠTIRIH

☞☞ LONDONSKA POVEST ☞☞

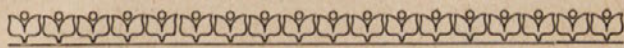
1906

ZALOŽILA KATOLIŠKA BUKVARNA V LJUBLJANI

☞☞ TISK KATOLIŠKE TISKARNE ☞☞

ZNAMENJE ŠTIRIH

LONDONSKA POVEST

.. ANGLEŠKI SPISAL A. CONAN DOYLE ..

S PISATELJEVIM DOVOLJENJEM POSLOVENIL

— D. B-t-n. —

Yvan Erhardy

1906

ZALOŽILA KATOLIŠKA BUKVARNA V LJUBLJANI

TISK KATOLIŠKE TISKARNE

VII, 8 37807 c

03000 1902

Prvo poglavje.

Kako Šerlok Holmes opazuje in sklepa.

Sherlok Holmes je segel po steklenici na zapčku in izvlekel drobno, podkožno brizgalnico, ki jo je imel v ličnem usnju. S svojimi dolgimi, belimi prsti, ki so se mu že tresli, je pritr dil ko šivanko tenko cevko ter nekoliko zavihal levi rokav. Nekaj časa so počivale njegove oči zamišljeno na brezštevilnih brazgotinah in pikah, ki si jih je bil naredil z vednim vbrizgavanjem čez in čez za pestjo in okrog žilave lehti. Naposled je vbodel iglasto cevko v kožo, pritisnil na brizgalko in se zgrudil z vzdihom vidnega zadovoljstva v svoj žametasti naslonjač.

Več mesecev sem bil po trikrat priča temu počenjanju, toda nisem se mogel sprijazniti s tem silovitim ravnanjem. Ravno nasprotno; dan za dnem je rasla moja nevolja ob tem pogledu in ponoči se mi je vzbujala vest ter mi očitala nemožatost, ker si nisem upal nastopiti proti vbrizgavanju. Kadarkoli sem se pa namenil povedati mu, kar mi je težilo dušo, vselej se mi je zdelo, da ta moj tovariš s svojim hladnim, brezbržnim izrazom nikakor ni človek, ki bi se

mu smela le količkaj omejevati svoboda, da dela, kar hoče. Njegove velike zmožnosti, njegova samozavest, mnogi slučajji, ki sem imel v njih priliko opazovati njegovo izvanredno nadarjenost, — vse to me je napolnjevalo z neko boječnostjo in nezaupnostjo pred njim.

Toda tisto popoldne sem čutil naenkrat, da se ne morem dalje premagovati, mogoče, da mi je močno vino, ki sem ga zaužil pri kosilu, stopilo v glavo, morebiti me je pa tudi njegovo nespametno obnašanje prav posebno razsrdilo.

»Kaj je pa danes na vrsti«, sem vprašal, »morfij ali kokain?«

Počasi je vzdignil oči od debele knjige, ki je bila odprta na mizi.

»Kokain«, je rekel, »sedemodstotna raztopina. Želite li poskusiti, gospod doktor Watson?«

»Nikakor ne«, sem odgovoril precej rezko. »Nisem še prebolel posledic afganske vojske in moje zdravje je še prerahlo, da bi si smel dovoliti tako silovitost.«

Smehljaj se je moji razburjenosti. »Morebiti imate prav, gospod doktor. Na kri, kakor menim, vbrizgavanje ne vpliva baš najbolje; toda na duha se mi pa zdi, da deluje tako oživljajoče in ga tako bistri, da vsa druga škoda na zdravju ne pride v poštev.«

»Toda pomislite vendar«, sem ga opominjal resno, »izračunite stroške! Naj se tudi oživlja in vzbuja delavnost uma, je to vendar protinaravno, škodljivo početje, ki povzroča hitreje pretakanje krvi in menjavanje snovi in lahko bo zadnja posle-

dica popolna slabost. Saj tudi sami veste, kaka pušoba se vas vselej poloti nekaj časa po vbrizgavanju. V resnici, ta igra ja za vas predraga. Zaradi trenutnega zadovoljstva stavite v nevarnost velike zmožnosti, ki ste ž njimi obdarjeni. Pomislite, da vam ne pravim tega le kot dobrohoteč znanec, ampak tudi kot zdravnik, ker se čutim v tem oziru nekako odgovornega za vaše zdravje. Prevdarite dobro!»

Ni se mi zdel razžaljen. Uprl se je z obema komolcema ob ročice naslonjača ter strnil konce prstov skupaj, kakor tak, ki hoče govoriti.

»Moj duh«, je rekel, »ne prenese počitka. Dajte mi kak problem, kako delo, da vam razvozlam najbolj skrivnostno pisavo, da vam razmotam najbolj zamotan dogodek, — pa bom kakor riba v vodi in bom lahko pogrešal vsako umetno razburjevanje. Toda dan za dnevom enako, enolično, ne, tega pa ne prenesem; jaz potrebujem duševnega razburjenja. To je tisti vzrok, zakaj sem si izvolil, ali bolje rečeno, ustvaril svoj posebni poklic; kajti jaz sem edini svoje vrste na vsem svetu.«

»Edini nenastavljeni tajni policist?«

»Edini nenastavljeni svetovavec tajnih policistov«, mi je odvrnil. »Jaz sem zadnja in najvišja inštanca tajnega policijstva. Če si Iregson, ali Lestrade, ali Atelnej Jones ne vedó več pomagati, — kar je, mimogrede rečeno, skoro zmiraj — tedaj predložte zadevo meni. Jaz pretehtam dogodek kot izkušenec in odgovorim kot strokovnjak. Mojega imena ne priobči noben časopis, ne zahtevam nobenega pripoznanja. Delo samo na sebi in pa tisto veselje, da morem porabiti svoje duševne zmožnosti, to je moje največje plačilo. No, sicer pa tudi nisem

popolnoma nepoznan; moje majhne spise predstavljajo sedaj še celo v tuje jezike.«

»Vaše spise?« —

»O, ali dozdej niste vedeli tega?« je vzkliknil smeje se. »V njih obravnavam sama vprašanja iz naravoslovja. — Tu imate spis, kako se razlikuje pepel raznih smodk in vrst tobaka. Tu naštevam sto štirideset vrst: Navadni tobak, smodke in smodčice, katerih pepel se da razločevati, kot izprevidite iz priloženih barvanih slik. Pri sodnji je to večkrat največje važnosti. Če se n. pr. more z gotovostjo reči, da je izvršil umor mož, ki je pušil indijski tobak, tedaj se s tem preiskovanje izdatno olajša. Vajeno oko razločuje črni pepel trihinopoljske smodke od belih vlaken ‚ptičjega očesa‘ tako lahko, kakor zeljnato glavo od krompirja.«

»Vi imate izvanreden talent za malenkosti«, sem opomnil jaz.

»Poznam njih važnost. — Tu je nadalje spis: ‚kako zasledovati stopinje‘, z opazkami, kako se ohranijo stopinje s tem, da se zalijejo z mavcem. To tukaj je majhen, zanimiv spis o vplivu rokodelstva na obliko roke, s podobami rok krovcev, tkalcev, tesarjev, mornarjev, tiskarjev in brusačev dijamanta. To je največjega praktičnega pomena za znanstveno preiskujočega tajnega policista, posebno kjer se gre za spoznavanje neznanih trupel, ali za prejšnje življenje zločincev. — Toda, jaz vas dolgočasim s svojimi igračami.«

»Nikakor ne«, sem odvrnil navdušeno. »Zelo se zanimam za vaše preiskave, zlasti odkar sem sam videl, kako znate svojo učenost tudi porabiti. Govorili ste ravnokar, kako se mora opazovati in potem sklepati; ali ni to nekako isto?«

»Hm — komaj.«

Naslonil se je zadovoljno na naslonjač ter pihal goste, modre oblake dima iz svoje pipe. »Opazovanje n. pr. mi pravi, da ste bili danes zjutraj v poštnem poslopju na Wigmorski cesti; sklepanje mi pa pove, da ste oddali brzojavko.«

»Res je! Oboje se vjema«, sem vzkliknil iznenaden. »Toda kako za Boga svetega ste prišli do tega? Meni je nenadoma šinila misel v glavo in nobeni živi duši nisem ničesar črhnil o tem.«

»Če je kaj priprostega, je to«, je dejal zadovoljen vsled mojega začudenja, »tako priprosto, da se pravzaprav umeva samo ob sebi; vendar pa tudi take priproste stvari zelo olajšujejo opazovanje in sklepanje. Opazovanje n. pr. mi pravi, da se drži vašega podplata kepica rdečkaste prsti. — Pri pošti v Wigmorskih ulicah pa ravno sedaj popravljajo tlak in pri tem so nametali prsti ravno pred poštno poslopje. Ta zemlja ima neko posebno rdečkasto barvo, kakor se, kolikor jaz vem, ne nahaja nikjer drugod v okolici. To je opazovanje. Vse drugo je sklepanje.«

»Pa kako sklemate, da sem oddal brzojavko?«

»I no, to sem vendar vedel, da niste pisali pisma, ker sem celo dopoldne nasproti vam. V vaši odprti pisalni mizi je tudi še zmirom enako število znamk in dopisnic. Po kaj drugega ste torej mogli iti na pošto, ko da oddaste brzojavko? — Če pustim vse drugo vnémar, kar bi bilo sicer tudi še mogoče, mi ostane to, kar je resnično.«

»V tem slučaju ste zadeli«, sem odgovoril po kratkem pomisleku. »Pa tudi res ni bilo težko uga-

niti. Želel bi pa postaviti vašo učenost na težjo poskušnjo; seveda, ako dovolite?»

»Ravno nasprotno, to bi mi bilo še celo ljubo; če mi daste razvozlati kakšen problèm, kakšno zamotano reč, mi danes ne bo potreba vbrizgniti še drugič.«

»Enkrat ste trdili, da vtisne človek skoro vsem stvarem, ki jih vsak dan rabi, pečat svoje osebnosti tako, da izurjen opazovavec po teh rečeh lahko spozna značaj dotičnega lastnika. Tu imate uro, ki še ni dolgo moja lastnina. Ali bi bili pač tako dobri in mi povedali svoje mnenje o lastnosti in navadah njenega prejšnjega gospodarja?»

Pomolil sem mu uro, ne brez nekega notranjega veselja, kajti po mojem mnenju je bilo nemogoče, kar sem zahteval od njega. Hotel sem mu dati s tem le nekoliko pod nos zaradi njegove vsevednosti, ki se je z njo, kakor se mi je zdelo, preveč bahal. On je pa potehtal uro z roko, pogledal ostro na kazalo, odprl pokrovček in opazoval kolesje; najprej s prostim očesom, potem skozi močno povečevalno steklo. Ko je naposled zaprl uro z obupnim obrazom in mi jo dal nazaj, sem se komaj vzdržal zaničljivega posmeha.

»Tu je le malo dokazov«, je opomnil, »ura je na novo osnažena, kar mi je izbrisalo najzanesljivejše sledove.«

»Čisto res, ura je bila onesnažena, predno so mi jo poslali.«

Holmes je navedel — tako sem si mislil — ta slabi izgovor, da bi prikril svojo zadrego. Na kaj bi se pač opiral pri neosnaženi uri?

»Preiskava je sicer nepovoljna, vendar ne popolnoma brezvspešna,« je nadaljeval, dočim je z

mrtvimi očmi sanjavo zrl v strop. »Ali bi se motil, če rečem, da je bila ura last vašega starejšega brata, ki jo je podedoval po vašem očetu?«

»To sklepate brezdvomno iz črk H. W. na pokrovcu?«

»Čisto prav. W. je začetna črka vašega imena. Letnica kaže približno 50 let in ime je staro kot ura. Narejena je bila torej za prejšnji rod. Dragocenosti padejo navadno v roke najstarejšemu sinu, ki dobi večjidel tudi očetovo krstno ime. Ker je vaš oče, kolikor vem, že davno mrtev, je imel vaš najstarejši brat po očetovi smrti uro v svoji lasti.«

»To je že vse res«, sem dejal, »kaj veste sicer še?«

»Vaš brat je moral biti zelo zanikrn — zanikrn in nemaren. Dobil je v posest lepo premoženje, vendar je vse pognal in trpel pomanjkanje. Včasih si je za kratek čas opomogel, dokler se ni nazadnje udal pijači in kot pijanec umrl. To je vse, kar morem spoznati iz ure.« —

Skočil sem razburjen s stola in krevsal po sobi semintje.

»To se za vas ne spodobi«, sem vzkliknil, da bi dal duška svoji užaljenosti. »Kaj takega bi vam ne bil prisodil. Gotovo ste poizvedovali o mojem nesrečnem bratu, pa se sedaj bahate, da spoznate to iz ure. Nikakor ne morete od mene zahtevati, da bi vam verjel, da vse to berete iz te stare ure! Vaše obnašanje je kaj brezobzirno in je že podobno — naravnost rečeno — sleparstvu.«

»Oprostite mi, prosim vas, ljubi doktor«, je rekel prijazno. »Jaz sem imel vso stvar kot za neko šolsko vprašanje ter sem pri tem čisto pozabil, da se stvar tiče vaše osebe in da je sitna za vas. Zagotavljam

vas, da niti vedel nisem, da imate kakega brata, dokler mi niste dali te ure v roko.«

»Toda kako za božjo voljo ste vendar prišli do tega spoznanja, ki je popolnoma resnično v vsakem oziru.«

»Resnično? No, to pravzaprav ni nič drugega ko sreča. Jaz sem govoril le tako približno, nikakor nisem upal, da bom tako natanko zadel.«

»Pa vendar niste ugibali samo na slepo srečo?«

»Ne, ne: jaz nikdar ne ugibam. To je zoprna navada, ki je poguba za vsako zdravo mišljenje. Stvar se vam zdi zato tako čudna, ker niti ne greste za mojimi mislimi, niti ne vpoštevate majhnih znakov, ki morejo pokazati pot do velikih zaključkov. Kako sem prišel na primer do misli, da je bil vaš brat zanikrn? — Le pogledjte natančno pokrovček. Opazili boste, da ni samo spodaj na dveh mestih vzbočen, ampak da je tudi drugod poln vdrtin in prask, kar prihaja od navade, nositi še druge trde stvari, kot denar ali ključe, v istem žepu. Kdor pa z dragoceno uro tako ravna, mora biti nemaren človek. Da se to spozna, ni treba prav posebnega razuma. Ravno tako lahek je nadaljni zaključek, da mora biti dedič tako dragocenega predmeta tudi drugače precej premožen.«

Pokimal sem v znak, da sledim njegovi razlagi.

»Pri nas na Angleškem je v zastavnicah — kakor je znano — navada, da začrtavajo zastavljenim uram na notranji strani pokrovčka številko zastavnega lista«, je nadaljeval Holmes. »No, in tu ne razločujem skozi povečevalno steklo nič manj kot štiri take številke, dokaz, da je bil vaš brat večkrat v stiski, vendar si je pa moral med tem večkrat opomoči, ker sicer bi ne bil mogel zastavljene ure rešiti. — Opa-

zujte sedaj še notranji pokrovček. Ali vidite nešteto prask okoli luknjice za ključek, sami sledovi, kjer je ključek izpodrsnil? Trezen mož ne bo naredil nikoli take praske; pri uri pijančevi je to navadno. Navija jo ponoči, ko je pijan in ne najde luknjice.«

»Saj je jasno ko beli dan«, sem odgovoril. »Odpustite mi, da sem vam storil krivico. Moral bi bil bolj zaupati v vašo čudovito bistrournost. Ali imate sedaj opraviti s kakim težkim zasledovanjem?«

»Čisto nič! — Zato se moram oživljati s kokainom. Ne morem živeti, da ne bi premišljal. Kaj pa tudi drugega? Stati tu pri oknu? Svet je vendar vse prestrašen, prežalosten in ničvreden! Poglejte samo, kako se vlačí ta rumena megla in se vlega na črnokaste hišne strehe. Kako brezupno, žalostno in vsakdanje se mi zdi vse to! Kaj pomaga človeku bistrournost, gospod doktor, če pa nima prilike, da bi jo pokazal? Ljudje delajo sedaj le vsakdanje zločine, naše življenje je čisto vsakdanje in samo vsakdanji razum ima kaj dela na svetu.«

Ravno sem hotel odpreti usta, da bi ugovarjal, kar nekdo naglo potrka in najina gospodinja stopi v sobo.

»Neznana gospica želi z vami govoriti, gospod Holmes,« je dejala ter Holmesu potisnila v roko vizitko.

»Gospodična Marija Morstan«, je bral ta polglasno. »Hm — imena še nisem slišal. Prosite gospico, da naj stopi sem gori, gospa Hudson. Ne hodite stran, gospod doktor. Ljubše mi bo, če ostanete.«

Drugo poglavje.

Zamotana zadeva.

Gospodična Morstan je stopila v sobo s trdnim korakom in je bila navidezno čisto mirna. Bila je mlada blondinka, majhne, lične postave, s finimi rokavicami na rokah in zelo okusno opravljena. Vendar pa se je dalo sklepati iz priprostega kroja, da ne razpolaga z bogatimi sredstvi. Imela je temnosivo, volneno obleko brez našivov in istotako temnosiv, nizek klobuček, s čisto majhnim belim peresom na strani. Njen obrazek ni kazal sicer niti pravih potez, niti lepih oblik, vendar je bil zelo ljubezniv in prikupljiv; iz njenih velikih, modrih oči je govoril duh in življenje. Videl sem ženske različnih narodnosti v treh različnih delih sveta, ali nikdar nisem srečal obraza, ki bi se v njem izražala taka plemenitost. Dobro sem opazil, da so se ji ustnice stiskale od notranjega nemira in da so se ji roke tresle, ko je sedla na stol, ki ga ji je ponudil Holmes; sploh vse je razodevalo notranjo, veliko razburjenost.

»Prihajam k vam, gospod Holmes, z zaupanjem«, je dejala, »ker ste nekoč pomagali tudi moji gospodnji Ceciliji Forrester razjasniti zapleteno družinsko zadevo. Še zdaj ne more pozabiti vaše prijaznosti in spretnosti, s katero ste jo tedaj rešili iz zadrege.«

»Gospa Cecilija Forrester,« je ponavljal Holmes zamišljeno. »Da, da, spominjam se, imel sem priliko skazati ji majhno uslugo. Stvar je bila čisto preprosta.«

»Moja gospá pa nikakor ni mislila, da je stvar tako priprosta. Sicer pa vem, da bodete o moji zadevi sodili drugače. Komaj si morete predstavljati kaj bolj nerazumljivega in čudovitega, kakor so pa okoliščine, ki se v njih sedaj jaz nahajam.«

Holmes si je mel roke, njegove oči so se zasvetile. Sklonil se je v svojem naslonjaču naprej; na ostro izklesanih potezah se je brala največja napetost.

»Razložite mi svoj slučaj,« je rekel kratko in suhoparno.

Čutil sem, da bi utegnila biti moja prisotnost odveč; zato sem vstal, da bi odšel.

V veliko začudenje mi pa dá mlada dama z roko znamenje, naj ostanem.

»Če bi bil vaš prijatelj tako dober, da bi ostal,« je dejala proti Holmesu, »bi mi izkazal neprecenljivo uslugo.«

Sédel sem nazaj na svoj stol.

»Cela stvar,« je nadaljevala, »je v kratkem ta-le: Moj oče je bil častnik pri nekem indijskem polku; še kot majhnega otroka me je poslal iz Indije na Angleško. Tu nisem imela nikogar svojih, kajti mati je bila že mrtva in takó sem prišla v dobro urejen závod v Edinburgh, kjer sem ostala do svojega osemnajstega leta. Leta 1878. je dobil moj oče kot najstarejši stotnik svojega polka dvanajstmesečen dopust in se je vrnil domov. Iz Londona mi je brzojavil, da je srečno došel tje, ter mi sporočil za svoj naslov »Langham hôtel«, kjer naj bi ga takoj poiskala. Pismo je bilo, kakor se spominjam, polno ljubezni in dobrohotnosti. Takoj sem odšla iz zavoda ter se odpeljala v London; a kakó se začudim, ko mi povedo v »Langham-hôtelu«, da je stotnik Mor-

stan tu sicer izstopil, da pa je šel prejšnji večer ven in se ni več vrnil. Čakala sem celi dan, a o očetu ne sledù ne tirù. Zvečer sem se obrnila po hotelirjevem nasvetu na policijo. Drugo jutro sem objavila v vseh časopisih naznanila, toda vse poizvedovanje je bilo brezuspešno; od onega dne pa do danes nisem izvedela ničesar o svojem nesrečnem očetu. Prišel je v domovino z upapolnim srcem, v nadi, da bo užival mir in srečo, — a mesto tega —«

Premagal jò je pretresljiv jok, ki ji je zaprl glas.

»Katerega dne je bilo to?« je vprašal Holmes, odpiraje svoj zapisnik.

»Oče je izginil dne 3. decembra 1878 — skoro pred desetimi*) leti.«

»Njegova prtljaga?«

»Je ostala v hotelu, a iz nje nismo mogli ničesar sklepati. Razven obleke in knjig smo dobili samo še lepo zbirko redkih stvari z Andamanskih otokov. Moj oče je poveljeval stražam v ondotnih kolonijah kaznjencev.«

»Ali je imel morebiti kakega prijatelja v mestu?«

»Kolikor vem, samo enega — majorja Šolto, ki je bil pri očetovem polku št. 34. bombajske pehote. Major je bil malo prej slekel vojaško suktnjo in je stanoval v Upper-Nordwoodu.***) Seveda sem poizvedovala tudi pri tem na dolgo in široko; toda vedel ni niti tega, da se nahaja njegov nekdanji vojni tovariš doma na Angleškem.«

»Nenavaden dogodek,« je pripomnil Holmes.

»A kar je še najbolj čudno, to vam moram še povedati. Nekako šest let bo tega, ali da povem do

*) Naša povest je izšla prvič l. 1890.

**) Na zapadni strani Londona, že zunaj mesta.

pičice natanko, dne 4. maja 1882, je prinesel časopis »Times«*) poziv na gospico Marijo Morstan, da naj naznani naslov, z opombo, da to ne bo brez koristi za njo. Podpisan pa ni bil nihče in tudi kraj ni bil naznanjen, kjer je bilo to spisano. Takrat sem bila ravno nastopila službo domače učiteljice v hiši gospe Forrester. Ta mi je nasvetovala, da naj pošljem svoj naslov v časopis. Še istega dne dobim po pošti škatljico in v nji velik, krasen biser, a niti ene besedice ne v pojasnilo. Odslej sem dobila vsako leto tako škatljico, vselej na isti dan, v njej drag kamen, a glede pošiljatelja nisem mogla izvedeti čisto nič. O biserih bo sodil vsak, ki je količkaj mojster v taki stroki, da so redke vrste in mnogo vredni. No, pa saj se lahko sami prepričate, če so lepi ali ne!»

Odprla je ploščnato škatljico in v njej se je zalesketalo šest najlepših biserov, kar sem jih kedaj videl.

»Kar ste mi povedali, je zelo zanimivo«, je dejal Holmes. »Ali se je sicer še kaj zgodilo?«

»Dà, ravno danes. Zato sem prišla sèm. Zjutraj sem prejela pismo — prosim, berite!«

»Dobro! Dajte tudi kuverto sèm! Poštni pečat je iz Londona S. W., 17. julija. Hm! Tu na oglu se pozná odtisek moške roke, — skoro gotovo pismo-noše, — popir je najboljše vrste in ovitek ravno takó. Ta pošiljatelj dobro izbere popir, predno piše. Pa nič nagovora: »Spoštovana gospodična!« ali kaj takega, ampak kar naravnost piše? »Čakajte danes ob sedmi uri zvečer pri tretjem stebru na levi strani »Licejskega gledališča.« Če ne zaupate, vas lahko spremljata dva prijatelja. Dozdaj ste trpeli krivico, zdaj

*) Izg.: Tajms, sloveč angleški dnevnik.

pa želim z vami vse poravnati. O policiji ne maram ničesar vedeti. Če pripeljete katerega od te, bo za vas vse izgubljeno. Vaš neznani prijatelj.« — To je pa že imenitno, ta majhna skrivnost. Kaj mislite ukreniti, gospica Morstan?»

»Saj je to tisto, kar bi vas rada vprašala.«

»O, potem pa pojdemo kar tjà — vi, jaz in — kajpada — gospod doktor Watson, ki je v takih rečeh mož na svojem mestu. V pismu je govor o dveh prijateljih, in midva sva prijatelja, ker sva že prej enkrat izvršila skupaj neko táko delo.«

»Če bo le hotel iti?« je vprašala gospodična; njene besede so zveneje kot mila prošnja.

„Ponosen bom na to in srečnega se bom čutil, če mi zaupate táko opravilo«, sem vzkliknil ves v ognju.

»Predobra sta, gospoda,« je odvrnila ona. — »Doslej sem živela čisto samotarsko življenje in zató nimam nobenega prijatelja, ki bi se mogla obrniti nanj. Ali bo dovolj zgodaj, če pridem ob šestih?«

»Najkasneje ob šestih«, je rekel Holmes.

»Toda dovolite mi še eno vprašanje: Je-li ta pisava ista, kakor na škatljici z biseri?«

»Poglejte sami«, je dejala in mu ponudila nekaj popirjev.

»Vidim, z vami se dá govoriti. Glavo imate na pravem mestu. To je kaj lepo!« Razložil je popirje na mizi in njegove oči so švigale od enega do drugega.

»Povsod drugod je pisava spremenjena, samó pismo je pisano z navadno pisavo. Poglejte, kako se mu lomi grški y in ta repèk črke s. To je nedvomno pisala ista roka. Nečem vam dajati praznega upanja, gospica Morstan, vendar — ali je ta pisava kaj podobna oni vašega očeta?«

»Čisto nič!«

»To sem si takoj mislil. No, torej ob šestih vas bodeva pričakovala. Če dovolite, da shranim popirje jaz, se mi morebiti posreči še prej zgrabiti stvar pri pravem koncu. Zdaj je ura pol štirih. Torej na svidenje!«

»Na svidenje!« je dejala gospica veselega obraza, spravila šatuljo z biseri ter odhitela s prijaznim pozdravom. Skozi okno sem jo še videl, kako je z brzimi koraki hitela po ulici, nazadnje se je premikal njen sivi klobuček z belim peresom kot neznatna točka med temno množico ljudi.

»Zelo ljubezniva deklica«, sem opomnil, obrnivši se k svojemu tovarišu.

Holmes je zopet zažgal pipo, se naslonil na naslonjač in puhal napolzaprtih oči oblake dima.

»Tako?« je rekel počasi — »tega nisem zapazil.«

»Ampak vi ste pa res kakor mrtev stroj — ko slamnat mož!« sem vzkipeł nad njim. »Včasih komaj veste, da živite.«

»Pred vsem treba, da ne vpliva nobena osebna lastnost na vašo sodbo«, je odvrnil z zlobnim smehljajem. »Záme ni moj varovanec nič drugega nego ena enota, en činitelj v mojih računih in problemih. Srcé pa samo zmeša jasno razmotrivanje. Ni vse zlato, kar se sveti. Najkrasnejšo žensko, kar sem jih videl, so obesili, ki je bila zastrupila svoje tri otroke, ki so bili zavarovani za življenje. A najgrši mož, kar jih poznam, je človekoljub, ki je izdal že četrtno milijona za londonske reveže.«

»Toda v tem slučaju, gospod Holmes, —«

»Moje pravilo ne pozna izjem. Če vidim izjemo, mi ne ugaja več pravilo. Ali ste že kdaj skušali skle-

pati iz rokopisa na značaj dotičnega pisatelja? Kaj menite o tem človeku glede na njegovo pisavo?»

»Bere se lahko in pisano je pravilno. Najbrže bo kak trgovec trdne volje.«

Holmes je odkimal. »Oglejte si njegove velike črke; te so komaj malo večje kot male, ta d bi skoro imel za a in ta e za l. Značajni ljudje pa pišejo velike črke zmiraj večje nego male, najsibo pisava še tako slaba. V teh začetnih črkah berem samozavest, ta ‚k‘ mi pa razodeva neodločnost in nestanovitnost. — Sedaj pojdem na izprehod; poizvedovati moram še nekaj malenkosti. V eni uri se vrnem.«

Sedel sem pri oknu s knjigo v roki, a brati nisem mogel. Moje misli so bile še vedno pri obisku, po glavi mi je rojilo njeno smehljanje, njen globoki, sladkodoneči glas, pred vsem sem se pa zanimal za njeno skrivnost, ki se je vila kakor megla okrog nje. Recimo, da je bila sedemnajst let, ko je izgubila očeta; torej jih je imela sedaj sedemindvajset — lepa starost, ko sreča mladino pamet ter človek že tudi nekaj izkusi. Dolgo sem sedel pri oknu in razmišljal, po glavi so mi začele rojiti končno tako nevarne misli, da sem se hitro vsedel za pisalno mizo ter se vglobil v najnovejšo razpravo o zdravilstvu. — Kako bi se bil vendar drznil samo misliti na take stvari, jaz, ubog vojaški zdravnik z bolno nogo in majhnimi dohodki! Bila je záme le ena enota, le en činitelj v računih, a dalje nič. Ako me ne čaka lepa prihodnjost, je vendar bolje, da ji gledam v obraz kot mož, kakor pa, da bi jo skušal olepšati s prijaznimi sanjami. —

Tretje poglavje.

Kam se peljemo?

Holmes se je vrnil šele ob pol šestih. Bil je živahen in židane volje.

»Pri celi stvari ne bo dosti skrivnosti«, je dejal, nalivaje mi skodelico čaja. »Zdi se mi, da je temu dogodku mogoča le ena razlaga.«

»Kaj! Ste-li stvari že prišli do živega?«

»Tega ravno ne, s tem bi rekel preveč. Izvedel sem za neko dejstvo in to mi je vzbudilo slutnjo, ki najbrže ne bo prazna. Samo podrobnosti mi še manjka. Pregledal sem namreč vse številke časopisa 'Times' in našel, da je umrl Šolto v Upper-Norwoodu, bivši major bombajskega pešpolka št. 34 ravno dné 28. aprila 1882.«

»Moram pač imeti za take stvari trdo bučo, gospod Holmes, kajti jaz ne uvidim čisto nič, kako bi bilo to v zvezi z našim slučajem.«

»Ne? Čudim se vam. Preudarite vso stvar s sledečega stališča: Stotnik Morstan izgine. Edina oseba v Londonu, ki bi jo morda obiskal, je major Šolto, a major neče o stotnikovem bivanju v Londonu ničesar vedeti. Čez štiri leta umrje Šolto. Teden dni po njegovi smrti dobi hči stotnika Morstana dragoceno darilo. To se ponavlja leto za letom, nazadnje pa še to pismo, ki pravi, da se ji je zgodila krivica. Na kako drugo krivico bi se vendar moglo s tem misliti, ko da se je izvršil roparski napad na njenega očeta? Čemu bi se bila pač darila začela takoj po Šoltovi smrti, če ne zato, ker želi Šoltov dedič, ki vé,

za skrivnost, poravnati krivico? Znete li vi drugače tolmačiti to stvar?»

»Ampak čudna poravnava storjene krivice! Zakaj je pismo pisal še-le zdaj in ne že pred šestimi leti? Zraven pa še pristavlja, da bo prišla do svojih pravic. Ali naj to pomeni, da njen oče še živi? Težko, težko. O kaki drugi krivici pa tudi ničesar ne vemo.«

»Seveda je vse to zagonetka,« je rekel Holmes zamišljeno. »Toda nocojšnji sestanek bo odstranil vse težkoče. Aha, kočija z gospico Morstan je že tu. Ali ste pripravljeni? Dobro, pojdiva dol; ne smemo zamuditi niti trenutka.«

Pograbil sem klobuk in najtežjo palico, kar sem jih imel, ker sem bil opazil, da je Holmes vzel svoj samokres iz miznice in ga potisnil v žep. Očividno je pričakoval ta večer še resnih stvari.

Gospodična Morstan si je bila ogrnila temen plašč, njeno obličje je bilo odločno, a blede. Pa katere ženske bi se polotil nemir, ako bi šla v tako negotovost? Vendar se je znala izvrstno premagovati ter je odgovarjala na vsa Šerlokova vprašanja nemudoma.

»Major Šolto je bil najzaupnejši očetov prijatelj. V vsakem pismu ga je omenil. Major in oče sta skupaj poveljevala na Andamanskih otokih in to ju je zvezalo z najtesnejšim prijateljstvom. Oh, — ravno sedaj mi je padlo v glavo, da sem dobila v očetovi mizi čuden popir, ki je bil vsakemu prava uganjka. Sicer ne mislim, da bi bilo to Bog vé kolike vrednosti, vendar sem ga prinesla s seboj, če bi ga ravno želeli. Tu je.«

Holmes je skrbno razprostrl popir, ga pogladil na kolenu in ga natanko opazoval na vseh koncih in krajih s svojim drobnogledom.

»Popir je iz indijskih tovarn«, je pripomnil. »List je moral biti prej pritrjen s šivanko na desko. Predstavlja pa načrt velikega poslopja z mnogimi dvoranami in hodniki. Tu na enem mestu je narejen z rdečo tinto križec, nad tem je napisano s svinčnikom »3. 37 na levi«, a poteze so že zelo zamazane. Tu v levem kotu pa stoji čudovito znamenje: štirje križi drug za drugim, pa tako, da se z ramami dotikajo. Ob strani pa vidim, da je napisano v slabi, okorni pisavi: Z n a m e n j e š t i r i h — Jonatan Smal, Mahomet Sing, Abdul Kan, Dost Akbar. — Hm, v kakšni zvezi naj bo to z našo zadevo? Vendar je gotovo zelo važen dokument. Popir je moral biti shranjen v kakšni knjigi, kajti obe strani sta enako čisti.«

»Dobila sem ga v očetovi denarnici.«

»Spravite ga dobro, gospica Morstan; čez sedem let vse prav pride! Slutim pa, da bo stvar dosti bolj zamotana, kakor sem pa sprva mislil. Zdaj moram še enkrat zbrati svoje misli.«

Naslonil se je nazaj. Vedel sem, da si beli glavo, kajti zgrbančil je čelo, pogled je pa strmel nekam v daljavo. Tudi je trdovratno molčal do konca vožnje, dočim sva z gospodično Morstan natihem ugibala, kakšen bo pač konec našega podjetja.

Bil je puščoben septemberski večer; ura ni bila še sedem, pa je že ležala gosta megla nad mestom ter se vlačila v mračnih gručah po blatnih cestah. Svetilke ulice Strand *) so bile kakor vešče, ki so dajale skozi meglo le malo svetlobe na mokri tlak. Iz velikih oken prodajalnic pa se je vsipala rumena luč skozi mokro meglo preko širokih ulic. Kakor strahovi in duhovi so švigali ljudje skozi te ozke,

*) Ob reki Temsi, ena najživahnejših ulic sredi mesta.

svetle trakove, obrazi so bili žalostni in veseli, raz-orani in gladki. Kakor v zgodovini rod za rodom, takó so se prikazovali iz teme ter se zopet zgubljali v temi. Sicer nisem sanjač, a pusti večer in čudovito podjetje sta mi vzbudila v glavi mračnejše misli; tudi sem zapazil, da vznemirjajo gospico Morstan enaki občutki. Le Holmes se ni menil za nič. Na kolnih je držal svoj »notes« in včasi napisal ob svitu žepne svetilke kake črke in opombe.

Pri stranskih vratih licejskega gledališča so se že gnetli ljudje, pred veliki vhod so pa pridrdravale v dolgih vrstah kočije. Iz njih so izstopali elegantno oblečeni gospodje, in v plašče, od demantov se bliščeče gospé. Komaj smo dospeli do tretjega stebra, cilja naše vožnje, že stopi pred nas majhno, črno človeče v kočijaški opravi ter nas nagovori:

»Spremljata-li vidva gospico Morstan?«

»Gospica Morstan sem jaz in ta gospoda sta moja prijatelja,« je rekla gospica Morstan.

Pogledal nas je s sumljivim, vprašajočim pogledom.

»Oprostite, gospica,« je govoril nezaupno, »toda vprašati moram, če ni kdo izmed spremljevalcev policijski uslužbenec?«

»Dam vam svojo častno besedo,« se je glasil njen odgovor.

Nato je neznanec zapiskal, da je šlo skozi ušesa, in takoj je pridrdčala kočija. Neki mož je držal konja za uzdo in nam odprl vratica. Mi smo sedli v kočijo, čudni kočijaž pa, ki nas je bil nagovoril, je skočil na kozla, švignil z bičem in šlo je po bliskovo po meglenih ulicah. Bilo mi je čudno pri srcu. Vedel nisem, ne kam, ne zakaj. Ali nas ima kdo za norca — kar je bilo skoro izključeno — ali smo pa morali pričakovati

važnih iznenadenj. Gospica Morstan se je vedla med vožnjo takó mirno, kakor vedno. Poskušal sem jo sicer s svojimi dogodki v Afganistanu razvedriti in spraviti na druge misli, vendar sem bil sam preveč razburjen in radoveden in zato nisem mogel mirno pripovedovati. Še danes trdi, kako lepo povest sem ji pravil o neki puški, ki mi jo je nekdo pomolil sredi gluhe noči v šotor pod nos ter sem potem streljal z dvocevko v ono smer. Sprva sem še nekaj vedel, v katero smer se peljemo, toda kmalu se mi je zmedla štrena, bodisi zaradi prehitre vožnje, bodisi zaradi goste megle, zlasti ker nisem še dobro poznal londonskega mesta. In tako sem vedel le še to, da se že dolgo vozimo. Nasprotno pa je Šerlok Holmes ves čas natanko vedel, kje smo. Medtem ko smo drli preko raznih ulic in uličic, je neprenehoma mrmraje imenoval imena ulic, ki smo se vozili po njih:

»Rochester Row!« — Zdaj pride pa »Vincent Square«. Zdaj pridemo na most. Tu lahko pogledate na Temzo.«

Za trenotek je res zablestela tiha voda široke Temze ob svitu svetilk; a naša kočija je drdrala dalje v labirint ulic na drugo, desno stran reke.

»Wordsworth - Road«, je našteval naš tovariš. »Priory-Road, — Lark Hall Lane, — jaz slutim, da ne bomo imeli opravka v najlepšem delu mesta.«

V resnici smo dospeli v nič kaj prikupljiv del mesta. Najprej dolga vrsta nizkih, iz same opeke zidanih in neometanih hiš, vmes pa semtertja kakšna gostilna močno razsvetljena, odkoder je vdarjal duh po pijači. Nato so sledile dvonadstropne pristave s čisto majhnimi vrtički spredaj, nato pa zopet dolga vrsta, a iz same opeke zidanih hiš — velikanske

tipalnice svetovnega mesta, ki jih steguje vun na deželo.

Naposled je voz obstal pred tretjo hišo neke nove ulice. Zdelo se mi je na prvi pogled, da nihče ne prebiva v njej, kakor tudi v sosednjih hišah ne; vendar v kuhinjskem oknu smo zagledali luč. Komaj smo potrkali, že je odprl vrata Indijec z rumenim turbanom na glavi, v široki, nagubani obleki ter z rumeno ruto okoli vratu. Kaj čudno je bilo videti tega sina čudapolne Indije, stoječega med vrati te po zunanje ne najboljše hiše.

»Sahib vas pričakuje,« je rekel.

Še je govoril, ko se zasliši notri tenak glas:

»Pripelji jih takoj sem v mojo sobo, Kitmutgar.«

Četrto poglavje.

Povest plešastega gospoda.

Šli smo z Indijcem skozi nesnažen, slabo razsvetljen hodnik do vrat, kjer je pritisnil na kljuko. V svitu rumene luči smo zagledali na sredi sobe majhno človeče. Nenavadno dolgo glavo mu je obrobil pas ščetinastih, rdečih las, ki se je izmed njilh svetila velika pleša, kot skalnat vrh iznad jelkovega gozda. Nepremično stojé, kot lipov bog, je ves čas lomil z rokami, z obrazom je pa migal, kakor da ga je prešinjala električna iskra. Včasi je bilo brati na njegovem obrazu smehljanje, a takoj ga je zopet pokrila žalost, le miren ni bil prav nič. Narava ga je bila obdarila z veliko, doli obešeno spodnjo ustnico in z

vrsto rumenih, nepravilno stoječih zob, ki so čudno štrleli vun v svet. Zastonj jih je skušal skriti s tem, da se je z roko neprestano držal za spodnjo čeljust. Vkljub veliki pleši je bil videti še mlad. Saj je pa tudi v resnici imel šele tri križe na hrbtu.

»Vaš najpokornejši sluga, gospica Morstan,« je ponavljal s svojim tankim, jokavim glasom. »Klanjam se vam, gospôda. Prosim vas, stopite v moje malo svetišče. Sicer imam le siromašen kotiček, a popolnoma po svojem ukusu: oaza umetnosti v strašni puščavi južnega Londona.«

Vsi smo bili iznenadeni, ko smo stopili v sobo. Vjemala se je tako slabo s siromašno hišo, kot najčistejši demant, vdelan v medenino. Ob stenah so visele najdragocenejše in najlepše tapete ter zavese, ki je iz njih tupatam gledala slika v krasnem okvirju ali pa orientalska vaza. Pisana pregrinjala na tleh so bila tako mehka in tako debela, da se je noga kar pogreznila kakor v mehek mah. Dve veliki tigrovi koži sta bili razprostrti po tleh, v kotu je pa slonela grozno dolga indijska pipa. Od sredine stropa je visela na skoro nevidni zlati žici goreča svetilka v obliki srebrnega goloba in širila prijeten duh po sobi, — vse je spominjalo na razkošje vzhodnih dežel.

»Jaz sem Tadej Šolto,« je izpregovoril zopet možiček in obraz se mu je čudno spačil v smeh. »Vi ste, kajpada, gospica Morstan, in kdo sta ta gospoda?«

»Ta je gospod Šerlok Holmes, a ta doktor Watson.«

»Zdravnik, ne?« je vzklinil možiček razburjen. »Ali imate morebiti pri sebi svoj toplomer? Ali mi hočete pomagati? — Srce mi tako razbija v prsih,

da sem vedno v groznih skrbah. Žila mi dobro bije, ali srce, srce, o tem bi rad slišal vaše mnenje.«

Prisluškoval sem na njegovih prsih, kakor me je prosil, toda srce mu je bilo kakor vsakemu drugemu človeku. On pa bi bil od strahu kmalu iz kože skočil, kajti tresel se je od péte do temena kot šiba na vodi.

»Srce bije pravilno. Ni se vam treba vznemirjati,« sem ga tolažil.

»Opravičili mi bodete to skrb,« je rekel. »Že dolgo nič kaj ne zaupam svojemu srcu. Veseli me, da je bil moj strah prazen. Če bi bil vaš oče, gospodična Morstan, bolj pazil na to, kako mu bije srce, bi lahko še danes travo tlačil.«

Najraje bi bil udaril to človeče po zobeh, tako me je zgrabilo, ko je tako brezčutno čvekal o tej žalostni zadevi. Gospodična Morstan je sedla in ustnice so ji obledele.

»Neki notranji glas mi pravi, da je mrtev,« je dejala.

»Jaz vam lahko do pičice natanko povem; da, kar je še več vredno, pomagam vam lahko, da dosežete pravico, in to tudi hočem, naj reče moj brat Jernej kar hoče. Veseli me, da bodeta vaša prijatelja za priči. Vsi trije lahko Jerneja trdo primemo. Samo nepoklicanih ne — nobenega policaja ali uradnika! Mi se bomo sporazumeli tudi brez mešetarja, da bo vsem prav. Nič bi brata Jerneja bolj ne razdražilo, kakor če bi vso stvar obesili na véliki zvon.«

Vsedel se je na nizek stol in je vprašujoč škilil v nas s svojimi slabimi, vodenimi očmi.

»Kar se mene tiče,« je pripomnil Holmes, »ne bo vaše skrivnosti izvedela živa duša.«

Jaz sem samo z glavo prikimal.

»Dobro! Dobro!« je vzkliknil. »Vam-li smem postreči s kupico šampanjca ali tokajca? Pod mojo streho ni drugačnega vina. Ali naj odmašim eno buteljko? Ne? — Pa vsaj upam, da se ne bodete branili narediti nekaj dimov tobaka, pravega indijskega tobaka, ki diši ko balzam. Jaz sem nekoliko razburjen, a ena pipa »hookah« (huk-a) me bo najbolje pomirila.«

Nažgal si je veliko pipo in dim se je veselo valil skozi rožno vodo. Sedeli smo vsi trije v polukrogu, podpiraje brado z dlanjó ter nagnjeni naprej, medtem ko je naš mali junak z visoko svetlo čepinjo na sredi nemirno cepetal z nogami in pihal goste oblake dima.

„Lahko bi vam bil sporočil takoj naslov svoj, ko sem vam sklenil vse razodeti,« je začel. »Ker sem se pa bal, da bodete puščali v némar moje pogoje in pripeljali ljudi, ki jih ne bi rad videl, sem krenil na drugo pot. Najprej sem naročil svojemu služabniku Viljemu, ki uživa moje posebno zaupanje, da naj vas opazuje; in ako bi bil opazil le količkaj sumljivega, bi bil pustil vse pri miru. To previdnost mi bodete pač oprostili, a za-me, ki sem se odtegnil javnemu življenju in za moj okus ni nič zoprnejšega, ko policaj. Že od mladosti sem odločno proti surovemu materijalizmu in le redko me pot zanese med navadno sodrgo. Kakor vidite, skušam mali svet, ki v njem prebivam, okrasiti z umetnostjo in se smem po pravici imeti za pospeševatelja umetnosti.« —

»Oprostite, gospod Šolto,« mu je segla v besedo gospica Morstan, »ali jaz sem tu na vaš poziv, ker mi imate nekaj povedati. Zelo pozno je že in jaz se moram kmalu odpraviti.«

»Vsaka reč potrebuje časa,« ji je odgovoril, »obiskati pa moramo prav gotovo tudi mojega brata

Jerneja v Norvudu (Norwood-u). Tja pa moramo iti vsi skupaj, da ga, če mogoče, presenetimo. On je namreč zelo hud náme, ker delam to, kar se meni prav zdi. Včeraj zvečer sva se zato prav do dobra sprla. Vi si še mislite ne morete, kako je strašen v svoji jezi.«

»Če že moramo v Norvud, bi bilo pač najbolje, da takoj odrinemo,« sem se drznil opomniti.

Zasmejal se je, da je zardel do ušes.

»Kaj pa vendar mislite?« je vzkipel. »Ta bi bila lepa, če bi vas kar meni nič, tebi nič tja k njemu privedel. Ne, — spodobi se, da najprej izveste, v kakem razmerju sva drug do drugega. Tudi jaz nisem gledé nekaterih točk na jasnem in zato vam bom pripovedoval toliko natanko, kolikor je meni samemu znano.«

»Moj oče, Žon Žolto, je služil kot major v indijski armadi. Približno pred enajstimi leti je slekel vojaško suknjo in prišel v pokoj v London, v Gorenji Novrud, kjer si je kupil hišo. V Indiji ga je iskala sreča; prinesel je s seboj lepe denarce, veliko zbirko dragocenih stvari in množico služabnikov - domačinov. Tako si je naredil prijetno gnezdo v Pondicherryulici, predmestje Upper Norwood in živel zelo potratno.

Moj brat Jernej in jaz sva dvojčka in sva bila edina dediča očetova. Še čisto dobro se spominjam, kako je zavriščalo vse mesto, ko je izginil stotnik Morstan. Brala sva to novico v časopisu ter se večkrat vpričo očeta pogovarjala o tem, ker sva vedela, da je bil stotnik očetov prijatelj in tudi najin oče sam je ugibal, kaj ga je moglo pač doleteti. Še na misel ni prišlo nikomur, da je oče nosil skrivnost v prsih, da je bil on edini človek, ki je vedel za Artur Morstanovo usodo. Vendar smo vedeli, da se zbirajo nad

očetovo glavo črni oblaki. Ni si upal iti sam iz hiše; vedno je imel v hiši dva hrusta, da sta stražila pri vratih; eden izmed teh je Viljem, ki vas je nocoj pripeljal sem. Oče ni nikoli nič gotovega povedal, zakaj in česa se boji, a prav posebno se je bal, če je videl kakšnega moža z leseno nogo. Nekoč je še celo streljal s samokresom na takega človeka, a potem se je izkazalo, da je bil ta hromec čisto pohlevna duša. Plačati smo mu morali veliko svoto, da smo mu zamašili usta. Z bratom sva mislila, da so to samo očetove muhe, a pozneje se je pokazalo drugače.

V začetku leta 1882. je prejel oče iz Indije pismo, ki ga je zelo potrlo. Ko ga je odprl pri zajtrku, je padel od strahu v nezavest. Od tega dne je neprestano bolehal do svoje smrti. O vsebini pisma nisva ničesar izvedela. Ali jaz sem videl, ko ga je bral, da je bilo kratko in grdo sčečkano. Že leta in leta je oče tožil, da čuti bolečine v vranici, sedaj se je pa stanje kar vidno poslabšalo in koncem aprila sva nekega dne nenadoma izvedela, da ni več upanja ter da želi napraviti oporoko.

Ko sva stopila v njegovo sobo, je sedel v postelji, podprt z blazinami, in je težko dihal.

Prosil naju je, da dobro zakleneva duri, potem je pa nama namignil, da naj stopiva bližje. Stala sva tik ob njegovi postelji, vsak na eni strani, on pa naju je zgrabil za roke in govoril z žalostnim, potrtnim glasom. Skusil bom ponoviti njegove besede. —

»Samo ena reč mi teži dušo v moji zadnji uri,« je začel. »Peče me krivica, ki sem jo storil siroti ubogega Morstana. Vsled nesrečne lakomnosti, ki je bila poglavitni greh v mojem življenju, sem obdržal záse ves zaklad, katerega polovico bi bil moral dati njej. A vendar nisem imel niti trohice koristi od

njega. Tako slepa in neumna je lakomnost. Že misel sama, da imam ves zaklad v rokah, mi ni dala, da bi s kom delil. Poglejta oni-le rožnivenec poleg zdravil! Njegove jagode so sami biseri. Še tega sem v svoji slepi strasti pridržal záse, dasi sem ga bil prejel z izrečno pripombo, da ga pošljem njej. Vidva, sinova moja, izročita dolžni delež tega zaklada stotnikovi hčeri, toda ne pošiljajta ji ničesar pred mojo smrtjo, — tudi onega rožnega venca ne. Že marsikdo je bil ravno tako slab, pa se je še popravil. — Zdaj pa poslušajta, kako je Morstan umrl. Že mnogo let je imel srčno napako, a tega ni pravil nikomur. Ko sva bila v Indiji, sva dobila po raznih potih in naključjih precej velik zaklad. Jaz sem ga prenesel na Angleško in Morstan je prišel naravnost k meni še isti večer, ko je došel sem, in zahteval polovico zaklada. S kolo-dvora je šel peš in moj stari sluga Lal Kowdar mu je odprl. Ta zvesta duša je sedaj mrtva. Z Morstanom se glede delitve nisva vjemala, hudo sva se sprla, in Morstan je jezno skočil pokonci; naenkrat pa se zgrabi z roko za prsi, obledi kot vosek in pade vznak na tla, pri tem se pa udari z glavo ob rob železnega zaboja, ki je bil v njem zaklad. Ko sem se sklonil čezenj, sem se grozno prestrašil, kajti bil je mrtev. — Dolgo sem sedel tako, ne vedoč, kaj naj bi storil. Najprej sem seveda hotel klicati na pomoč, toda le predobro sem vedel, da me bodo imeli skoro gotovo za Morstanovega morivca. Njegova smrt med prepirom in rana na glavi bi jasno pričale proti meni. V slučaju sodnijske preiskave bi prišle tudi vse okoliščine glede zaklada na dan, česar sem se posebno bal. Morstan mi je bil povedal, da ne ve živa duša, kam je šel. Zato se mi ni zdelo nemogoče, prikriti vso stvar pred svetom.

Še sem si ubijal glavo s tem, ko zagledam nankrat slugo Lal Kowdara, stoječega med vrati. Priplazil se je bil sem gori in potisnil zapah za seboj.

»Nič se ne bojte, sahib,« je dejal. »Živ krst ne bo zvedel, da ste ga ubili. Spraviva ga lepo v krtovo deželo, no, in stvar je pri kraju!«

»Saj ga nisem ubil,« sem vzkliknil.

Toda Lal Kowdar je zmajal z glavo in se pomenljivo smehljajal.

»Saj sem vse slišal, sahib. Slišal sem vaju, da sta se prepirala in tudi vem, o čem. Toda jaz držim jezik za zobmi. Vsa hiša spi. Dajte, spraviva ga s poti.«

To je zadostovalo, da sem se odločil. Če niti moj lastni sluga ni hotel verjeti, da sem nedolžen, kako sem mogel upati, da se bom mogel oprati pred dvanajsterimi sodnimi porotniki? — Spravila sva torej truplo ponoči v kraj. V malo dneh je ugibalo vse časopisje, kam bi bil pač stotnik Morstan tako skrivnostno izginil, a name se ni nihče spomnil. — Vidva pač lahko vidita, da sem skoro nedolžen. Le to me teži, da še do danes nisem izročil Morstanove polovice njegovi siroti. V svoji slepi lakomnosti sem cel zaklad zakopal v zemljo. Vajina dolžnost je torej, da krivico poravnata. Nastavita uho k mojim ustom: in poslušajta: zaklad je zakopan — —«

V tem trenutku mu zastane beseda v grlu, ves obraz se mu je grozno izpremenil, oči je divje izbuljil, s pestmi mahal po vzduhu ter kričal v smrt-nem strahu: »Ne pustita ga noter — za Boga, ne pustita ga noter!« Hitro sva se obrnila proti oknu, kamor je prestrašen strmel najin oče. Neki neznan obraz je gledal iz teme noter v sobo na nas; z nosom se je tiščal šipe.

Bil je to zagorel, kosmat obraz z divjimi, grozovitimi očmi, iz katerih se je bliskalo sovražstvo in zloba. Z bratom sva skočila k oknu, a mož je bil že izginil. Ko sva se vrnila k očetu, je glava slonela na blazini in žila mu ni več utripala. —

Preiskala sva ponoči vrt, toda o neznancu ni bilo ne duha ne sluha, le pod oknom se je poznala na gredici človeška stopinja. Ako bi ne bila videla tega dokaza, bi bila mislila, da sva tisti strašni obraz videla v razgreti domišljiji. A le prekmalu se je pokazalo, da je našo hišo takorekoč oblegala cela družba ogleduhov. Zjutraj smo dobili okno očetove sobe odprto in vse omare ter zaboje premetane. Na njegovih prsih je pa ležal listek in na listku z okorno roko zapisani dve besedi: »Znamenje štirih.« Nikdar nismo izvedeli, kaj naj to pomeni in kdo je bil tisti tajni obiskovavec. Očetovega imetja pa ni zmanjkalo nič, dasi je ležalo vse navskriž. Seveda sva sklepala, da je bil očetov strah s tem čudnim dogodkom v zvezi, a gotovega še sedaj nič ne veva.«

Tadej Šolto je vzdihnil, nažgal zopet svojo pipo, puhal gost dim v zrak in gledal zamišljeno predse. Ko je pripovedoval to nenavadno povest, smo ga vsi napeto poslušali. Ko se je kratko dotaknil Morstanove smrti, je gospica Morstan prebledela ko zid in bal sem se že, da bo omedlela; dali smo ji čašo vode, in to jo je okrepčalo. Šerlok Holmes je slonel globoko zamišljen na stolu. To jutro še je tožil o vsakdanjosti življenja; sedaj je pa dobil trd oreh, ki mu bo dal opraviti nekaj časa.

Šolto je bil silno ponosen, ker je njegova povest napravila tako globok vtisek na nas; pogled nas je po vrsti drugega za drugim, nekolikokrat potegnil iz pipe, nato pa je nadaljeval:

»Lahko si mislite, da smo bili vsi pokonci zaradi zaklada, ki ga je imel oče v mislih. Cele mesece smo kopali in iskali vsak dan po vrtu, toda vse zastonj. Oče je že imel na jeziku besedo, da bi nama povedal, kje je zakopan zaklad, ná, in v tem trenutku umrje! Ali ni, da bi človek kar iz kože skočil? Iz krasnih biserov na roženvencu se je moglo sklepati na lepoto ostalega zaklada. Zaradi roženvenca sva se z bratom nekoliko zbesedila. Biseri so bili očevidno dragoceni in brat ni hotel kar nič slišati o tem, da bi si jih delila; moj brat je namreč — med nami rečeno — podedoval tudi nekaj očetove slabosti. Bal se je tudi, da bo nastalo vsled tega nepotrebno klepetanje, ki bi naju lahko spravilo v zadrego. Z veliko težavo sem ga naposled pripravil do tega, da sem smel poslati gospici Morstan zdajpazdaj po en biser, da bi vsaj ne trpela pomanjkanja.«

»To je bilo možato od Vas«, je vzkliknil Šerlok Holmes ves v ognju. »To nam dokazuje, da ste nam naklonjeni.« Mali mož je zamahnil z roko, braneč se pohvale.

»Midva z bratom sva bila samo upravitelja vašega premoženja,« je povzel zopet besedo, »vsaj jaz sem to menil. Jernej je pa seveda sodil o tem vse drugače. Saj tudi brez tistih biserov lahko izhajava. Tudi se mi ni zdelo prav, krasti mladi dami kar iz žepa. Ker je pa bil brat le pretrdovraten, sem si preskrbel nazadnje lastno stanovanje. Pondicherry-Lodge-u sem pokazal hrbet in vzel s seboj tudi starega kitmutgarja in Viljema. Včeraj sem pa naenkrat isvedel, da se je zgodilo nekaj zelo važnega. Zaklad so dobili. Pisal sem takoj gospici Morstan glede tega sestanka in sedaj nam le še preostaja, da gremo v Norwood ter da gospica Morstan ondi zahteva svoj

delež. Bratu Jerneju sem že razodel svojo nakano. On nas že pričakuje, čeravno ne posebno vesel.«

Tadej Šolto je končal in sedel nemirnega obraza v naslonjaču. Mi pa smo bili tako iznenadeni po vseh teh novicah, da smo obstali kakor nemi.

Prvi se je vzdramil Holmes ter skočil pokonci, rekoč:

»Gospod, kar ste Vi storili, je prav, čisto prav! Morebiti Vam bomo mogli storiti uslugo s tem, da razjasnimo, kar je še temnega. A zdaj pa pojdemo nemudoma na delo.«

Naš znanec je zvil cev indijske pipe, ogrnil zelo dolg in dobro podšit, gorek kožuh z visokim ovratnikom ter ga je vkljub temu, da je bilo zelo soparno, tesno zapel. Kučmo iz zajčevine je potegnil čez ušesa, da ni bilo videti drugega, ko njegov špičasti nos.

»Jaz sem nekam bolehen,« je opomnil, grede pred nami po stopnjicah, »na svoje rahlo zdravje moram paziti.«

Pred hišo je bil že pripravljen voz in je zdrčal takoj, ko smo vstopili.

Tadej Šolto je med vožnjo govoril neprenehoma s svojim visokim rezkim glasom in skušal prevpiti ropot koles.

»Moj brat Jernej je zvit tiček«, je dejal. »Kaj menite, kako je pač našel zaklad? Prišel je do zaključka, da mora tičati zaklad v hiši; in tako je izmeril vse ogle in kote ter preiskal vse prostore, da je vedel vse do milimetra natanko. Poslopje je visoko štiriinsedemdeset čevljev; ko je pa seštel višino sob od pritličja do podstrešja in vmesnih stropov, ki jih je dal prebiti, da bi mogel natančneje izmeriti, je dobil vsega skupaj le sedemdeset čevljev. Za štiri

čevlje je bil račun navskriž; ti so morali tičati le pri zadnjem nadstropju. Zato je prebil v podstrešni sobi strop iz lat, ki je bil zamazan z mavcem in naletel je pri tem na strop, ki o njem ni nihče ničesar slutil. V sredi tega prostora je stal zaboj z zakladom na dveh tramovih. Spustil ga je skozi luknjo in tam leži sedaj. Moj brat ceni, da so biseri vredni najmanj pol milijona funtov šterlingov. *)«

Ko je omenil to velikansko vsoto, smo vsi ostrmeli. Če bi mogli zagotoviti gospici Morstan zakoniti delež, bi postala iz revne domače učiteljice najboga-tejša dedinja v Angliji.

Vsak pravi prijatelj bi ji moral iz srca čestitati; toda jaz moram priznati svojo sramoto, da me je pre-magala sebičnost in da mi je srce postalo težko ko svinec. Jecljal sem brez zveze nekaj besedi, ki bi imele izraziti veselje ter povetil glavo, gluha za vse čvekanje našega novega znanca. Ta človek je bil pravi pravcati hipohonder, ki je menil, da ima vse bolezni v sebi in da mu bom jaz nasvetoval kako čisto novo zdravilo, ki bi mu vrnilo zdravje. Sem-tertja sem mu res dal kak odgovor, toda to mu ni moglo pomagati, kajti bil sem popolnoma zmeden in sem govoril kakor v sanjah.

Naposled je voz obstal. Kočijaž je skočil s kozla in nam odprl.

»To je Pondicherry-Lodge,« je dejal Šolto, med-tem ko sem pomagal gospici Morstan iz voza.

*) Funt šterlingov je 20 kron a. v.

Peto poglavje.

Žaloigra v Pondicherry-Lodge.

Ura je kazala približno enajst, ko smo dospeli na to zadnjo postajo svoje ponočne vožnje. Pustili smo vlažno meglo velikega mesta za seboj; noč je bila topla in lepa. Gorak veter je pihljal od zapada sem in zdajpazdaj je pokukala luna skozi težke oblake, ki so se počasi pomikali po nebu naprej. Čeprav nam je bilo mogoče videti nekoliko naprej, je vendarle Tadej Šolto snel svetilko od kočije, da bi tembolje videli pot do palače. Svet, kjer je stalo poslopje Jerneja Šolto, je bil okrog in okrog obdan z zidovjem, ki je bilo povrhu potreseno s koščki ubitega, ostrega stekla, da bi si nihče ne upal lezti čezenj. Vhod so tvorila ozka, z železom okovana vrata, na katera je naš voditelj dvakrat zapored potrkal na prav poseben način.

»Kdo je?« se je oglasil godrnjav glas odznotraj.

»Jaz sem, Mc *) Murdo. Ti bi moral že pač poznati moj glas in obenem žvenket in rožljanje ključev.« Vrata so se polagoma težko odprla in med vrati je stal majhen, čokat možiček, ki mu je svetilka razsvetljava obraz in pomežikujoče, nezaupljive oči.

»Vi ste, gospod Tadej? Kdo so pa drugi? Gospod mi ni nič zapovedal, da naj jih pustim noter«.

»Ne. Mc Murdo? To se mi čudno zdi! Saj sem že včeraj povedal bratu, da bom pripeljal s seboj par prijateljev.«

*) Mac t. j. sin: torej: Murdov sin ali „Murdovič“.

»Gospod se danes sploh še iz sobe prikazal ni, g. Tadej. Jaz nimam nobenega posebnega ukaza in se moram ravnati po starem hišnem redu. Vi lahko vstopite; toda Vaši prijatelji naj ostanejo, kjer so.«

To je bila nepričakovana zapreka. S poparjenim obrazom in v vidni zadregi je gledal Tadej Šolto okrog sebe.

»To ni lepo od tebe, Mc Murdo, da jih ne pustiš; saj sem porok, da so pošteni ljudje, in to ti mora zadoščati. Ta mlada gospica pač ne more ponoči na cesti stati.«

»Prav žal mi je, gospod Tadej«, je odgovoril nepogljivi vratar. »Ti ljudje so pač lahko Vaši prijatelji, a ne prijatelji mojega gospoda. On me dobro plača, če spolnujem svojo dolžnost in zato hočem tudi svojo službo izvrševati. Jaz ne poznam nobenega izmej Vaših prijateljev.«

»O gotovo, Vi me poznate, Mc Murdo«, vzklikne veselo Holmes. »Upam, da me niste pozabili. Kdo pa je bil oni, ki Vas je pred štirimi leti v Alisovi dvorani trikrat premagal v rokoborbi, kaj?«

»Kaj, Vi ste, gospod Šerlok Holmes«! vzklikne nekdanji rokoborec. »Za Bóga, saj bi Vas moral poznati. Zakaj me pa niste takoj udarili po čeljustih, ko Vam nisem hotel dovoliti vhoda? Takoj Vas moram okregati, zakaj ste zanemarili rokoborstvo, to lepo umetnost, ki bi bili v njej s svojim prirojenim talentom lahko dosegli prvo mesto med vsemi borci na Angleškem!«

»Vidite, dr. Watson, če vse strune popokajo, ostane mi vendar še ta poklic«, je odgovoril smeje Holmes. »Vrli gospod Murdo nas gotovo ne bo pustil še dalje čakati tu zunaj.«

»Le noter, gospod, le noter Vi in Vaši prijatelji«, je govoril vratar. »Ne zamerite, gospod Tadej, jaz imam strogo povelje in sem moral biti prej popolnoma prepričan, s kom imam opraviti.«

Med zidovjem se je vila pot skozi zapuščene nasade do visokega, stari omari podobnega poslopja, ki je stalo popolnoma v temi, samo na en ogel so padali lunini žarki in se bleščali na oknu podstrešne sobe. Velika, pusta stavba je s svojo mrtvaško tihoto delala silno zoprni vtis. Sam Tadej Šolto se je čutil v neprijetnem položaju in svetilnica se mu je tresla v roki.

»Meni ne gre vse to v glavo«, je mrmral. »Tu gotovo ne more biti vse v redu. Saj sem vendar Jerneju razločno povedal, da pridemo, pa ni videti nobene luči v njegovi sobi. Tega si ne morem razlagati.«

»Ali ima hišo vedno na ta način zastraženo?« vpraša Holmes.

»Seveda, gospod je čisto očetov sin. Morda mu je oče tudi kaj posebnega razodel — kdo more vedeti? Tam zgoraj je Jernejevo okno. Blišči se, ker ga obseva luna; a v sobi, kakor se mi zdi, ne gori nobena luč.« »Seveda ne«, odgovori Holmes, »pač pa vidim, da v oknu poleg vežnih vrat brli luč.«

»Oj, tam je stanovanje za hišnega oskrbnika. Sedaj opravlja to službo gospa Bernstone. Ona nam bo gotovo vso stvar razjasnila. Prosim, počakajte za trenutek tukaj: hočem jo nekoliko pripraviti na vaš prihod, sicer bi se lahko ustrašila. Toda tiho! — Kaj je bilo to?« —

Vzdignil je svetilko kvišku, a roka se mu je tresla tako, da so žarki svetilke migljajoč skakali na okrog. Z vso napetostjo in utripajočim srcem smo

poslušali. Iz te hiše sem se je slišalo žalostno jadenje — jok in tarnanje prestrašene ženske.

To je gospa Bernstone,“ reče Šolto. „Kajti ona je edina ženska v tej hiši. Počakajte malo, takoj se povrnem.“

Odhitel je proti vratom in potrkal, kakor prej na svoj posebni način. Videli smo, kako mu je odprla vrata velika ženska in zagledavši ga veselo zaklicala:

»O gospod Tadej, moj dobri gospod, kako sem vendar vesela, da ste prišli!«

Slišali smo, kako je ponavljala svoje vzklike veselja; nato pa so se zaprla vrata in njeno govorjenje se je izgubilo v nerazločnih glasovih.

Naš voditelj je pustil svetilko nam. Holmes jo je vzdignil kvišku in svetil naokrog; posvetil je ž njo proti hiši in na mnogoštevilne velike groblje kamenja, po katerih je bila nametana prst. Medtem pa sva stala jaz in gospodična Morstan skupaj in jaz sem jo držal za roko. — Ljubezen je pač neka čudna in neumljiva stvar. Prvikrat sva se videla danes in nikdar poprej si nisva ne z besedo ne s pogledom izrazila notranjih čustev, a vendar sta se v tej usodni uri nehote skušali skleniti najini roki. Pozneje sem večkrat premišljeval, kako je pač to prišlo; a v oni uri se mi je zdelo popolnoma naravno, da jej ponudim roko, in tudi ona mi je pozneje večkrat rekla, da jo je ono uro neko notranje čustvo naganjalo, naj išče pri meni tolažbe in varstva. Stala sva torej, ko dva otroka, z roko v roki, jasno je bilo v najinih srcih vzlic vsej temoti, ki nas je obdajala.

»To pa je res skrivnosten kraj!« je vzkliknila ona, oziraje se okrog.

»Ravno tako se mi zdi, kakor da se vse miši cele Angleške skrivajo v tej podrtiji«, sem ji odgovoril.

Pri tem mi prihaja na misel neki grič blizu Balarata v Indiji, kjer so delali rudokopi.«

»To je čisto naravno,« je pripomnil Holmes, »kajti tudi tu so sledovi onih, ki so iskali zaklad. Saj se spominjate, da oba brata že šest let iščeta skrinjico. Ni čuda torej, da je zemlja vsa prevrtana.«

V tem trenutku so se odprla vrata in Tadej je planil ven, obupno je mahal z rokami in strah se mu je bral na obrazu.

»Jerneju se je nekaj pripetilo,« je vpil. »Mene je groza! Moji živci tega ne preneso.«

In res so mu od strahu šklepetali zobje in njegov obraz, ki je gledal iz kožuha, je bil podoben obrazu prestrašenega otroka.

»Pojdimo v hišo,« je zaklical Holmes kratko in odločno.

»Da, prosim vas, hitite!« prosi Šolto. »Jaz si ne vem pomagati.«

Šli smo za njim v sobo oskrbnice in tu smo našli staro gospo, ki je z zmedenim pogledom hodila gori in doli in vila roke. Pri pogledu na gospodično Morstan se je nekoliko pomirila.

»Hvala Bogu, da ste tukaj, gospica,« je vzkliknila z bolestnim glasom. »Tako mi dobro dé, ko vidim vaš mili obraz. Oh, koliko groznega sem morala danes prestati!«

Gospodična ji je pogladila raskavo in od dela zagorelo roko in ji je zašepetala nekaj primernih in tolažilnih besed. To je zopet pobarvalo blede lica prestrašene žene.

»Moj gospod se je zaklenil in mi neče kar nič odgovoriti,« je pripovedovala. »Celi dan sem pričakovala, da me bo poklical. On je kajpak večkrat rad sam, in nisem ga hotela nadlegovati; toda pred eno

uro mi je nekaj reklo, da ne more biti vse v redu. Šla sem gori in pokukala skozi ključavnico. Ne pomaga vse nič, gospod Tadej, vi morate iti gori in sami pogledati. Že deset dolgih let služim pri gospodu Šoltu: videla sem ga veselega in žalostnega, toda tacega pa še nikoli, kakor danes«.

Šerlok Holmes je vzel svetilko in šel naprej; Tadej je šel za njim, tresoč se po vsem životu. Bil je tako vznemirjen, da sem ga moral podpirati in mu pomagati po stopnicah navzgor; noge so mu bile namreč popolnoma odpovedale.

Dvakrat je vzel Holmes na stopnjicah svoje povečevalno steklo v roko, da bi natanko opazoval preprogo, ki je pokrivala stopnice. Jaz sem videl samo prah, ki je ležal na nji, on je pa gotovo zapazil kako drugo sled, kajti počasi je šel od stopnice do stopnice, držal svetilko čisto pri tleh in ostro gledal sedaj na levo, sedaj na desno. Gospica Morstan pa je ostala spodaj pri tarnajoči oskrbnici.

Tretji oddelek stopnjic se je končal v dolg hodnik, čegar desno steno je krasila velika slika, vezana na indijsko preprogo, na levi pa je bilo videti troje vrat. Holmes je premišljeno korakal dalje, midva pa sva šla vedno tik za njim; na stenah so se videle dolge in črne sence, ki so nas spremljale. Ko smo prišli do tretjih vrat, potrka Holmes, a ne dobi nobenega odgovora. Nato poskusi vrata odpreti: toda ta so bila zaprta znotraj in kakor smo mogli opaziti pri svetlobi svetilke, porinjen je bil preko njih velik in močen zapah. Ker ključa ni bilo v ključavnici, se je moglo pogledati v sobo. Holmes se je torej pripognil ter pokukal skozi ključavnico — toda v istem hipu je prestrašen odskočil.

„Tu notri tiči sam zlodej, Watson,“ je vzkliknil tako vznemirjen, kakor ga še nisem videl nikdar poprej. »Kaj storiti?«

Tudi jaz sem pogledal zdaj skozi ključavnico, toda prestrašeno sem odskočil. Mesečina je razsvetljevala z medlimi žarki sobo in notri? — Grozno! Naravnost proti vratom je topo upiral pogled grozen obraz, čisto kakor obraz našega tovariša Tadeja, ista visoka plešasta glava z vencem rdečkastih las, ista bledota, samo da so bile poteze na obrazu nepremične, kot otrpnele, a spačene, z groznim nasmehom. To obličje je bilo tako podobno našemu malemu prijatelju Tadeju, da sem se nehote ozrl proti njemu, da bi se prepričal, če res še stoji za menoj. Pri tem pa sem se spomnil, da je on že preje pravil, da sta z bratom dvojčka.

»To je grozno,« odgovoril sem Holmesu. »Kaj naj počnemo?«

»Vlomimo vrata,« je vzkliknil Holmes in se zaletel z vso težo svojega života proti ključavnici. Ta je sicer zaropotala in začela pokati, toda odjenjala ni. Sedaj sva se oba naenkrat proti vratom zagnala in res je odletela ključavnica z velikim ropotom v stran, midva sva pa stala v sobi Jerneja Šolta. Bila je podobna kemični delavnici. Dve vrsti steklenic s steklenimi zamaški sta stali ob steni nasproti vratom, na mizi pa so stale Bunsenove žarnice, razne cevi, retorte¹⁾ vse navskriž. V kotih so stale velike, s slamo ovite steklenice, v katerih je imel najbrž razne kisline. Ena izmed steklenic je bila gotovo strta, ker je tekla iz nje črna tekočina in napolnjevala zrak z ostrim, smolnatim duhom. Ob eni steni sobe je slo-

¹⁾ Drobna steklena cev, v kateri se razgrevajo in mešajo kemične spojine.

nela lestva pri kupu lat in malte, nad lestvo pa sem opazil odprtino v stropu, ki je bila dovolj velika, da se splazi skozi njo človek. Na tleh ob lestvi je ležala dolga in močna vrvi.

Poleg mize, v lesenem naslonjaču je sedel gospodar hiše, ves sključen, glavo nagnjeno na levo stran, na obrazu pa se mu je poznal čuden, nerazumljiv nasmeh. Bil je že čisto trd in mrzel in gotovo že več ur mrtev. Zdelo se je, da ni le njegov obraz na poseben način spačen in skrivljen, ampak tudi vsi njegovi udje. Na mizi ob njegovi roki je ležalo neko posebno orodje — rjava, grčava palica, na katero je bila z navadno vrvjo privezana kamnata glavica, podobna kladivu. Poleg palice pa je ležal košček papirja, na katerem je bilo načičkanih par besedi. Holmes je prebral, nato pa ga dal meni.

»Ali vidite?« me je vprašal ter pomenljivo prizdignil obrvi.

Z grozo in strahom sem prečital na papirčku besede: »Znamenje štirih.«

»Za božjo voljo, kaj naj vse to pomeni?« sem vzkliknil.

»To pomeni, da se je tu izvršil umor,« je odvrnil Holmes ter se sklonil čez mrtveca. »O, saj sem vedel, da pride do tega. Pogledajte sem!«

Kazal je na neko stvar, ki je bila podobna dolgemu, črnemu trnu in je ravno nad ušesom tičala v glavi.

»Zdi se mi, da je trn,« sem dejal jaz.

»Da, gotovo. Saj ga lahko izvlečete, toda bodite previdni, kajti zastrupljen je.«

Prijel sem ga s palcem in kazalcem in dal se je tako rahlo izvleči, da se je komaj poznala sled, kjer

je tičal. Pokazala se je kapljica krvi ondi, kjer je bila prebodena koža.

»Zame je vse nerazrešljiva uganka,« sem priznal jaz, »človek bi mislil, da se bo čimdalje bolj jasnilo, pa postaja stvar čimdalje temnejša.«

»Ravno nasprotno,« meni Holmes, »to bo vsak trenotek jasneje. Manjka mi samo še par členov v verigi mojih sklepov, pa bo stvar pojasnjena.«

Pozabila bi bila skoro najinega tovariša. Stal je še vedno med vrati — kot da ga je strela oamila — vil roke in bolestno ječal. Naenkrat pa je začel glasno tarnati.

»Zaklada ni več! Ugrabili so mu zaklad! Tu zgoraj je luknja, ki sva ga bila skozi njo doli spustila. Jaz sem mu pomagal! Jaz sem ga videl zadnji. Tu sem ga pustil včeraj zvečer in ko sem šel po stopnicah doli, sem slišal, ko je zaklenil vrata.«

»Ob kateri uri je bilo to?«

»Ob desetih. Sedaj pa je mrtev, prišla bo policija in mene bodo nazadnje še sumili, da sem imel tudi kaj opraviti pri umoru. Gotovo bo tako prišlo. A, vidva, gospoda, kaj ne, ne mislita tega? Vidva gotovo ne bosta mislila, da sem jaz kaj takega storil? Jaz vaju vendar ne bi bil privedel sem, ko bi bil to storil. O jojmine, o jojmine; to vem, da mi bo huda predla.«

Mahal je z rokama po zraku in tolkel z nogami ob tla, ko da ga je napadla blaznost.

»Vam se ni treba ničesar bati, gospod Šolto,« mu reče Holmes in ga prijazno potaplja po rami, »poslušajte moj nasvet in pojdite takoj na policijo vso stvar naznanit. Pomagajte policiji, kar se da, da

pride zločincem na sled. Midva bodeva pa tu počakala, da se vrnete.«

Mali mož, napol še v omotici, je slušal in čula sva ga, ko je stopal v temi po stopnicah doli.

Šesto poglavje.

Šerlok Holmesov dokaz.

„Sedaj, Watson, imava pol ure časa,“ je rekel Holmes in si mel roke, »treba ga dobro porabiti. Čeprav mi je slučaj, kakor sem vam prej rekel, že skoro popolnoma jasen, se vendar ne smeva prepustiti preveliki zaupnosti. Zdi se sicer, da je stvar čisto priprosta, a vendar so lahko zadaj še vse druge reči.«

»Priprosta?!« sem vzkliknil jaz.

»Gotovo,« je odgovoril s samozavestjo vseučiliškega profesorja, ki na kliniki razlaga bolezni pred svojimi učenci. »Vsedite se, prosim, tjale v kot, da ne napravijo vaše stopinje kake zmede. No, sedaj pridemo k stvari sami. Najprej, kako so prišli in kako so odšli zločinci? Vrát od sinoči ni nihče odprl. Kaj pa je z oknom? «

Vzel je svetilko v roko in pričel svoje opazovanje, vedno nekaj godrnjaje sam zase.

»Okno je od znotraj dobro zaprto. Okvir popolnoma nepoškodovan. Nobene odprtine ob strani. Odprimo ga. Nobenega žleba v bližini. Do strehe se ne more priti. Toda en mož je pa gotovo zlezal skozi okno. Prejšnjo noč je nekoliko deževalo. Tu na pod-

zidcu se pozna v vlažnem prahu odtis noge, in tu je okrogla sled, in tu na tleh zopet ena, in tam pri mizi še ena. No, le pogledjte sem, Watson! To je gotovo lep dokaz.«

Videl sem majhne, umazane kroge, ki so se dobro poznali na tleh. »To niso sledovi človeške noge,« sem rekel.

»Seveda ne, toda za naju še veliko večje vrednosti. To je odtis lesene noge. Tukaj pod oknom na podzidcu vidite sled črevlja — težek škorenj s široko, okovano peto — in takoj zraven pa sled lesene noge.«

»To je bil mož z leseno nogo!«

»Čisto prav. Toda pri tem je imel še nekdo drugi opraviti — zelo spreten in podjeten zaveznik. Ali si upate, doktor, tu gori po zidu splezati?«

Pogledal sem skozi odprto okno. Luna je svetlo obsevala to stran hiše. Stala sva dobrih šestdeset črevljev visoko od tal, toda nikjer nisem mogel zapaziti nobene opore za nogo, da, tudi nobene razpoke v zidu ni bilo videti.

„To je popolnoma nemogoče,“ sem odgovoril.

„Brez pomoči, prav gotovo. Toda, mislite si, da imate tu zgoraj prijatelja, ki vam spusti trdno debelo vrv ob zidu navzdol, potem ko jo je pritrdil na močno kljuko, kakor jo vidite tu v zidu. In, da ste čvrst mož, vam bo gotovo mogoče, vsaj jaz bi menil, plezati po vrvi navzgor, četudi z leseno nogo. Seveda nazaj bi šli po isti poti, vaš pomagač pa bi potegnil vrv navzgor, jo odvezal od kljuke, zaprl zopet okno od znotraj, potem pa odšel, koder je prišel.«

»Pri tem je pa še pripomniti,« je nadaljeval, medtem ko je tipal vrv s prsti, „da je bil naš prijatelj sicer dober plezavec, a nikakor ne mornar, kajti ni

Te-le tri lastnosti bo imela »Ljudska knjižnica«:

Prinašala bo vseskozi zanimivo berivo; krščanstvu sovražnega, izpodtakljivega ne bo nič sprejela v svoje predale, dasi tudi ne misli biti preveč ozkosrčna; z lično obliko bo združevala najnižjo ceno.

Na videz si je načrtala ozke meje; v resnici pa bo vodila svoje čitatelje širom sveta ter jih v prijetni obliki seznanjala z življenjem in trpljenjem tujih narodov v sedanjosti in preteklosti. Pisatelji naši in tuji so napisali toliko lepega, čistega, umetniško dovršenega, da nam ni treba segati po umazanem berivu, ki draži samo radovednost in kuži domišljijo mladine.

V lepi obliki bistriti glavo, blažiti srce, krepiti voljo, to namerava »Ljudska knjižnica«. S temi cilji bo pa tudi najbolje pospeševala pravo omiko Slovencev. In tako trdno upamo, da bo »Ljudska knjižnica« v vsaki hiši in da njeni snopiči ne bodo ležali nerazrezani po policah, ampak da se bodo z veseljem prebiral in potem skrbno hranili v domači, družinski knjižnici, ki naj bi jo imela vsaka družina.

Pričenjamo s povestjo nove vrste

„Znamenje štirih“

angleški spisal A. Conan Doyle, vrši se v največjem svetovnem mestu Londonu. Tej povesti bodo zapored sledile naslednje:

„Darovana“

ki se godi v dobi pokristjanjenja Slovencev,

„Jernač Zmagovač“

od slavnega poljskega pisatelja Sienkiewicza,

„Med plazovi“

itd.

Vsak sešitek je preračunan na tri tiskovne pole t. j. 48 strani in bo veljal 20 vin., po pošti 22 vin. Na mesec bosta izšla dva taka snopiča. »Ljudska knjižnica« se bo pošiljala le onim, ki bodo plačali vsaj 10 sešitkov naprej ali osebno ali po položnici, katera bo prvemu in vsakemu desetemu sešitku pridejana; za 10 sešitkov naj se pošlje K 2.20 s poštnino vred. Ustavilo se bo dopošiljanje z onim sešitkom, s katerim poteče naročnina. Vsa naročila naj se naslovijo na »Katoliško Bukvarno« v Ljubljani.

Sedaj pa na delo, prijatelji lepe knjige! Razširite »Ljudsko knjižnico« v zadnjo kočo; naj zlasti ob dolgih zimskih večerih čitanje njenih mičnih povesti blaži srca, vedri duha in dviga omiko našega vedoželjnega ljudstva!

Kdor se ne misli na knjižnico naročiti, naj vrne prvi sešitek v onem ovitku, v katerem ga je prejel in mu ni treba nalepiti nove znamke, temveč samo na ovitek zapisati opazko »Nazaj! Ne sprejemem!«

Ljubljana, meseca oktobra 1906.

Katoliška Bukvarna.

Izhaja dvakrat na mesec.

Ljudska knjižnica

Znamenje štirih.

Založba
Katoliške Bukvarne v Ljubljani.

II. sešitek.

Tiska Katoliška Tiskarna.

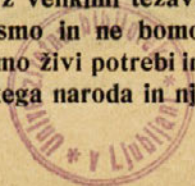
Vabilo na naročbo!

Nešetokrat se je že izražala želja po dobrem, zlasti povestnem berivu za naše ljudstvo. Vsi trije katoliški shodi so sprejeli resolucije, ki pozivljajo pisatelje in druge sposobne osebe, naj vse store za pomnožitev, oziroma razširjanje dobrega beriva. Ta klic, zlasti po dobrih povestih, je pa tudi popolnoma upravičen. Naše ljudstvo se je zadnja leta v izobrazbi silno povzdignilo; vse bere in veliko bere. In ti pridni bralci v par letih lahko preberijo vse knjige slovenskega slovstva. In potem prihajajo in prosijo novih knjig. Ali ni žalostno, da jim nimamo več kaj v roke dati? Zato je bil skrajni čas, da se temu odpomore. »Katoliška bukvarna v Ljubljani« se je odločila, da odpravi ta nedostatek in zato je začela izdajati

Ljudsko knjižnico.

»Ljudska knjižnica« bo svojo nalogo kolikor mogoče spretno izvršila in nudila slovenskemu ljudstvu za mal denar najboljšega zabavnega beriva v izobilju; prinašala bo izvirne pa tudi iz drugih jezikov prevedene povesti, ter ustrezala v vsakem oziru svojemu namenu. Slovenci smo imeli, odkar smo se narodno vzbudili, že nekaj »ljudskih knjižnic«, »narodnih bibliotek«, »slovenskih knjižnic«, tudi »klasja iz domačih logov« itd., pa vse te zbirke so prej ali slej prenehale. Ali tudi to novo podjetje čaka nagla smrt? Kako ga bo sprejelo slovensko ljudstvo?

»Ljudska knjižnica« ni nastala iz dobičkaželjnosti (treba je le pogledati ceno); tudi nismo pričeli to delo z malim trudom, pač pa z velikimi težavami in ogromnimi denarnimi žrtvami; nismo in ne bomo štedili ne truda ne denarja, da zadoščamo živi potrebi in ustrezamo splošnim zahtevam slovenskega naroda in njegovih prijateljev.

imel utrjene kože na roki. Moje povečevalno steklo mi kaže več sledov krvi na vrvi, posebno proti koncu, iz česar sklepam, da se je spustil z veliko hitrostjo na tla in si pri tem močno opraskal dlan.«

»To je lahko vse res,« sem odgovoril, »ampak jasna pa meni stvar raditega še vendar ni. Kaj pa je z njegovim skrivnim zaveznikom? Na kakšen način je pa ta prišel v sobo?«

»Njegov zaveznik?« je nadaljeval Holmes, pre-mišljevaje. »Ta se je pa izdal na zelo zanimiv način in ne zgodi se kaj takega vsak dan. Jaz mislim, da bo ta zaveznik pokazal čisto novo pot našim zločincem, kako se mora delati — kajti podobne slučaje najdemo samo še v Indiji in če se prav spominjam, tudi v Senegambiji.«

»Kako pa je vendar prišel noter?« sem vprašal drugič. »Vrata so bila zaprta, okna ni bilo mogoče doseči. Ali je morda prilezel skozi dimnik?«

»Dimnik je preozek. Tudi jaz sem že mislil na to.«

»No, torej kako?« sem radovedno vpraševal dalje.

»Kakor vidim, ne boste nikoli umeli mojega načela«, je odvrnil on, majaje z glavo. »Kolikokrat sem Vam že rekel, da je treba najprej v nemar pustiti vse nemogoče slučaje, kar pa ostane, mora biti pravo, naj bo še tako neverjetno. Torej mi vemo, da ni prišel niti skozi vrata, niti skozi okno niti skozi dimnik. Dobro vemo tudi to, da se ni mogel skriti v sobi, ker v njej ni nobenega skrivališča. Odkod je torej prišel?«

»Skozi luknjo v stropu« sem vzkliknil.

»Seveda, ni dvoma. Prosim, prinesite torej luč in pojdiva preiskat gorenji prostor, — skrivni prostor, kjer je bil najden zaklad.«

Šel je po lestvi navzgor, prijel se z rokama za tram in se dvignil v podstrešje. Tu se je vlegel na tla, prijel svetilko in mi svetil ž njo, medtem ko sem se jaz plazil za njim.

Prostor, v katerem sva se sedaj nahajala, je bil približno 3 metre dolg in dva širok. Tla so bila narejena iz tramov, med njimi pa so bile tanke late, ometane z malto, tako da se je pri hoji moralo stopati z enega trama na drugega, sicer bi se bil strop udrl. Strop se je zoževal proti vrhu v koničast obok, in tako sva stala najbrže pod pravo streho cele hiše. Prostor je bil popolnoma prazen, le večleten prah je na debelo nakopičen ležal na tleh.

»Ga že imamo«, reče Holmes ter položi roko na poševno steno, „tukaj je strešno okno, ki se gre skozenj na streho. Če ga odprem, vidim po strehi, ki se prav zložno znižuje. Tu je torej eden izmed njih prišel noter. Oglejva si še natanko, morda pa najdeva še druge sledove.«

Držal je svetilko pri tleh; drugič sem že opazil ta večer na njegovem obrazu strah in začudenje. Šel sem za njim, a mraz me je spreletal po hrbtu. Na tleh so se poznali sledovi gole noge— razločno in prav izvrstno vpodobljene, toda komaj polovico tako velike, kakor stopalo navadnega moža.

»Holmes«, sem šepetal, »otrok je storil to grozodejstvo.«

On pa je bil takoj zopet miren.

»Osupel sem bil za trenutek,« je rekel, »a stvar je čisto naravna. Ako bi bil količkaj pomislil, bi bil

moral vse to že naprej vedeti. Tu zgoraj ne bodeva nič posebnega več odkrila; pojdiva torej zopet doli«.

»Kako si pa tolmačite te sledove nog?« sem ga takoj vprašal, kakor hitro sva stala zopet na trdih tleh.

»Moj ljubi Watson, zberite vendar enkrat svoje misli«, je vzkliknil skoro z neko nepotrpežljivostjo. »Saj poznate mojo metodo. Poskusite jo še Vi, in priti morate gotovo do istih zaključkov kakor jaz.«

»Jaz se ne morem prav ničesar spomniti, kar bi mi stvar razjasnilo.«

»Kmalu Vam bo vse jasno«, je odgovoril malomarno. »Tu menim, da ni nobene važne reči več, a vendar hočem še pogledati.« Hitro je potegnil povečevalno steklo in centimetersko mero iz žepa in je preiskoval sobo, po kolenih se plazeč ter meril, primerjal in prevdarjal. Njegov dolgi, špičasti nos se je pri tem iskanju sukal samo za par col nad tlemi in njegove globoko ležeče oči so se mu svetile prav kakor kaki roparski ptici. Podoben lovcu, ki zasleduje sled divjačine, se je pomikal tiho, a vendar urno sedaj sem, sedaj tja. Medtem, ko sem opazoval njegovo početje, se mi je nehote vsilila misel, kako strašen zločinec bi bil lahko on postal, ako bi to svojo zmožnost in zvitost porabil ne v obrambo pravice, ampak v ravno nasprotno namene. Neprestano je nekaj godrnjal predse, slednjič pa je glasno vzkliknil z veselim glasom:

»Srečo imava! Sedaj naju bo stalo le še malo truda. Prvi izmed njih je imel nesrečo, da je stopil v kreozot.*) Glejte, tukaj pri strani se pozna

*) Oljnata tekočina.

sled njegove majhne noge. Steklenica se mu je ubila in zoprna tvarina se je razlila po tleh.«

»In kaj potem?« sem rekel.

»Kaj potem? — No, imamo ga tička in to je vse. Jaz vem za psa, ki bo to sled zalezoval do konca sveta. Vsak pes sledi slanika, ki bi ga kdo po tleh vlekel, kamorkoli, po celi deželi; kaj šele naučen pes! tak ne bi sledil tako močno dišeče tekočine? To se mi zdi prav kakor naloga iz regeldetrije. Odgovor bi nam dal lahko —toda hej! zakoniti zastopniki postav so prišli.«

Hrupni glasovi in težki koraki so se čuli od spodaj. Hišna vrata so se glasno škripaje zaprla.

»Kmalu bodo tu,« reče Holmes, »prej pa še položite roko na ramo mrtveca, in tu na njegovo nogo; kaj čutite?«

„Njegove mišice so trde kakor les“, sem odgovoril.

»Res je, mnogo bolj so se skrčile, nego pri navadnem mrliču. Če pomislimo vrhutega še, kako mu je obraz spačen v čuden nasmeh, »risus sardonicus«, kakor so ga imenovali stari pisatelji, kaj lahko posnamemo iz vsega tega?«

»Da je smrt nastopila vsled močnega rastlinskega alkaloida«, sem odgovoril, »kakšne strihninske snovi, ki povzročuje otrplost.«

»To sem tudi jaz menil, ko sem opazil krčevite poteze na obrazu. Kakor hitro pa sem opazil trn, ki je bil porinjen ali ustreljen v njegovo črepinjo, sem spoznal, na kak način je prišel strup v njegov život. Če je sedel mož na svojem stolu nazaj sloneč, je bil obrnjen oni del glave, v katerem je tičal trn, ravno proti odprtini na stropu. No, opazujte sedaj trn natančneje.«

Jaz sem ga previdno prijel in ga držal proti luči svetilke. Trn je bil dolg, oster in črn; ost je bila kakor steklena in kakor da se je na njej posušila neka gumiju podobna snov. Na koncu pa je bil trn top in z nožem zaokrožen.

»Jeli to angleški trn?« je vprašal Holmes.

»Gotovo ne.«

»Iz vseh teh podatkov lahko naredite opravičen sklep. — Toda sedaj prihaja državna policija; midva sva le zasebnika in se sedaj lahko umakneva.«

Močni koraki so odmevali po hodniku in postaven mož v sivi suknji je dostojanstveno stopil v sobo. Njegov obraz je bil rdeč in zabuhel in majhne oči so se ostro bliskale izpod košatih obrvi. Takoj za petami mu je sledil policijski redar v uniformi in pa še vedno se tresoči Tadej Šolto.

»Lepe reči vidim!« je zakričal z zasopljnim raskavim glasom, »lepe reči! Kdo pa so vsi ti ljudje tu? Na mojo vero, hiša se mi zdi polna, kakor kak golobjak.«

»Upam, da se me spominjate, Athelney Jones,« je mirno odgovoril Holmes.

»A, gospod Holmes tukaj?« je zavpil uradnik. »Gospod Šerlok Holmes, prijatelj teorij. Če se spominjam? — Ha, čisto dobro pomnim, kaj ste nam predavali ob času velike tatvine dragih kamnov v Bishopgate: tega ne bom nikdar pozabil. Priznavam, da ste nas takrat privedli na pravo sled; toda gotovo pa priznate tudi sami, da bi nam brez sreče vse Vaše preiskovanje in računanje ne bilo nič pomagalo.«

»To je bilo čisto enostavno sklepanje.«

»No, le priznajte, saj to ni nobena sramota. Toda kaj pa je tu? Zoprna reč! težaven slučaj! Tu ne boste s teorijami čisto nič opravili! gre se za resna dej-

stva. Dobro, da sem se slučajno mudil ravno tu v Norwoodu, tudi radi nekega zločina. Bil sem ravno na kolodvoru, ko sem prejel poročilo; vsled česa je umrl ta človek, kaj menite?»

»O, tukaj s svojimi teorijami ne opravi nič«, je pikro odgovoril Holmes.

»No, no, saj pripoznam, da ste časih že kakšno modro uganili. Res, čudno! Reklo se mi je, da so bila vrata zaprta in vkljub temu so izginili dragi kameni v vrednosti pol milijona. Kaj pa okno, je bilo odprto?»

„Zaprto; toda poznajo se stopinje na podzidcu.“

»Tako, tako! Če je bilo zaprto, potem tiste stopinje pri stvāri pač nimajo nič opraviti, to nam da zdrava pamet. Morda ga je zadela kap; toda, da so dragi kameni izginili — stojte! nekaj mi je prišlo na misel. Tudi jaz imam svojo teorijo. Veste, časih mi pridejo prav dobre misli v glavo. Pojdite nekoliko vun, vi, gospod redar, in vi, gospod Šolto; vaš prijatelj pa lahko ostane. — Kaj mislite, gospod Holmes, o tej reči? Šolto je bil sinoči, kakor je sam priznal, pri svojem bratu. Brat je nagloma umrl; nato je odšel Šolto z zakladom. Ali ne bo tako?“ Takó je modroval Jones.

»Nato je pa mrlič prav previdno vstal in zaklenil vrata od znotraj,“ zbodel ga je Holmes

»Hm! To se pa zopet ne vjema. Prevdarimo stvar resno: Tadej Šolto in njegov mrtvi brat sta se prepirala, to vemo za gotovo. Brat je sedaj mrtev, dragi kameni so pa izginili. To je, kar vemo dobro. Nihče ni videl brata, odkar je Tadej odšel od njega. Njegova postelja je neodgrnjena. Tadej je očitno zelo razburjen. Njegov izraz je — no, je — neprijazen. Lahko izpoznate, da se vse moje misli vrté

okrog Tadeja. Vedno bolj se zadržuje mreža okrog njega.«

»Vam še niso vse stvari znane,« reče Holmes. »Ta-le trn, ki je, kakor sumim, iz gotovega vzroka zastrupljen, je tičal v mrličevi glavi; pozna se še sled. Ta-le popisani list je ležal na mizi in poleg njega ona čudna palica s kamenitim držajem. No, ali se to sklada z vašo teorijo?«

»Le potrjuje jo, na vsak način,« je odgovoril rejeni državni tajni policist prav samozavestno. »Saj je hiša polna predmetov iz Indije. Tadej je palico prinesel s seboj, in če je trn zastrupljen, je Tadej ravno tako lahko z njim izvršil umor, kakor kak drugi. Ta list se mi pa zdi le kakor nekaka sleparija, da bi nas premotil. Edino vprašanje je, kako je Tadej odšel? O, prav naravno, lejte si no, tu je luknja v stropu.«

Z veliko spretnostjo je hitel, vkljub svoji teži, po lestvi navzgor ter se preril skozi luknjo v podstrešje, takoj nato pa sva slišala, kako je s slovesnim glasom naznanjal da je našel podstrešno okno.

»No, saj zna res kaj najti,« je opomnil Holmes in skomizgnil z ramami. »Časih se mu posveti v glavi; sicer pa časih tudi slepa kura zrno najde.«

Athelney Jones je zopet priplezal po lestvi navzdol, rekoč:

»No, vidite, dejstva so bolj zanesljiva, nego prazno ugibanje in teorija. Moja slutnja je potrjena. V strehi je podstrešno okno, ki je napol odprto.«

»Tisto sem pa jaz odprl.«

»Kaj, vi ste ga torej tudi zapazili?«

Bil je nekoliko poparjen, ko je to izvedel.

»Naj bo, kakor hoče, to okno nam dokazuje, kako je naš tiček ušel. — Nadzornik!«

»Tukaj, gospod,« se je slišalo s hodnika.

»Povejte gospodu Šoltu, da naj vstopi.«

»Gospod Šolto, moja dolžnost je, da vam naznamim, da morate biti v besedah prav previdni, ker bi vam neprevidnost utegnila škodovati. V imenu postave pojdete z menoj, kot sokrivec pri umoru svojega brata.«

Tako je govoril tajni državni policist.

»Sedaj jo pa imam! Ali vama nisem rekel!« je kričal ubogi možiček, medtem ko je vil roke in nas jednega za drugim milo pogledoval.

»Ne delajte si nobenih skrbi radi tega, gospod Šolto,« ga je pomiril Holmes. »Zdi se mi, da sem dolžan dokazati vašo nedolžnost.«

»Le ne preveč obetati, gospod teoretik, ne preveč obetati,« je vzkipel tajni državni policist. »Gotovo boste spoznali, da je to težje, kakor si mislite.«

»Jaz ga ne bom oprostil samo radi vaše obdolžitve, ampak hočem vam označiti tudi eno izmed obeh oseb, ki sta bili sinoči v tej sobi. Po vsem smem sklepati, da je bil eden „mali Jonatan“. To je neolikan mož, majhne postave in šepast, manjka mu namreč desne noge, mesto te ima leseno, ki je znotraj odkrušena. Na levem črevlju pa ima raskav štirioglat podplat in peta mu je okovana. Mož je v srednjih letih, ves ogorel, in je bil nekdanj kaznjenec. Ta majhna razjasnila vam bodo morda še koristila; opomnim vas še na to, da ima precej kože odrte na dlani. Drugi sokrivec —«

»Kaj, še eden?« je vprašal Athelney Jones nekako posmehljivo, čeprav se mu je videlo, da ga je natančni opis prve osebe močno presenetil.

»Drugi je še bolj čudna oseba,« je nadaljeval Šerlok Holmes med tem, ko se je obrnil na peti. »Jaz upam, da vas bom mogel v prav kratkem času pred-

staviti tej čudni dvojici. Eno besedo, Watson, rad bi z vami govoril.

Peljal me je do vrh stopnjic.

»Midva sva radi tega nepričakovanega dogodka popolnoma pozabila prvotni namen najine poti,« je rekel.

»Na to sem ravno mislil,« sem mu odgovoril, »to res ni prav, da mora gospodična Morstan že tako dolgo čakati v tej nesrečni hiši.«

»Ne. Vi jo morate spremiti na dom. Ona stanuje pri gospej Ceciliji Forrester v Spodnjem Kambervellu, saj ni daleč. Pričakujem vas tukaj, če se boste hoteli z menoj nazaj peljati. Ali ste morda že utrujeni?«

»O, prav nič. Jaz ne bom imel prej miru, dokler ne izvem kaj več o teh čudnih stvareh. Sicer sem tudi že prej poznal temne strani življenja, toda priznati moram, da so me čudni dogodki nocojšnjega večera popolnoma pretresli. Vzlic temu pa bi kakor vi tudi jaz prav rad prišel celi stvari do dna, ker sem se je že nekoliko lotil.«

»Vaša navzočnost mi bo gotovo v veliko korist,« je odgovoril Holmes. »Preiskovala bodeva zapleteni dogodek čisto neodvisno, modri Jones pa naj modruje sam zase. Ko boste privedli gospodično Morstan do njenega doma, prosim, pojdite še v ulico Pinchin št. 3, ne daleč od obrežja Temze pri Lambethskem mostu. Tretja hiša na desni je prodajalnica nabasanih živali. Videli boste v oknu podlasico, ki drži v svojih krempljih mladega zajčka. Pokličite na to starega šopača Šermana. Povejte mu, da ga pozdravljam in prosim, da mi takoj pošlje Diano. Vzemite jo kar v voz seboj.«

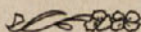

»To je pes, ali ne?«

»Da, izvrsten mešanec, s čudovito ostrim vohom. Meni bo Diana več koristila, nego vsa londonska tajna policija.«

»Dobro, vzamem jo seboj. Sedaj je ura ena čez polnoč. Če bo voznik hitro vozil, bom v treh urah že lahko nazaj.«

»Medtem bom pa jaz izkušal kaj izvedeti še od gospe oskrbnice Bernstone in indijskega služabnika, ki ima, kakor mi je rekel Tadej, tu zraven svojo spalnico.«

Sedmo poglavje.

Diana išče sled.

Spravil sem gospodično Morstan kar v oni fija-karski voz, ki se je bila v njem pripeljala policija, potem pa sva se urno odpeljala proti njenemu domu. Kot plemenit ženski značaj je pogumno prenesla vso nezgodo, ker je videla pred seboj žensko, ki je bila še bolj potrebna pomoči, nego ona, in tako sem jo našel pri preplašeni hišni oskrbnici čisto mirno in vedrega lica. V vozu pa je sprva začutila slabost, nato pa se ji je vllil potok solz po licih — strašni dogodek noči jo je popolnoma potrl. Rekla mi je pozneje, da sem se med vožnjo vedel hladno in prisiljeno proti njej. O mojem notranjem boju in premagovanju ni nič ali le malo slutila. Sočutje in ljubezen do nje je začutilo moje srce; ko bi bil tudi letinleta občeval ž njo, ne bi bil tako dobro poznal njenega do-

brega in plemenitega srca, kakor v tem enem dnevu pretresljivih dogodkov. Toda kako naj bi jej razodel svoje srce v tem trenutku? Bila je slaba, onemogla, in njeni živci močno razburjeni. V takem trenutku vsiljevati jej ljubezen, bi se reklo zlorabiti njen položaj. Ne samo to — ona je bila tudi bogata. Če se posrečijo poizvedovanja Holmesova, bo ona bogat dedič. Ali bi bilo pošteno, ali bi bilo možato, ko bi slabo plačan vojaški zdravnik izkoriščal položaj, ki ga je nanesel slučaj? Ali bi me ne smatrala po pravici za navadnega pustolovca? Ne, tega si ne sme misliti o meni; kar naenkrat je stal ta indijski zaklad kot visoka stena med nama.

Bilo je okrog dveh ponoči, ko sva dospela do stanovanja gospe Forrester. Služinčad je bila že davno odšla spat, samo gospa je še bdela, pričakovanje, da se povrne gospodična Morstan. Ono čudno naznanilo je bilo tudi njo tako vznemirilo, da ni imela miru. Sama nama je odprla vrata; vzradostilo me je, ko sem videl, kako nežno je objela gospico in jo pozdravila kakor dobra mati. Bilo je očitno, da so imeli gospico čisto za domačo, za svojo. Gospa Forrester, prijazna žena srednjih let, me je uljudno povabila, da naj vstopim in ji razložim čudni dogodek. Opravičil sem se ji, da moram takoj nazaj, a obljubil sem ji, da bom zopet prišel in da ji bom takrat natančneje poročal o uspehu poizvedovanj. Pri odhodu sem se še enkrat za hip ozrl nazaj. Prijazni dom, ljubeznjivi ženski postavi na pragu, napol odprta vrata, luč v prednji sobi, ki je sijala skozi po-barvano steklo vanjo — to je bil zares prijeten prizor, ki me je spremljal na pot in dobrodejno vplival name sredi divjih, temnih dogodkov, ki so me bili popolnoma prevzeli.

Čim bolj sem premišljeval to stvar, tem bolj divja in temna se mi je zdela. Medtem ko je kočija drdrala z menoj skozi tihe, s plinovimi svetilkami razsvetljene ulice, sem si še enkrat postavil vse posameznosti živo pred oči. Poglavitna reč — tako se je zdelo — je bila že precej pojasnjena: smrt stotnika Morstana, pošiljatev biserov, sporočilo v časopisu, pismo — vse to sva si bila s Holmesom pojasnila, toda takoj naju je to privedlo le še do nerazumljivejših in strašnejših skrivnostij. Indijski zaklad, čudna risarija, najdena v Morstanovi listnici, prizor ob smrti majorja Šolto, najdenje zaklada, a takoj nato umor najditelja, nenavadne okoliščine umora, sled stopinj, čudno orožje, »znamenje štirih« na risariji in iste besede zopet sedaj na papirju — zares zagata, ki je le edini Holmes s svojo prirojeno bistrumnostjo smel upati, da najde izhod.

Kakor mi je bil Holmes naročil, tako sem storil: nazaj grede sem se oglasil v Pinchinski ulici hišna št. 3. Hiše so ondi slabe, le dvonadstropne, iz same opeke. Trkal sem precej časa pri številki 3, a brez uspeha. Slednjič se vendar nekaj zasveti za zaveso in glava pokuka skozi okno.

»Poberite se, pijanec, potepuh,« je zagrmelo od zgoraj, »če boste še nadalje delali nemir, bom odprl pasjo kolibo in bom izpustil nad vas svojih triinštirideset psov.«

»Izpustite mi samo enega, kajti ravno zato sem prišel!«

»Le poberite se,« je zopet zagrmel glas. »Primaruha, tu v vreči imam gada; takoj ga vam zaženem na glavo, če se ne spravite izpod okna.«

»Gospod Šerlok Holmes,« sem zopet pričel, a besede so napravile mogočen vtis, kajti okno se je

hipoma zaprlo in čez minuto so se odprla vrata in prišel je vun stari Šerman, dolga, sulha postava z močnim tilnikom, povešenimi ramami pa temnimi očali. Vzdignil je svojo svetilko na kvišku.

»Priatelj gospoda Šerloka mi je gotovo sleherni čas dobro došel,« me je nagovoril. »Stopite noter! Varujte se tegale jazbca, lahko vas ugrizne. O ti ničvrednež, ti ničvrednež, ali te mika popasti gospoda?«

Te besede so merile na hermelina, ki je tiščal svojo poredno glavo z rdečkastimi očmi skozi železne palčice svojega kurnika. »One kače tam se vam ni treba bati, ker je le belouška; saj ni strupena, zato pa jo pustim laziti po sobi; pospravi mi nadležne ščurke. Tega mi ne smete zameriti, da sem vas v začetku nekoliko surovo vsprejel, kajti pomislite, koliko jih je, ki mi hodijo trkat na vrata samo radi nagajivosti. S čim morem postreči gospodu Šerloku?«

»On potrebuje enega izmed vaših psov.«

»Aha, to bo gotovo Diana.«

»Da, Diana jo je imenoval.«

»Diana je tukaj na levi pod številko 7.«

Počasi je korakal z lučjo naprej med družino izrednih živali, ki jih je bil zbral od vseh vetrov. Pri slabi luči sem opazil le, kako so se zasvetile bleščeče oči sedaj tu, sedaj tam, ki so izmed vseh odprtih in kotov zvedavo gledale na naju. Celo na tramovih nad glavo so sedeli dragoceni ptiči, ki so se leno prestopali z ene noge, na katerej je počivalo njih truplo, na drugo, ko so jih v spanju motili najini glasovi.

Diana je bila grda, dolgodlaka žival, napol pes prepeličar, napol jazbečar, rjave barve z belimi lisami, z navzdol visečimi ušesi in zelo neokretno, gugajočo hojo. Po nekolikem obotavljanju je vzela iz moje roke košček sladkorja, ki mi ga je bil dal prej

gospodar. To je potrdilo najino prijateljstvo; sledila mi je v kočijo in ni delala med vožnjo nikakršnih težkoč. Ravno je udarila ura v bližnjem gradu tri, ko sem se vrnil k Holmesu. Hišnega vratarja Mc Murdo je bila med tem policija kot sokrivca odpeljala v zapor in mesto njega sta stražila vhod dva redarja. Ko sem imenoval ime »Holmes«, sta me pustila brez obotavljanja z Diano vred vstopiti. Holmes je stal, z rokami v žepu, na hišnem pragu in pušil iz pipe.

»Dobro, da ste jo privedli!« je vzkliknil oveseljen. „Athelney Jones je med tem odšel. Medtem ko vas ni bilo, je pokazal svojo moč in ni dal aretirati samo najinega prijatelja Tadeja Šolto, ampak tudi vratarja, hišno oskrbnico in pa indijskega služabnika. Sedaj imava dovolj prostora zgoraj, samo sluga je ostal tu. Pustite psa tu in pojdite z menoj.«

Privezala sva Diano za mizno nogo v veži in odšla po stopnjicah navzgor. Zgoraj sva našla sicer vse neizpremenjeno, samo mrlič na sredi je bil pokrit s platnenim prtom.

»Posodite mi svojo svetilnico, sluga,« je nagovoril Holmes zaspanega policista, ki je sedel v kotu. »Sedaj moram sezuti črevlje in nogavice, nesite jih vi s seboj doli, gospod doktor. Jaz bom skusil nareč nekoliko plezati. Prosim, pomočite moj robec v kreozot. Dobro! Sedaj pa pojdite z menoj še za trenotek v podstrešje.«

Holmes je svetil še enkrat s svetilko za stopinjami, ki so se poznale v prahu.

»Prosim, opazujte te stopinje bolj natančno. Ali zapazite kaj posebnega?«

»To so stopinje kakega otroka ali pa kakšne majhne ženske,« sem rekel jaz.

»Toda, ne glede na velikost, ne zapazite sicer nič?«

»Zde se mi približno take, kakor vse druge.«

»Nikakor ne. Le glejte sem. Tu je sled desne noge v prahu. Zdaj bom pa jaz stopil s svojo boso desno nogo zraven te sledi v prah. Tako! Kakšen razloček vidite?«

»Vaši prsti so stisnjeni skupaj, dočim stoje pri oni sledi prav razločno narazen.«

»Dobro. Zapomnite si to, kajti to je velike važnosti. Sedaj pa prosim, poduhajte ono lato pod podstrešnim oknom.«

Naredil sem, kakor mi je rekel, in takoj sem začutil močan kreozotov duh.

»Tu gori je stopil, ko je lezel vun. Če ste vi to zaduhali, gotovo tudi Diana ne bo težko našla sledi. Odvežite torej sedaj psa in opazujte moje plezanje po vrvi.«

Ko sem prišel vun, je Šerlok Holmes že stal na strehi; videl sem ga plazečega se po robu strehe kakor velikanska kresnica, s svetilko, na prsih pritrjeno. Ko je stopil za dimnik, sem ga zgubil za trenotek izpred oči, toda takoj se je zopet prikazal in se nato skrnil na nasprotno stran strehe. Šel sem okrog hiše in videl sem ga sedečega na žlebu zgoraj ob strehi.

»Ali ste vi, dr. Watson?« je zaklical.

»Jaz!«

»Tu je tisto mesto. Kaj pa je tista črna stvar tam spodaj?«

»Sod za vodo.«

»Pokrit?«

»Da.«

»Ali ni videti nobene lestve?«

»Nobene.«

»To je vražji človek! Saj si mora vrat zlomiti! Toda, kjer je on priplezal gori, mora tudi meni biti mogoče priti doli. Kositarjeva cev se mi zdi precej močna. Poskusimo torej, če Bog da!«

Sedaj se je zaslišalo neko drsanje in drčanje; svetilka se je začela polagoma pomikati ob zidu navzdol. Kmalu nato je skočil Holmes z lahkim korakom na sod in odtod na tla.

»Ni ga bilo težko slediti,« je zaklical, medtem ko je zopet obuval nogavice in črevlje. »Med plezanjem je zdaj pa zdaj odkrušil kako opeko in v svoji naglici je zgubil tole stvar zgoraj, ki mojo slutnjo popolnoma potrjuje.«

Držal je v roki majhno škatljico, ki je bila spletena iz pisane trave in okrašena s par biseri iz stekla. Bila je i po obliki i po velikosti precej podobna škatlji za cigarete. V njej je bilo pol tucata črnih trnjevih špic, na enem koncu ostrih, na drugem prirezanih, prav tako, kakor oni trn, ki je tičal v lobanji Jerneja Šolto.

»To so peklenške stvari,« je rekel Holmes. »Pazite, da se ne vbodete. Prav srečen sem, da jih imam. Najbrže so ti edini, ki jih je še imel. Nama se ni treba bati, da bi v prihodnje kaj takega dobila v kožo. Kar se mene tiče, bi raje videl, da me zadene kos bombe ali granate, nego taka špica. Kako je, doktor? Ali bi vas veselilo hoditi zdajle še kakih šest milj daleč?«

»Zakaj pa ne?«

»Ali vas bodo nesle noge tako daleč?«

»Gotovo.«

»A, tukaj si, kužek! Moja dobra, stara Diana. Na, Diana, poduhaj, poduhaj.«

Pomolil je psu pred nos v kreozot pomočen robec, medtem ko je stala živalica razkoračena pred njim, s prav smešno v stran obrnjeno glavo, kakor kak vinski izvedenec, ki pokuša cvet izvrstnega vina. Holmes je zagnal nato robec par korakov proč v stran, pritrdil močno vrvico psu na ovratnik ter ga peljal k sodu. Kar naenkrat je začela žival cviliti in lajati; nos pri tleh, rep pokonci je šla za sledom, in sicer tako hitro, da je bilo treba nategnjeno vrvico krepko držati v roki.

Na vzhodu se je bilo medtem že začelo svitati in bilo nama je mogoče ob mrzli rjavkasti jutranji svetlobi videti v nekoliko razdaljo predse. Velika, omari podobna hiša s svojimi temnimi okni in golim zidovjem in z mrličem v sebi je ostala žalostna in zapuščena za nama. Pot naju je vodila najbolj preko Šoltovega ozemlja, mimo nizkega grmičevja, razmetanih smeti in izkopanih jam in lukenj. Že po zunanje se je ta zanemarjeni kraj dobro vjemal z žalostno igro, ki se je bila ondi izvršila. Ko sva dospela do zidane ograje, je začela Diana močno cviliti in je hitela ob njej, dokler ni prišla do kota, kjer je stala majhna bukev. Ondi, kjer sta se zidova dotikala, je bilo več kamnov izpuljenih in nastale so bile v zid luknje, spodaj zaokrožene, kakor da so že večkrat služile za lestvo. Holmes je zlezal gori, vzel psa iz moje roke in ga spustil na drugo stran.

»Tu je zapustil mož z leseno nogo sled svoje roke,« je rekel Holmes, ko sem tudi jaz prilezel na zid. »Ali vidite sled krvi na belem apnencu? Sreča, da od včeraj ni močno deževalo. Mogoče jih nama bo vseeno zasledovati, če prav so osemindvajset ur pred nama.«

Moram priznati, da se mi stvar vendarle ni zdela tako lahka, če sem pomislil na veliki promet, ki je trajal medtem po ulicah. Toda takoj me je popustila ta skrb, kajti Diana se ni prav nič obotavljala, ampak je hitela kar naprej po sledi. Očividno je močni kreozotov duh prekašal vsako drugo vonjavo.

»Nikar ne mislite,« je opomnil Holmes, »da pričakujem uspeha od najinega podjetja edinole od te okolnosti, da je eden izmed teh dveh tičkov stopil v kreozot. Sedaj imam še dosti drugih sredstev, s katerimi jima bom prišel do živega. Vendar pa je ta pot najlažja; jaz bi si vedno očital, ako ne bi bil porabil te ugodne prilike. Tako zanimiv in duhovit seveda ta slučaj ne bo, kakor sem spočetka mislil. Mislil sem, da bom storil nekaj izrednega, ako zasledim ta tako zvita tička; toda zdaj, ko kreozotova sled kar naravnost pelje do njiju, ju najde lahko vsak otrok.«

»Časti in priznanja vam vkljub temu gotovo ne bo manjkalo, gospod Holmes. Zares, jaz še zdaj ne morem razumeti, kako ste prišli do te sledi. Kako na primer morete s tako gotovostjo trditi, da ima eden izmed hudodelcev leseno nogo?«

»E, kaj to, predragi. To je čisto navadna stvar — vse jasno in razumljivo. Baham se sploh nerad. Le poslušajte: Dva stotnika, ki načelujeta posadki v naselbini za kaznjence, izvesta za skrivnost o zakopanem zakladu. Anglež, z imenom »mali« Jonatan, jima natančno nariše, kje da leži zakopan. Saj smo videli to ime na listu, ki ga je nosil stotnik Morstan v svoji listnici. Jonatan se je, kakor se morda še spominjate, sam podpisal zase in za svoje tovariše s podpisom: »znamenje štirih«, kakor da se je hotel nekako bolj pesniško izraziti. Na podlagi te risarije sta stotnika — oba ali eden izmed njiju — našla za-

klad ter ga prepeljala na Angleško. Pogodbe pa, pod katero jima je bil ta zaklad poverjen, gotovo ni sta izpolnila. Sedaj je še vprašanje, zakaj »mali« Jonatan sam ni odkopal zaklada? Odgovor ni težek. Letnica na lističu dokazuje, da izhaja iz onega časa, ko je bil Morstan v službi v naselbini za kaznjence. »Mali« Jonatan ni mogel odnesti zaklada, ker je bil gotovo zaprt, kakor tudi njegovi trije tovariši.«

»Kaj pa, če so to samo prazne slutnje?«

»Nikakor ne, ampak čisto pravilni sklepi, ki se skladajo s stvarjo samo; vse, kar se je pozneje godilo, se na ta način lahko razume: Major Šolto je hranil nekaj let v miru in sreči dragoceni zaklad v svoji oblasti. Nato dobi pismo iz Indije, ki ga silno prestraši. Kaj je stalo v njem?«

»Najbrž poročilo, da so ljudje, katere je bil ogo-ljufal za zaklad, prosti.«

»Ali pa, da so ušli. Zadnje je veliko bolj ver-jetno; kajti, kdaj bodo po postavi prosti, mu je bilo brez dvoma znano, sicer ga stvar ne bi bila tako iz-nenadila. Kaj je storil? Trudil se je, da bi se zava-roval pred človekom z leseno nogo — pred belo-kožcem, le zapomnite si dobro; saj je v pomoti imel nekega angleškega krošnjarja za svojega sovražnika in je streljal nanj. Na listu stoji ime samo enega belokožca, ostali trije so najbrž Indijci ali Mohame-dani. Iz tega moremo z gotovostjo sklepati, da je mož z leseno nogo in »mali« Jonatan ista oseba. Ali najdete morda kako napako v tej moji razlagi?«

»Ne, nikakor ne. Prav očitvidna je in dosledna.«

»Torej dobro. Misliva na položaj malega Jona-tana in glejva na celo stvar z njegovega stališča. On pride na Angleško z dvojnimi namenom: zopet nazaj dobiti, kar po pravici smatra za svojo last, in

pa maščevati se nad človekom, ki ga je grdo ogo-
ljufal. Ko izve, kje stanuje Šolto, skuša, kar je prav
verjetno, stopiti v zvezo s kakim človekom v Šol-
tovej hiši. Gospa Bernstone je omenila hišnega slu-
žabnika z imenom Lal Rao, ki pa o njem ni vedela
prav nič dobrega povedati. Najti skriti zaklad, je
bila za Jonatana gotovo nemogoča stvar. Saj ni
vedela zanj živa duša razven majorja samega in pa
še enega zvestega služabnika, ki pa je sedaj že
mrtev. Naenkrat izve Jonatan, da je major na smrtni
postelji. Ves blazen od strahu, da bo z majorjevo
smrtjo za vedno ostal zaklad zakrit in zakopan, po-
zabi vse nevarnosti, ki mu preté od policije, in pri-
leti pod okno umirajočega Šolta. Le navzočnost
obeh sinov ga zadržuje, da ne gre noter. Poln so-
vraštva in jeze do mrtveca se splazi ponoči v sobo,
prémeče vse papirje, upajoč, da najde kako pisanje
glede zaklada, in pusti kot znak svojega obiska list
s pomenljivimi besedami »znamenje štirih«. Major
Šolto je ušel jezi Jonatanovi in umrl naravne smrti;
pa tudi, ko bi bil on ubil majorja, bi to v njegovih
očeh ne bil podel umor, ampak bi ga imel le za pra-
vično kazen, ki bi jo bil izvršil kot zastopnik ostalih
treh tovarišev. Dostikrat hudódelci čudno sami sebe
varajo in store kakšno reč, ki je potem povod, da pri-
dejo v roke pravice. Ali morete slediti mojim mi-
slim, gospod doktor?«

»Brez težave.«

»Kaj je torej po smrti majorjevi preostajalo Jo-
natanu družega, kakor da skrivaj zasleduje vse
skrivne poskuse, ki sta jih delála majorjeva sinova,
da bi našla zaklad. Morda je tudi zapustil Angleško
in se le od časa do časa vračeval. Kakor hitro sta
sinova zasledila zazidano podstrešje, je Jonatan ta-

koj izvedel, najbrže po svojem zavezniku, ki ga je imel v hiši. Jonatan s svojo leseno nogo nikakor ne bi bil dovolj močan, da bi došel visoko gori v sobo, kjer je stanoval Jernej Šolto. Zato si privzame spretnega tovariša, ki premaga to težkočo, toda pri tem stopi s svojo boso nogo v kreozot. Tako nam mora pomagati sedaj Diana, in tako morate tudi vi, gospod doktor, šepati s svojo bolno nogo šest milj daleč.«

»Toda zločina ni izvršil Jonatan, ampak njegov pomagač,« sem pripomnil jaz.

»Prav gotovo. Jonatan je bil celo temu nasproten, kar se da sklepati iz tega, ker je tako stopical okrog, ko je prišel v sobo. Gotovo ni imel namena, svojo kožo postaviti v nevarnost, pa tudi ni gojil nobenega posebnega sovraštva do Jerneja Šolto, sina majorjevega. Zato bi bil on gotovo rajši videl, da bi bil tovariš nesrečneža samo zvezal in mu zamašil usta. Toda, ni se dalo več pomagati. Divjost Jonatanovega tovariša se je pokazala z vso silo in strup je storil svoje delo: tako je pustil Jonatan svoj znak tu, spustil je najprej zaboj z zakladom po vrvi na tla ter se nato tudi sam spustil doli. Tako torej so se vršili dogodki do sedaj, vsaj kolikor jih morem jaz raztolmačiti. Kar se tiče njegove zunanje postave, mora biti kajpak mož srednjih let in zagorelega obraza, ker je dalje časa živel v vročih krajih, namreč na Andamanih.*) Njegova velikost se da lahko izmeriti po velikosti njegovih korakov, in da ga diči precejšnja brada, tudi vemo. Saj je Tadej Šolto pred vsem zapazil njegov bradati obraz, ko ga

*) Otoki v Bengalskem zalivu z angleško naselbino za kaznjence.

je videl pri oknu. Ne vem, ali je sicer še kaj, kar bi bilo treba razjasniti.«

»Kaj pa je z njegovim tovarišem?«

»A, tako. Pri njem pač ne bo velikih skrivnosti. Takoj boste izvedeli dovolj. Kako prijetno jutro je danes! Glejte, kako onile oblaček plava po nebu. zlati solnčni žarki pa se dvigajo nad soparno londonsko meglo. Stavil bi, da izmed vseh ljudi, katere obseva, nima sedaj nobeden tako izvanrednega podjetja, kakor ravno midva. Kaj pa pištolo imate pri sebi?«

»Kajpada, nosim jo nabito seboj.«

»Ni nemogoče, da bova še rabila kaj takega, če iztakneva njihovo gnezdo. Jonatana prepustim vam, če se bo pa tovariš kaj ustavljal, ga jaz poderem s krogeljo na tla.«

Potegnil je svoj samokres iz žepa in ko je nabil dva strela, ga je vtaknil zopet nazaj v žep pri suknji.

Med tem časom sva sledila Diani po napol poljskih, napol mestnih potih med mnogimi pristavami. Nato pa sva prišla do pravih ulic, kjer so se že gibali delavci in vozniki semintja in zaspane ženske so odpirale okna ter pometale prage. V gostilni na oglu je bilo že vse oživele. Čmerni moški so prihajali iz nje, brisaje si po svojem jutranjem »namakanju« brade ob rokave. Psi so radovedno hiteli skupaj gledat nas tri. Toda Diana, ki ji ni bilo para daleč okrog, se ni ozrla ne na levo, ne na desno, ampak je hitela kar naprej, z nosom vedno pri tleh; le zdaj pa zdaj je glasno zalajala v znamenje, kako vneto sledi.

Kmalu sva spoznala, da stá človeka, ki sva ju zasledovala, hodila vse križem semtertja; najbrže samo za to, da bi zbegala preganjavce in jim zmešala sled. Nikoli nista šla po veliki cesti, če sta dobila

kakšno stransko v isti smeri. Na koncu Kamingtonskih ulic sta jo zavila na levo. Tam, kjer Miles Street drži na Knights Place, se je Diana naenkrat ustavila, nato pa begala semtertja, eno uho jej je stalo po konci, drugo pa jej je viselo dol: prava podoba pasje neodločnosti. Nato se je začela plaziti naokrog. Zdaj pa zdaj pogleduje na naju, ko da bi hotela iskati pomoči v svoji zadregi.

»Kaj spaka pa ima pes?« je zagodrnjal Holmes. »Pa menda nista najela voza ali se odpeljala v zrakoplov?«

»Morda sta se tu nekoliko odpočila«, sem pripomnil jaz.

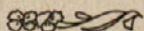
»O, je že vse dobro. Že zopet leti naprej!« je rekel Holmes in se oddehnil.

V resnici je začela Diana zopet slediti. Še enkrat je povohala okrog sebe, nato pa se je spustila še z večjo silo in odločnostjo v dir nego prej. Bila je zopet na tako gotovi sledi, da jej še nosa ni bilo treba držati pri tleh, pač pa je grizla vrvico in se skušala iztrgati. Holmesu so se oči kar svetile: sklepal sem, da morava biti po njegovem mnenju že na koncu najine poti.

Tako dospemo do gostilne »Pri belem orlu«; tu pa jo pes kar naenkrat ubere, ko da je divji, skozi stransko ulico naravnost na prostrano Nelsonovo dvorišče, kjer so delavci že pridno delali. Skozi žaganje in treske je hitela Diana naprej, nato skozi ozko ulico do prehoda med dvema kupoma desk, kjer je slednjič skočila z zmagoslavnim lajanjem na velik sod, ki je še stal na samokolnici, kakor je bil pripeljan. Jezik ji je molel iz gobca, oči so se jej bliskale; tako je stala Diana na sodu in pogledovala sedaj Holmesa, sedaj mene ter pričakovala kakega

znamenja priznanja. Doge soda in kolo samokolnice, vse je bilo prepojeno s temno tekočino in vsa okolica je dišala po kreozotu. Nekoliko časa sva stala s Holmesom nemo drug poleg drugega, potem pa sva se glasno zakrohotala.

Osmo poglavje.

Pri Smithovi ladjedelnici ob Temzi.

»Kaj pa zdaj?« sem vprašal. »Diana ne ve naprej; ali boste še stavili vanjo tako velike upe?«

»Žival je ravnala po svoji razsodnosti«, je pripomnil Holmes ter postavil psa s soda na tla. »Sedaj prevažajo po Londonu veliko kreozota, da polivajo ž njim les; ni torej čuda, če je našo sled križala druga. Uboga Diana je pri tem nedolžna.«

»Ali naj sedaj iščeva zopet prvotno sled?«

»Da, in ta k sreči ni posebno daleč. Psa je na oglu trga »Knight« gotovo to zmotilo, ker ste se ondi ločili dve sledi v ravno nasprotni smeri. Izbrala sva napačno, in sedaj nama je treba le nazaj na staro.«

To ni bilo težko. Ko sva pripeljala Diano do mesta, kjer se je bila zmotila, je nekaj časa krožila daleč naokrog, naenkrat pa ubrala čisto novo smer.

»Če naju pes le tje ne privede, odkoder so sodček kreozota pripeljali« sem opomnil.

»Tega sem se tudi jaz bal, toda glejte, žival gre po tlaku, kakor ljudje hodijo, dočim je voz s sodom šel po cesti. Ne, ne, nič strahu, sedaj smo na pravi poti.«

Nova sled naju je vodila navzdol proti Temzi na Belmontov trg in v Prince-Street. Na koncu »Široke (Broad) ulice jo je žival zavila naravnost proti reki, kjer je stala majhna lesena ladjedelnica. Diana naju je vodila prav do brega, tu pa je obstala in cvileč zrla preko temne reke.

»Sreča nama ni mila,« reče Holmes. »Tu sta ubežnika najela ladijo.«

Več različnih čolnov in ladjic je stalo deloma na vodi deloma na suhem v ladjedelnici. Peljala sva Diano od enega čolna do drugega, toda čeprav je pridno vohala, vendar ni dala nobenega znamenja od sebe.

Tik ob pristanišču je stala majhna hišica iz opeke. Pri drugem oknu je bila pritrjena deska z napisom v velikih črkah: »Mordecai Smith« in spodaj: »Posojajo se ladje na uro ali tudi na dan.« Nad vrati drugi napis nama pa je povedal, da imajo tu tudi parobrod, kar sva sicer lahko sklepalala tudi iz velikega kupa premoga, ki je ležal ob bregu. Holmes se je počasi oziral okrog sebe in na obrazu se mu je bral nemir.

»To je pa slabo«, je rekel. »Hudobneža sta bolj zvita, kakor sem mislil. Poskusila sta izbrisati sled. Zdi se mi, da je bilo vse to že vnaprej dogovorjeno.«

V tem trenutku so se odprla hišna vrata in majhen paglavec kakih šest let je priskakljal vun, za njim pa je prišla dobro rejena rdečelična ženska z veliko gobo v roki.

»Tako j sem, Jakec, da te umijem,« je zaklicala; »ti porednež! Ko se povrne oče in te vidi tako umazanega, jih boš dobil.«

»Hoj, ti dečko!« je rekel Holmes prijazno in zvito. »Lica kakor kri in mleko! No, Jakec, kaj hočeš da ti dam?«

Deček je nekoliko pomislil.

»Kronico« (šiling), je rekel.

»Morda pa še kaj družega?«

O, da, dve kronici.« je naglo vzkliknil mali porrednež.

»No, dobro. Na, vjemi! — Prijaznega otroka imate, gospa Smith.«

»Hvala Bogu, res, in tudi dovolj močan je za svoja leta. Komaj se pusti strahovati, posebno če moža ni cel dan doma.«

»Kaj ga ni doma?« je vprašal Holmes, kakor poparjen, »žal mi je, rad bi ž njim govoril.«

»Že od včeraj zjutraj ga ni, gospod, in mene že skrbi, ker ga tako dolgo ni. — Če bi rada kako ladjo, Vama lahko jaz postrežem.«

»Izposodil bi si rad njegov parobrod.«

»Ravno s parobrodom je odšel. To melahko skrbi, kajti dobro vem, da ima premalo premoga, da bi došel do Woolwicha (Vulviča) in zopet nazaj. Ko bi bil vzel ladjo, bi bila stvar drugačna. S to je že dostikrat jadral po opravkih celo do Gravesenda, in če je imel ondi veliko opraviti, je ostal tudi čez noč. Parobrod pa, če nima premoga, mu nič ne koristi.«

»Morda ga je pa na neki postaji ob Temzi naložil.«

»Mogoče, toda to ni njegova navada, kajti vedno se krega, koliko mora dati, če ga kupi le par vreč. Veste, gospod, pa še nekaj družega me skrbi: z mojem je na parobrodu tudi neki tujec, ki ima leseno nogo in prav grd obraz in prav čudno zavija. Kaj ima neki ta človek opraviti z mojim možem?«

»Mož z leseno ного?« — je vzkliknil Holmes in debelo pogledal.

»Da, gospod, neki rjavec z obrazom, kakor opica je že prej večkrat popraševal po mojem možu, prejšnjo noč ga je prišel pa zopet klicat; moj mož je pač moral vedeti, da bo prišel, kajti imel je parobrod pripravljen. Jaz Vam naravnost povem,, gospod, da mi vsa ta stvar ni nič kaj všeč.«

»Toda, gospa Smith,« je rekel Holmes in skomizgnil z ramama, »Vi se vznemirjate pač brez vzroka. Kako neki morete vedeti, da je bil mož z leseno ного, ki je prišel ponoči? Jaz ne razumem, kako morete to s tako gotovosjo trditi.«

»Po glasu sem ga izpoznala, gospod; kajti on govori nekako debelo in zamolklo. Potrkal je na okno, — bilo je okoli treh zjutraj. »Vstani prijatelj«, je zaklical, »čas je, da greš na stražo«. Moj stari pa je vzbudil Žona — to je moj najstarejši sin — in odšla sta, ne da bi mi privoščil eno besedico. Slišala sem, kako je tuji dedec štorkljjal s svojo leseno ного po kamenju.«

»Ali je bil mož z leseno ного sam?«

»Tega Vam ne morem povedati, gospod. Jaz nisem slišala nobenega družega.«

»Žal mi je, gospa Smith, prav rad bi bil dobil parobrod, ker ljudje ga sploh hvalijo — pa kako se že imenuje?«

»Aurora, gospod.«

»Saj res! — Pa to ni tista stara, zelena ladja z rumenim pasom, in s prav širokim trebuhom?«

»O, nikakor ne; to Vam je lična in lahka stvarca kakor je še ni bilo na reki. Naš parobrod je čisto na novo pobarvan, ves črn z dvema rudečima pasovoma.«

»Hvala lepa, gospa Smith. Upam, da boste kmalu kaj izvedeli o svojem možu. Jaz pojdem naravnost ob reki navzdol in če bom kaj videl Vašo »Auroro«, mu bom že naznanil, da ste v skrbeh. Črn dimnik ima, ali kako ste že rekli?« —

»Da, črn dimnik, z belim pasom.«

»Da, da, saj res. Črn je ob straneh. Z Bogom, gospa Smith. — Sedaj se bodeva z ladjo prepeljala, g. doktor, krmar že čaka.« — Vsedla sva se v ladji na klop. »Prva stvar pri takih ljudeh je«, je rekel Holmes, »da se jim ne pokaže, da je njihovo pripovedovanje kake vrednosti ali važnosti za nas. Če to zapazijo, umolknejo in molče kot zid. Če jih pa poslušáš, kakor proti volji, izveš vse, kar želiš.«

»Torej, sedaj veva, kam morava meriti«, sem rekel jaz.

»No, kaj bi vi, gospod doktor, sedaj nadalje naredili?«

»Jaz bi si izposodil ladjo in bi sledil »Aurori« po reki navzdol.

»Oho, prijatelj, to ne bi bila lahka stvar. Saj ne veste, kje so stopili na suho; onstran mostu se miljo daleč vrste pristanišča drugo za drugim. Da vse preiščeva, bi potrebovala cele dneve, ako bi se lotila sama tega dela.«

»Obrnite se torej na policijo!«

»Ne, do te se bom obrnil najbrže šele nazadnje. Ubil sem si v glavo, da hočem stvar izpeljati brez policije, posebno zdaj, ko sva prišla že tako daleč.«

»Kaj pa, ko bi naprosila načelnike pristanišč, da naju obvestijo, če je ta in ta parobrod ondi?«

»Ta bi bila šele lepa! Najina begunca bi takoj izvedela, da jima je nekdo za petami in bi zbežala najbrže v tujino. Dokler se še čutita varna, se jima

gotovo ne bo mudilo. Državni policist Jones Athelney bo gotovo dal v časopise, kako ju policija zasleduje, ptička se mu bosta pa v pest smejala, vedoč, da je policija sicer zelo pridna, toda na napačni poti, in čutila se bosta le še bolj varna; na naju pa ne bosta čisto nič mislila.«

»Kaj naj sedaj počneva?« sem vprašal, ko sva izstopila pri postaji »Millbank«.

»Najbolje je, da najameva voz in se peljeva domu; tam si dava prinesti zajuterk in nato nekoliko zadremljeva, kajti prav mogoče je, da bodeva morala drevi biti zopet na nogah. — He, fijakar, peljite naju na na bližnjo telegrafsko postajo — Diana pa ostane z nama, utegne nama še dobro služiti.«

Ustavila sva se pri poštnem uradu v Petrovi ulici in Holmes je oddal brzojavko.

»Komu menite, da sem brzojavil?« je vprašal, ko sva se dalje peljala.

»Kako naj to vem!«

»Ali se še spominjate družbice postopačev v Bakrovi ulici? Enkrat so mi že pomagali.«

»Dobro se jih spominjam,« sem smeje odgovoril.

»No sedaj je ravno priložnost, da se pajdaši lahko izvrstno izkažejo. Če se njim ponesreči, imam še druga sredstva; toda poskusil bom najprej z njimi. Brzojavka je šla na njih malega in umazanega poveljnika Wigginsa, in jaz upam, da bo s svojo gardo še prej pred nama, predno povžijeva zajuterk.«

Ura je že šla na deset in jaz sem bil po vseh teh dogodkih dušno in telesno truden in spehan. Nikakor se nisem mogel tako navdušiti za stvar, kakor moj tovariš. O Jerneju Šoltu sem sploh slišal tako malo

dobrega, da nisem čutil nobene posebne mržnje do njegovih morivcev. Da se zaklad zopet dobi, to seveda je tudi mene zanimalo. En del pripada gotovo gospodični Morstan, in jaz sem bil pripravljen na vso moč delati na to, da revica doseže pravico. Seveda sem rekel, da bo, če dobimo zaklad, gospica najbrže za vedno zame izgubljena; ampak to bi morala biti pač majhna ljubezen, ko bi se dala voditi od takih mislij. Če se že Holmes ni bal nobenega truda, da najde zločince, sem jaz imel še desetkrat več vzrokov, da najdem zaklad.

Ko sem se doma skopal in sveže preoblekel, sem se čutil popolnoma prenovljenega. V sobi sem že našel zajuterk pripravljen in Holmes mi je postregel s kavo.

»Tu ga imate«, je rekel smehljaje in mi pomolil najnovejši broj dnevnika, »neumorni Jones in vsevedni časnikarski poročevalec sta vso stvar iztuh-tala. Gotovo ste že do grla siti te stvari, g. doktor, ali ne? Rajši povžijte svojo šunko in mehko kuhana jajca.«

Vzel sem v roke časopis in prečital odstavek z napisom: »Skrivnosten dogodek v Norwoodu.«

»Kakor se nam poroča, so našli nocoj okrog polnoči gospoda Jerneja Šolto v Pondichery Lodge, v njegovi sobi mrtvega in sicer vse kaže da se je zgodil umor. Sicer ni bilo najti na gospodu Šoltu nobenih sledi silovitosti, toda izginili so dragi kameni, ki jih je bil ranjki podedoval po svojem očetu. Bila sta pri njem gospoda Šerlok Holmes in dr. Watson, ki sta prišla s Tadejem Šolto, bratom ranjcega, v hišo. Sreča je hotela, da je dospel tudi Athelney Jones, znani član skrivne državne policije, že čez pol ure po prvem naznanilu na lice mesta. S svojo znano roč-

nostjo in izvedenostjo je takoj zasledil zločince in čuje se, da so vtaknili pod ključ ravno brata Tadeja Šolto, hišno oskrbnico gospo Bernstone, potem hišnega oskrbnika z imenom Lal Rao in vratarja Mc. Murdo ter jih spravili na varno. Tatovi namreč so morali hišne razmere dobro poznati, kajti nikakor niso mogli priti, kakor je dokazala čez vse bistroumna preiskava gospoda Jonesa, niti skozi vrata, še manj skozi okno, ampak po strehi, s katere so prišli skozi podstrešno okno v prostor, ki je v zvezi s sobo, v katerej je bilo najdeno truplo. Iz tega se jasno razvidi, da napad ni bil nepripravljen. Odločno in neumorno delovanje organov pravice zasluži vso čast in hvalo. Izvrstne lastnosti naše skrivne policije so se pri tej priložnosti zopet prav vrlo izkazale.«

»Imenitno, kaj?« je rekel Holmes in gledal preko svoje kave naprej.

»Jaz mislim, da se moreva srečna imenovati, da niso tudi naju prijeli kot zločinca.«

»Brez dvoma. Jaz tudi še sedaj ne dam veliko na najino varnost. Kajti Jones lahko tudi nad nama pokaže svojo bistroumnost,« je odgovoril Holmes.

V tem trenutku je nekdo močno potegnil za hišni zvonec in takoj nato sva slišala, kako je gospa Hudson, najina gospodinja, na glas vpila in nekoga zmerjala.

»Za Boga, Holmes,« sem vzkliknil in skočil pokonci; »jaz menim, da so nama že za petami.«

»Ne, tako hudo pa še ni. To so le moje pomožne čete: družbica postopačev iz Bakrove ulice.«

Ko je še govoril, je bilo že slišati na stopnjicah urno ceptanje bosih nog in tanki glasovi so se oglašali vse vprek; v sobo se je pridrvilo tucat majhnih ljudi, umazanih in raztrganih cestnih postopačev.

Vzlic svojemu viharnemu prihodu so vendar takoj pokazali, da niso brez vsakega reda, kajti kakor bi trenil, so se vstopili v vrsto pred naju, polni pričakovanja. Eden izmed njih, nekoliko večji in starejši od drugih, je stopil naprej s samozavestnim izrazom, kar je zanemarjenega dečka delalo prav smešnega.

»Prejel sem vaše naročilo, gospod, in sem takoj zbral svojo četo. Stroški za pot, kakor po navadi.«

»Tu imate,« je rekel Holmes, potegnivši nekaj drobiža iz žepa.

»V prihodnje pa ne hodite vsi k meni, ampak ti, Wiggins, posreduj med nami. Saj prihrumite v hišo kakor huda ura. Sedaj pa je prav, da boste vsi slišali, kar vam povem. Poizvedite, kje je parnik »Aurora«, čegar lastnik je Mordecai Smith. Črno je po-barvan; dimnik je črn z belim pasom. Eden izmed vas, fantini, pa mora biti vedno v pristanišču Mordecai Smitha, nasproti Millbanka, ter naj pazi, če se morda parnik povrne. Drugi pa pojdite ob reki navzdol in preiščite natančno oba bregova. Če kaj izveste, mi takoj naznanite. Ste razumeli?«

»Da, gospod,« reče Wiggins.

»Kar se tiče plačila, kakor po navadi, in zlato gvinejo*) onemu, ki zaloti parobrod. Tu imate za en dan plačila naprèj. Sedaj pa le pojdite!«

Dal je vsakemu šiling in skočili so po stopnjicah navzdol. V hipu sva jih že videla, kako so hiteli po ulici.

»Če je parobrod na vodi, ga bodo našli,« reče Holmes ter vstane od mize, da si prižge pipo. »Ti ptički gredo povsod, kjer se le kaj da videti ali slišati in nama ni treba družega, kakor čakati ugod-

*) Zlat denar — 22 kron.

nega sporočila. Dokler ne zasledimo »Aurore« ali gospoda Mordecai Smitha, ne moreva nadaljevati zasledovanja.«

»Menim, da bodo te kosti dobro teknile Diani. — Ali pojdete sedaj spat, gospod Holmes?«

»Ne, nisem zaspan. Jaz sem čuden človek. Ne pomnim, da bi se bil kedaj utrudil pri delu. Samo brezdelnost me uniči popolnoma. Jaz bom s pipo v ustih premišljeval to izvanredno stvar, ki se imam zanjo zahvaliti lepi gospodični Morstan. Človek bi mislil, da je igrača, razvozljati kakšno uganko. Mož z leseno nogo vendar ni toliko, da jih ne bi takoj opazili in drugega spremljevalca smatram za edinega njegove vrste.«

»Že zopet tisti drugi mož!«

»Kaj bi vam prival, kar mislim in sklepam o tem drugem ptičku! Sicer pa bi bili vi, gospod doktor, morali že davno sami priti na to, kdo je ta neznan spremljevalec. Postavite si še enkrat vse posebnosti pred oči. Sled kaže prav majčkeno nogo; prste, ki niso bili nikdar stisnjeni v črevljih, boso nogo, leseno gorjačo s kamenitim ročajem, nenavadna spretnost, majhne zastrupljene puščice. Kaj se da sklepati iz vsega tega?«

»Divjak je!« sem zaklical. »Morda eden izmed onih Indov, ki so bili tovariši Jonatanovi.«

»Teško,« je rekel Holmes. »Ko sem prvič videl sledove tega nenavadnega orožja, sem tudi jaz mislil, da je divjak; toda značilna oblika noge me je spravila na drugo misel. Nahajajo se sicer majhni ljudje tudi v Indiji, toda nihče izmed njih ne bi bil zmožen, zapustiti tako sled. Pristni Indi imajo dolge, pa ozke noge. Indijski Muhamedanci, ki nosijo cikle, imajo palec vedno popolnoma ločen od drugih

prstov, ker imajo navadno jermen privezan vmes. Te majhne puščice se pa ne dajo na noben drug način izstreliti, ko skozi pihalnik. No, torej, kje morava iskati tega divjaka?»

»V južni Ameriki,« sem vzkliknil jaz.

Holmes pa je stegnil roko in vzel debelo knjigo raz polico.

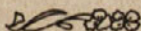
»To je prvi zvezek narodopisnega dela, ki je ravno izšel in ima najnovejše podatke. No, kaj bremo tu notri?« Andamanski otoki, 340 milj severno od Sumatre, v Bengalskem zalivu. Vlažno podnebje, koralne pečine štrle iz morja, somi, pristanišče Blair, po otokih barake za kaznjence, celi gozdovi bombaževine . . .« A, tukaj bo nekaj za nas! »Prebivalci Andamanov so najbrž, kakor menijo skoro vsi antropologi, najmanjši ljudje na naši zemlji. Njihova srednja velikost je štiri črevlje, a dobe se tudi odrasli, ki so še manjši. To je divji, surov in uporen narod, a vendar so dovzetni tudi za udano prijateljstvo, če se pridobi njih zaupanje.« Zapomnite si to, gospod doktor, in poslušajte dalje: »Oni so že po svoji naravi plašljivi, grdi, čudnih obrazov, majhnih, bliščečih oči in razoranih potez v obrazu. Tudi njihove roke in noge so čudovite majhne. Andamanci so tako trmoglavni in neposlušni, da so bili brezuspešni vsi poskusi angleških uradnikov, jih zase pridobiti. Gorje ladjam, ki se razbijejo ob njih pečinah: kar jim pride živih mornarjev v roke, vse pobijejo s palicami, ki imajo na konci kamenite bunke, ali pa jih postreljajo z zastrupljenimi puščicami. Pobijanje končajo vedno s tem, da napravijo pojedine s človeškim mesom kakor kanibali.« Kaj ne, ljubeznjivo ljudstvo je to, gospod doktor? Ako bi bil mogel ta ptiček ravnati po svojem okusu, bi se bila stvar zas-

kala še veliko hujše. Mislim, da bi tudi Jonatan, kakršnen je sedaj položaj, rajši videl, da se ne bi nikdar poslužil pomoči tega divjaka.«

»Kako ga je neki dobil, tega čudnega spremljevalca?« sem vprašal radovedno.

»O tem ne vem ničesar. Ker pa Jonatan prihaja z Adamanskih otokov, ni nič čudnega, če ga spremlja ta otočan. — Toda kaj vidim, gospod doktor, ali vam je slabo? Videti ste vsled utrujenosti napol mrtvi. Vlezite se na zofo in jaz vas zazibljem v sladko spanje.«

Vzel je v roke gosli iz kota in začel igrati neko lahno sanjavo melodijo, ki jo je brezdvomno sam zložil, kajti imel je zato poseben dar, jaz pa sem se medtem zleknil po zofi. Nekaj časa sem še videl njegove suhe ude, njegovo resno obličje in premikanje loka po strunah, potem pa se mi je zdelo, ko da plavam na sladkih glasovih, dokler se nisem zamaknil v deveto deželo, kjer je gledalo name ljubo obličje gospice Marije Morstan.

Deveto poglavje.

Sledu zmanjka.

Šele pozno popoldne sem se vzbudil iz sladkega spanja, ki me je pokrepčalo. Šerlok Holmes je sedel še vedno na istem mestu ko zjutraj; seveda gosli je bil položil zopet nazaj v kot in se zamislil v neko knjigo. Ko sem se začel premikati, je pogledal proti meni; njegovo obličje pa je bilo resno in nemirno.

»Kako ste vendar trdno spali,« mi je rekel, »bal sem se že, da vas bodeva vzbudila.«

»Ničesar nisem slišal. So li morda došla nova poročila?«

»Žal da ne. Pričakoval sem že sedaj kaj gotovega izvedeti, pa ni nič, in to me zelo vznemirja. Ravnokar je bil tu Wiggin s svojimi poročili. Pravi, da ni nikakega sledu o parniku. To me tem bolj jezi, ker je vsaka ura največjega pomena.«

»Ali jaz ne bi mogel ničesar storiti? Popolnoma sem se izpočil in pripravljen sem za vsako podjetje.«

»Ne, midva morava le čakati; če odideva z doma, bi lahko dospelo kako poročilo v najini odsotnosti in nastala bi neprijetna zamuda. Vi, gospod doktor, lahko storite, kar vam drago, meni pa ne preostaja drugega, nego biti na straži.«

»Potemtakem lahko obiščem gospo Cecilijo Forester v Camberwellu. Izrazila mi je včeraj to željo,« sem pripomnil jaz.

»Gospo Forester?« je vprašal Holmes s pomenljivim nasmehom.

»I, seveda, tudi gospodično Morstan. Obe komaj čakate, da kaj izveste.«

»Le nikar jima preveč o tej stvari ne govorite,« je pristavil Holmes. »Ženskam ne smemo nikoli zapupati skrivnosti, tudi najzanesljivejšim ne.«

Nisem se hotel pričkatati z njim zaradi te drzne sodbe o ženskih.

»V eni ali dveh urah se vrnem.« sem mu odgovoril.

»Že prav! Dobro srečo! Toda počakajte še malo! Ker vas pelje pot že tako ali tako na ono stran reke, lahko oddaste Diano zopet nazaj. Skoro gotovo je ne bodeva več potrebovala.«

Vzel sem torej psa seboj in ga oddal staremu Shermanu, povrhu sem mu pa še odrajal pol gvineje (deset kron). V Camberwellu sem našel gospodično Morstan še nekoliko utrujeno po dogodkih pretekle noči, vendar pa je silno želela slišati nova poročila. Pripovedoval sem sicer vse, kar sva s Holmesom storila, vendar sem najstrašnejše podrobnosti zase pridržal. Omenil sem jima sicer smrt Šoltovo, toda zamolčal pri tem način, kako je bil nesrečnež usmrčen. Pa tudi brez tega je bila moja povest tako grozna, da sta se obe zgražali.

»Pravi pravcati roman!« je vzkliknila gospa Forester, »osleparjena gospica, zaklad v znesku pol milijona, črn ljudožrec, morilec z leseno nogo, kaj hočete še več romantike?«

»In dva hrabra viteza kot varuha sirot,« je pristavila gospodična Morstan in se mi obenem prav sladko nasmehnila.

»Toda gospica, kako morete biti tako mirna? Vsa vaša usoda je vendar odvisna od srečnega izida tega zasledovanja. Pomislite le, kaj se pravi, kar naenkrat zabogateti tako, da se vam bo ves svet uklanjal!«

V svoje največje zadovoljstvo sem zapazil, da gospice misel na to sijajno prihodnjost ni kar čisto nič prevzela. Otresla je z glavo, ko da gre za stvar, ki jo le malo zanima.

»Žal mi je ubogega Tadeja Šolto,« je odgovorila, »za drugo se ne brigam. Že takoj v začetku se je pokazal nasproti nam kot dober in pošten mož in mislim, da je naša dolžnost, da ga rešimo iz te strašne in neosnovane obdolžitve.«

Šele proti večeru sem zapustil Camberwell in se vrnil domov, ko se je že mrak vlegel na zemljo,

Holmesova knjiga in pipa sta ležali poleg stola, o njem pa ni bilo ne duha ne sluha.

»Gospod Holmes je gotovo šel z doma?« sem vprašal gospo Hudson, ki je prišla zapirat okna.

»Ne, gospod doktor, še vedno je v sobi. Veste kaj, « je nadaljevala tiho, »jaz sem prav v skrbeh zanj.«

»Zakaj vendar?«

»Poslušajte, gospod doktor,« je pričela najina gospodinja, »zdi se mi zelo čuden. Ko ste vi odšli, je jel letati po sobi gori in doli tako dolgo, da je že mene začela glava boleti od teh trdih korakov. Slišala sem ga samega seboj govoriti, in vselej, kadar je zapel hišni zvonec, je pri tej priči stal na stopajicah in kričal: »Kaj pa je, gospa Hudson?«

»Sedaj se je pa zakleñil v svojo sobo, toda še vedno slišim njegove korake, kakor prej. Da bi le ne zbolel, gospod doktor. Hotela sem mu nasvetovati neko hladilno zdravilo, toda pogledal me je tako čudno, da niti ne vem, kako sem prišla zopet iz njegove sobe.«

»Brez potrebe si delate skrbi, gospa Hudson,« odgovorim nato. »Tudi jaz sem ga že pogostoma videl v enakem položaju. Gotovo zopet premišljuje kako zadevo, ki mu ne da miru.«

Delal sem se na ta način vpričo najine gospodinje pogumnega, toda tudi meni je bilo nekako čudno pri srcu, ko sem slišal celo noč od časa do časa zamolki glas njegovih korakov. Kajti znano mi je bilo le predobro, kakšna muka je bila za njegov živahni duh, da je bil takorekoč prisiljen čakati in mirovati. Pri zajtrku se mi je zdel res ves zdelan, tanka rdečica na njegovem licu pa je kazala mrzlično razburjenost njegove notranjosti.

»Še zdravje si boste pokvarili,« sem pripomnil.
 »Tudi ponoči si niste privoščili pokoja.«

»Nisem mogel spati,« je odgovoril Holmes, »peklenska uganka mi ne da miru. To je že preneumno, da naju ovira tako neznamenit zadržek, ko je bilo že vse drugo premagano. Poznam ljudi, poznam parnik, vem za vse in pri vsem tem ne morem dobiti nikakega poročila. Vpregel sem še druge sile, rabil sem vse pripomočke, ki sem jih imel pri rokah. Cela reka na obeh straneh je preiskana, pa zastonj; tudi gospa Smith ni dobila nikakega poročila o svojem možu. Kmalu bom prišel do tega zaključka, da so ladjo navrtali in potopili. Vendar tudi temu bi se dalo ugovarjati.«

»Morda nama je pa gospa Smith povedala napačno smer?«

»Ne, na to nama ni treba misliti. Izvedel sem namreč, da je res neka ladja, ki je popolnoma taka, kakor jo je žena popisala.«

»Morda pa niso šli na morje, ampak po reki navzgor?« sem pripomnil jaz.

»Tudi na to sem mislil in poslal poizvedovat tja do Richmonda. Če danes ne dobim poročila, se odpravim zjutraj sam na pot in poiščem može, namesto ladje. Toda upam, da dobiva še poprej kako poročilo.«

Toda od nikogar ni bilo glasu. Izvedela nisva niti od Wigginsa niti od kake druge strani tudi najmanjše stvarce ne. Po časopisih se je mnogo pisalo o žaloigri, ki se je dogodila v Norwoodu. Večina poročil je bila nasprotnih Tadeju Šolto. Toda druge posebne novice nisva izvedela iz časopisov, ko to, da se bo vršila drugi dan sodnijska obravnava.

Zvečer sem se zopet napotil v Camberwell, da poročam o najinem neuspehu. Domov prišedši sem našel Holmesa zelo čmernega in potrtega. Govoril je malo; celi večer se je pečal s težkim kemičnim razkrojevanjem. Razgreval je retorte in destiliriral sopare in naposled provzročil tak smrad, da sem šel iz sobe. Še proti jutru sem slišal, kako se je ukvarjal s svojimi pripravami in steklenicami; gotovo je imel opraviti še vedno s tistim posebno prijetno dišečim poskusom.

Zjutraj na vse zgodaj sem zagledal v svoje veliko začudenje Holmesa, ki je stal kot mornar oblečen pred mojo posteljo. Imel je na sebi navadno volneno jopico, krog vratu pa debelo, rdečo ovijavko.

»Grem pogledat ob reki, gospod doktor. Prevdaril sem vso stvar in ne najdem nobene druge pomoči. Na vsak način moram poskusiti.«

»Potem grem pa lahko tudi jaz z vami?« sem pristavil nato.

»Nikakor ne, veliko večjo uslugo mi storite, če ostanete tu namesto mene. Tudi jaz grem le nerad, kajti mogoče je, da pride čez dan kakšno poročilo, čeprav je bil naš Wiggins sinoči zelo poparjen. Prosim vas, odprite vsako pismo in brzojavko ter ravnajte, če pride kaj novega, kakor najbolje veste in znate. Se li lahko zanesem na vas?«

»Popolnoma.«

»Bojim se, da mi ne boste mogli čisto nič sporočiti, ker sam ne vem, kje bom. Če bo šlo vse po sreči, mislim da bom kmalu nazaj. Nekaj bom že izvedel, predno se vrnem.«

Po teh besedah je odšel. —

Dopoldne še ničesar o njem nisem izvedel. Opoldne pa je prinesel časopis »Standard« to le novico:

»Žaloigra v Norwoodu je mnogo bolj zapletena in skrivnostna, nego se je v začetku mislilo. Nove priče so dokazale, da je Tadej Šolto popolnoma nedolžen. On, kakor tudi hišna oskrbnica gospa Bernstone sta bila danes izpuščena iz zapora. Policija je na sledu pravim zločincem. Državni organi so pri delu; Athelney Jones jih zasleduje s svojo občeznano eneržijo in bistrroumnostjo. Vsak hip je pričakovati, da zgrabijo zločince.«

Naš prijatelj Šolto je torej prost,« sem si mislil, »to je dobro. Radoveden sem pa, kaj naj pomeni to novo odkritje; zdi se mi, da vselej tako pišejo, kadar ne vedo ne naprej ne nazaj.«

Že sem hotel časopis odložiti, kar zapazim na zadnji strani sledeči oglas:

Kdo ve? — Čolnar Mordekai Smith in njegov sin Žon sta zapustila zadnji torek, nekako ob treh zjutraj Smithovo ladjestajo s parnikom »Aurora.« Imenovana ladja je črna z dvema rdečima pasovoma, dimnik črn z belim pasom. Kdor prinese kakšno poročilo, kje da se nahaja imenovani Mordekai Smith z ladjo »Aurora«, bodisi gospej Smith ali pa v Baker ulico h. št. 221 b dobi nagrado 5 funtov šterlingov (120 ron).«

Gotovo je dal Holmes sam natisniti to objavo, naslov v „Baker ulici“ je pričal to dovolj jasno. Misel je bila gotovo zelo duhovita, kajti begunci bodo sicer objavo brali, toda ne bodo slutili nič družega, ko da je žena v velikih skrbah za svojega moža.

Dan se mi zdel jako dolg. Kadarkoli je kdo potrkal tam spodaj na vrata, ali kadarkoli sem čul kak

hiter korak na cesti, sem že mislil, da prihaja Holmes sam, ali pa da kdo prinaša pojasnilo k njegovemu oglasu v časopisu. Poizkušal sem kaj čitati, toda zamislil sem se takoj kam drugam. Morda pa zida Holmes vse svoje sklepe na zmoto? Morda se silovito vara in vse njegovo zasledovanje visi v zraku? Celo največji veleumi se časih motijo prav radi tega, ker prezirajo priprostejšo razlago kake težkoče ter iščejo dlako v jajcu tam, kjer je ni.

Okrog treh popoldne je nekdo prav močno pozvonil. V veži se je zaslišal zapovedujoč glas; kmalu na to stopi v mojo sobo, v moje največje začudenje sam državni policist Athelney Jones. Na obrazu se mu je brala neka pobitost, njegovo obnašanje pa je bilo skoro ponižno.

»Dober dan, gospod doktor,« me je ogovoril.

»Gospoda Holmesa ni doma, kaj ne?«

»Ne, tudi ne vem, kedaj pride. Mogoče ga počakate? Vsedite se, prosim, in prižgite si smodko.« Punudil sem mu zavitek s smodkami.

»Prosim, prav rad,« je odgovoril ter si obrisal z rdečim robcem pot s čela.

»Ali smem ponuditi čašico whiskyja (whiskyžganje) s sodovico?«

»Pol čašice, prosim. Človek potrebuje okrepčila, če se mora v taki vročini mučiti kakor jaz. — Ali se še spominjate moje slutnje glede umora v Norwoodu?«

»Seveda se spominjam, saj ste nam vendar natančno razložili svoje mnenje.«

»Žal, da sem moral svoje misli izpremeniti. Že sem imel gospoda Tadeja Šolto dobro v škripcih, pa se mi je izmuznil.«

Dokazal je namreč s pričami svoj »alibi« (t. j. odsotnost) — od trenutka namreč, ko je šel od svojega rajnega brata, so ga ves čas videle različne priče. Potemtakem ni bil on tisti, ki je plezal po strehi in prišel skozi podstrešno okno v sobo. Vsekakor je ta stvar nerazumljiva in jaz bom ob vse zaupanje pri višjih, ako ne najdem zločincev. Zato bi prav rad videl, ako bi mi kdo mogel kaj pomagati iz te zadrege.«

»In kdo bi bil ta?«

»Vaš prijatelj Šerlok Holmes, je res čudovit človek,« je nadaljeval s hripavim glasom zaupljivo. »Njega ne užene nihče. Vsako stvar, ki jo začne preiskovati, tudi dožene. Sicer ne sklepa po vseh pravilih in njegova sodba je časih nekoliko prehitra, toda on bi bil lahko izvrsten državni policist — to povem vsakemu v brk, kdor hoče slišati. Davi sem prejel brzojavko od njega. Zdi se mi, da je prišel na pravo sled glede Šoltovih morivcev.

Tu imam brzojavko.«

Bila je oddana okrog poldne v »Ljudskem predmestju (Poplar) in se je glasila:

»Pojdite takoj v Baker ulico; če me ne bo tam, me počakajte. Zasledujem morivce gospoda Šolto. Lahko nas nocoj spremljate, če se hočete udeležiti tega lova.«

»Izvrstno. Gotovo je dobil zopet pravo sled,« sem pripomnil jaz.

»Ha, kaj jo je bil tudi on izgubil?« je vzkliknil Jones z vidno zadovoljnostjo. »Dà, dà celo najboljšim možem se včasih štrena zmeša. Mogoče da bo tudi zdaj prazno grmenje brez dežja; vendar pa je moja dolžnost, da kot višji državni policist ne zamu-

dim nobene priložnosti. — Toda nekdo prihaja. Morda je on sam.«

Slišali so se težki koraki po stopnjicah gori ter močno sopihanje in hropenje ko da prihaja kak nadušljiv človek. Postal je enkrat, dvakrat, ko da ga stopnice preveč dajejo, slednjič je vendar dospel do vrat ter odprl.

Bil je že bolj prileten mož v mornarski obleki. Debelo volneno jopico je imel zapeto pod vratom; njegov hrbet je bil že nekoliko upognjen, kolena pa so se mu šibila. Na grčavo palico uprt je stal ko pri-bit sredi sobe in hropel, da so se mu kar rame povzdigovalé. Pisana ovijavka, ki si jo je bil ovil krog vratu, je skrivala njegov obraz tako, da ni bilo videti drugega ko dvoje ostrih, črnih oči, ki so srpo gledale izpod belih obrvi, in pa dolga brada. Z eno besedo, name je delal vtis poštenega, starega mornarja, ki je prišel ob vse.

»Kaj bi radi, mož?« sem ga vprašal.

Počasi previdno je pogledal krog sebe.

»Ali je gospod Šerlok Holmes doma?«

»Ne, toda jaz ga zastopam in mu bom sporočil vse, kar mi naročite«

»Ne, z njim samim moram govoriti.«

»Toda, če sem vam že rekel, da ga jaz zastopam! Ali imate morda kakšno novico zastran parnika gospoda Mordekai Smitha?«

»Da. Jaz vem dobro, kje stoji. Vem tudi, kje sta ptička, ki ju je naložil. Vem, kje je zaklad. Vem vse.«

»Potem mi pa povejte in jaz ga obvestim.«

»Jaz moram njemu osebno izročiti,« je ponovil zopet svojeglavno, kakor stari ljudje sploh.

»No, dobro, potem ga pa morate počakati.«

»Čakati? Ali naj morda komu na ljubo izgubim tu cel dan? Če gospoda Holmesa ni doma, potem naj pa gospod Holmes sam vse izvoha. Vama pa ne zaupam in ne povem nobene besede.«

Štokljajal je proti durim, toda Jones ga je prehitel.

»Počakajte nekoliko prijatelj,« je rekel, »vi imate prevažne novice zato ne smete oditi. Hočeš nočeš ostanete tukaj, dokler se ne vrne gospod Holmes.«

Starec se je sicer nekoliko pognal proti durim, ko mu jih je zastavil Jones s svojim širokim hrbtom, je dedec spoznal, da nič ne pomaga upirati se

»No lepo ravnate z menoj,« je vpil in tolkel s palico ob tla. »Človek pride obiskat gospoda Holmesa, in vidva, ki vaju še niti videl nisem v svojem življenju me zgrabita in postopata na tak način z menoj.«

»Saj ne boste nič izgubili,« sem ga pogovarjal. »Tudi zamudo časa vam bomo poravnali. Vsedite se torej tja na zofo. Mislim, da vam ne bo treba dolgo čakati.« Jezno je šel proč od vrat in se vsedel. Glavo si je podprl ob roko, medtem pa sva midva, jaz in Jones pušila naprej smodke in se zopet spustila v pogovor. Kar naenkrat pa slišiva tih naju glas Holmesov:

»Mislim, da bi lahko tudi meni ponudila eno smodko.«

Prestrašena poskočiva s stolov.

Kaj vidiva? Nihče drugi ko Holmes sedi mirno in zadovoljno na zofi.

»Holmes!« sem vzkliknil. »Vi tukaj? Kam pa je izginil oni starec?«

»Tukaj je tisti starec,« mi je odgovoril in molil šop belih las kvišku. »Tukaj je — vlasulja, brada, obrvi in vse drugo. Sicer se je meni samemu zdelo, da sem dobro ponaredil masko, toda da se mi bo tako dobro obnesla, tega pa si ne bi bil mislil.«

»O, vi šaljivi Jaka!« je vpil Jones ves vesel. »Kakšen izvrsten glediški igralec bi bili vi lahko! — To je bila čisto prava naduha in to vaše štokljanje je vredno deset funtov šterlingov vsak teden. Vaše oči so se mi zdele sicer nekam znane. Kar tako meni nič tebi nič pa že ne bi bili prišli od naju, kakor vidite.«

»Cel božji dan sem delal v tej obleki,« je odgovoril, prižigajoč si smodko.

»Falotje me že predobro poznajo. Mogoče mi je le še preoblečenemu stopiti na bojišče.

Ste li dobili mojo brzovjavko?»

»Dobil, zato sem prišel,« je odgovoril Jones.

»No kakšne uspehe ste že dosegli?»

»Prav čisto nobenih. Dva ujetnika sem moral izpustiti, proti ostalima dvema ni nobenih dokazov.«

»Nič ne de. Namesto teh dobimo kmalu dva druga, če me le hočete ubogati. Čast imate lahko sami, če hočete. — Sedaj pa na delo, kakor bom jaz določil. — Ste li zadovoljni?»

»Popolnoma, če mi le pomagate, da dobimo te ptičke.«

»Dobro tedaj. Najprej moram imeti policijsko ladjo — brzoparnik — mora čakati ob sedmih ob Westminsterskih stopnjicah.«

»To se lahko zgodi. Brzoparnik skoro vedno čaka tam, vsaj eden; da bo pa še bolj gotovo, bom telefoniral.«

»Dalje moram imeti dva krepka moža, ako bi se zločinci hoteli upirati.«

»Dva ali pa trije vas bodo čakali v ladjici. Še kaj?«

»Če vjamemo tičke, dobim v pest tudi zaklad. Polovica tega zaklada gre po vsej pravici neki gospici; izgovorim si torej kot pogoj, da se cel zaboj takoj izroči mojemu prijatelju doktor Watsonu tukaj, ki ga ponese z največjim veseljem gospici, da ga ona prva odpre, ali ne, gospod Watson?«

»To bi mene zelo veselilo!« sem odgovoril jaz.

»To bo težko šlo,« je rekel Jones, zmajavši z glavo, »toda vsa stvar je v neredu in morali bomo eno oko zatisniti. Dobro, odprla naj ga bo gospica, potem se pa bo moral zaklad izročiti policiji do sodnijske preiskave.«

»Seveda. To se lahko zgodi. Vendar imam na srcu še en pogoj, in ta je: Ko vjamemo tiče, moram na vsak način z »malim« Jonatom par besed na samem govoriti. Pogovor se bo sukal o čisto postranskih rečeh. Upam toraj, da ne boste proti temu; saj naju lahko dobro zastražite, da vam ne bo več ušel.«

»No, naj bo, saj imate tako celo stvar vi v rokah. Kar se tiče »malega« Jonatana, se mi sploh še sanja ne, da je na svetu. Če ga že vjamete, ne vem, zakaj bi vam kdo stavil zapreke, da se z njim pogovorite.«

Tako je odgovoril državni policist Jones.

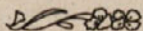
»Glede tega smo torej vsi enih misli?« je vprašal Holmes.

»Popolnoma; želite li še česa?« je vprašal Jones.

»Samo to še, da z nami kosite. V pol uri je kosilo pripravljeno. Preskrbel sem ostrig in par divjih pe-

telinov, zraven pa še neko dobro vrsto belega vina. —Gospod doktor, povejte gospodu Jonesu, da imam velike zasluge tudi kot umen gospodar.«

Deseto poglavje.

Smrt Andamanskega otočana.

Naše kosilo je bilo živahno. Holmes je bil židane volje; še nikdar ga nisem videl, da bi bil izvrstno zabaval goste. Govoril je onajrazličnejših predmetih, o pasijonskih igrah, o srednjeveškem lončarstvu, o najimenitnejših goslih, o budizmu na otoku Cejlonu, o bojnih ladjah bodočnosti in sicer vse to tako pre-mišljeno, kakor da bi bil vsako stvar posebe študiral. Njegova sedanja šaljivost je bila pravo nasprotje pobitosti prejšnjega dneva.

Jones je bil izven svoje službe zabaven družabnik in kosilo mu je šlo v slast. Tudi jaz sem bil vesel; veselila me je misel, da smo blizu zaklada; pa tudi Holmes me je bil spravil v dobro voljo. Nobenemu izmed nas niti na misel ni prišlo med obedom, kaj nas čaka. Ko je bilo že vse z mize spravljeno, je pogledal Holmes na uro ter napolnil tri čaše z vinom.

»Eno čašo za uspeh naše ekspedicije. In sedaj je čas, da gremo. Imate li pištolo, gospod doktor?«

»Samo star samokres na polici.«

»Vzemite ga vsekakor s sabo. Dobro je, če smo na vse pripravljeni. Kočija čaka pred vrati; naročil sme jo za pol sedmih.«

Te-le tri lastnosti bo imela »Ljudska knjižnica«:

Prinašala bo vseskozi zanimivo berivo; krščanstvu sovražnega, izpodtakljivega ne bo nič sprejela v svoje predale, dasi tudi ne misli biti preveč ozkosrčna; z lično obliko bo združevala najnižjo ceno.

Na videz si je načrtala ozke meje; v resnici pa bo vodila svoje čitatelje širom sveta ter jih v prijetni obliki seznanjala z življenjem in trpljenjem tujih narodov v sedanosti in preteklosti. Pisatelji naši in tuji so napisali toliko lepega, čistega, umetniško dovršenega, da nam ni treba segati po umazanem berivu, ki draži samo radovednost in kuži domišljijo mladine.

V lepi obliki bistriti glavo, blažiti srce, krepiti voljo, to namerava »Ljudska knjižnica«. S temi cilji bo pa tudi najbolje pospeševala pravo omiko Slovencev. In tako trdno upamo, da bo »Ljudska knjižnica« v vsaki hiši in da njeni snopiči ne bodo ležali nerazrezani po policah, ampak da se bodo z veseljem prebiralci in potem skrbno hranili v domači, družinski knjižnici, ki naj bi jo imela vsaka družina.

Pričenjamo s povestjo nove vrste

„Znamenje štirih“

angleški spisal A. Conan Doyle, vrši se v največjem svetovnem mestu Londonu. Tej povesti bodo zapored sledile naslednje:

„Darovana“

ki se godi v dobi pokristjanjenja Slovencev,

„Jernač Zmagovač“

od slavnega poljskega pisatelja Sienkiewicza,

„Med plazovi“

itd.

Vsak sešitek je preračunan na tri tiskovne pole t. j. 48 strani in bo veljal 20 vin., po pošti 22 vin. Na mesec bosta izšla dva taka snopiča. »Ljudska knjižnica« se bo pošiljala le onim, ki bodo plačali vsaj 10 sešitkov naprej ali osebno ali po položnici, katera bo prvemu in vsakemu desetemu sešitku pridejana; za 10 sešitkov naj se pošlje K 2.20 s poštnino vred. Ustavilo se bo dopošiljanje z onim sešitkom, s katerim poteče naročnina. Vsa naročila naj se naslovijo na »Katoliško Bukvarno« v Ljubljani.

Sedaj pa na delo, prijatelji lepe knjige! Razširite »Ljudsko knjižnico« v zadnjo kočo; naj zlasti ob dolgih zimskih večerih čitanje njenih mičnih povesti blaži srca, vedri duha in dviga omiko našega vedoželjnega ljudstva!

Kdor se ne misli na knjižnico naročiti, naj vrne prvi sešitek v onem ovitku, v katerem ga je prejel in mu ni treba nalepiti nove znamke, temveč samo na ovitek zapisati opazko »Nazaj! Ne sprejem!«

Ljubljana, meseca oktobra 1906.

Katoliška Bukvarna.

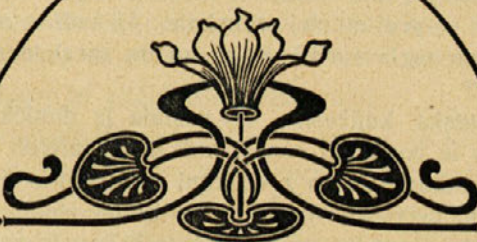
Izhaja dvakrat na mesec.

Ljudska knjižnica

Znamenje štirih.

Založba
Katoliške Bukvarne v Ljubljani.

III. sešitek.

Tiska Katoliška Tiskarna.

Vabilo na naročbo!

Neštetokrat se je že izražala želja po dobrem, zlasti povestnem berivu za naše ljudstvo. Vsi trije katoliški shodi so sprejeli resolucije, ki pozivljajo pisatelje in druge sposobne osebe, naj vse store za pomnožitev, oziroma razširjanje dobrega beriva. Ta klic, zlasti po dobrih povestih, je pa tudi popolnoma upravičen. Naše ljudstvo se je zadnja leta v izobrazbi silno povzdignilo; vse bere in veliko bere. In ti pridni bralci v par letih lahko preberijo vse knjige slovenskega slovstva. In potem prihajajo in prosijo novih knjig. Ali ni žalostno, da jim nimamo več kaj v roke dati? Zato je bil skrajni čas, da se temu odpomore. »Katoliška bukvarna v Ljubljani« se je odločila, da odpravi ta nedostatek in zato je začela izdajati

Ljudsko knjižnico.

»Ljudska knjižnica« bo svojo nalogo kolikor mogoče spretno izvršila in nudila slovenskemu ljudstvu za mal denar najboljšega zabavnega beriva v izobilju; prinašala bo izvirne pa tudi iz drugih jezikov prevedene povesti, ter ustrezala v vsakem oziru svojemu namenu. Slovenci smo imeli, odkar smo se narodno vzbudili, že nekaj »ljudskih knjižnic«, »narodnih bibliotek«, »slovenskih knjižnic«, tudi »klasja iz domačih logov« itd., pa vse te zbirke so prej ali slej prenehale. Ali tudi to novo podjetje čaka nagla smrt? Kako ga bo sprejelo slovensko ljudstvo?

»Ljudska knjižnica« ni nastala iz dobičkaželjnosti (treba je le pogledati ceno); tudi nismo pričeli to delo z malim trudom, pač pa z velikimi težavami in ogromnimi denarnimi žrtvami; nismo in ne bomo štedili ne truda ne denarja, da zadoščamo živi potrebi in ustrezamo splošnim zahtevam slovenskega naroda in njegovih prijateljev.

V vestminsterski ladjestaji smo našli mali parnik že pripravljen, Holmes ga je natanko ogledoval.

»Se li da po čem spoznati, da je to policijska ladja?«

»Po zeleni luči ob strani.«

»Potem jo takoj odstranite.«

Ta mala izprememba je bila hitro izvršena; vkrcali smo se na ladjo in odvezali vrvi.. Jones, Holmes in jaz smo sedeli v zadnjem delu ladije. En uslužbenec je bil pri krmilu, drugi je bil pri strojih, dva močna policista pa sta stala na krovu.

»V katero smer?« je vprašal Jones.

»Proti Toweru. Recite jim, da naj obstanejo nasproti Jakobsonovi ladjestaji.«

Pokazalo se je, da je bila naša ladja zelo urna.

Dolge vrste obloženih čolnov, mimo katerih smo bliskoma dirjali, so se nam zdeli, ko da bi čisto mirno stali. Ves zadovoljen se je smehljajal Holmes, ko smo prehiteli neki parnik ter ga pustili daleč za seboj.

»Če pojde tako dalje, mislim, da nam ne more nobena stvar na reki uiti,« je pripomnil.

»Tudi jaz sem teh misli in gotovo je malo ladij, ki bi nas mogle prehiteti,« je izpregovoril Jones.

»Dohiteti moramo »Auroro«, ki je na glasu kot izvrsten brzoparnik; to ne bo kar tako lahko. No, sedaj pa naj vam povem, gospod doktor, kako se mi je godilo danes, ko sem se sam napravil na pot.«

In Holmes je začel pripovedovati:

»Da bi potolažil nejevoljo, ki se me je bila polastila vsled neuspeha pri zasledovanju, sem se vrgel na tisti kemični razkroj, kakor veste. Neki slaven državnik naš pravi, da razlika mika, to je, da je izprememba pri delu najboljši počitek. In prav ima. Ko

se mi je posrečil poskus z ogljikom, sem se lotil zopet Šoltove zadeve, ter premišljal celo stvar iznova. Moji dečki so iskali na obeh straneh reke, pa zastonj. Ladje ni bilo v nobenem pristanišču, v nobeni ladjestaji in se tudi ni vrnila domov. Da bi jo bili potopili, se mi je zdelo neverjetno. To sem vedel, da mora biti »mali« Jonatan precej premeten, to je pokazal posebno s tem, da je neprenehoma opazoval Jerneja Šolto in kdaj bo našel zaklad. Ko je prišel v London, si je gotovo najel kako skrivališče, odkoder je prežal na zaklad. Predvsem je moral skrbeti, da je kolikor mogoče svojega tovariša prikrival očem ljudij, kajti ta je bil kot Indijec z otokov Andamanskih tak, da bi bil vzbujal splošno pozornost vselej, kadar bi se bil prikazal na ulicah. Oba sta prilezla iz skrivališča gotovo le v temni noči in sta morala paziti, da sta prišla še pred svitom zopet v varnost. Po izjavi gospe Smith pa je bila ura že tri proč, ko so dobili ladjo. Uro pozneje je bil že dan in mnogo ljudij je bilo na nogah. Iz tega sem sklepal, da niso daleč. Smitha sta dobro plačala, da bi molčal, njegovo ladjo pa sta pridržala za zadnji beg in hitela z zakladom v svoje skrivališče. V eni izmed poznejših noči sta najbrže v krilu črne teme dospela do kake ladje pri Gravesendu, kjer sta bila brezdvomno že prej vse pripravila za odhod v Indijo ali pa Ameriko.«

„Kaj pa ladja? Te vendar nista vzela v svoje skrivališče.«

»Prav lahko. Vendar »Aurora« ni mogla biti bogve kako daleč, čeprav je ni bilo mogoče videti. Zamislil sem se v položaj »malega Jonatana«, predarjal, kaj bi storil mož, kakršen je on. Ladjo nazaj poslati ali jo pridržati v kaki ladjestaji, bi pome-

nilo toliko, kot policiji zasledovanje olajšati. Kako je mogel torej ladjo skriti, pa jo vendar obenem pri rokah imeti v slučaju, da bi jo rabil? Premislil sem, kaj bi storil jaz v njegovi koži. Po mojih mislih je ostala samo ena rešilna pot: izročiti ladjo kakemu izdelovatelju ladij z naročilom, da izvrši kakšno neznatno popravo. Tako bi ladja prišla v varno ladjestajo in bi bila skrita, pri tem pa bi jo v par urah lahko zopet dobil, če bi jo rabil.«

»Saj zdrava pamet pravi, da mora biti tako,« sem pripomnil jaz.

»Pa ravno take stvari se lahko prezro. Sklenil sem torej na ta način preiskovati. Preoblečen v navadnega pomorščaka sem preiskal ladjestaje vseh ladjedelnih ob reki. Petnajstkrat sem se opekel, pri šestnajsti, Jakobsonovi, pa sem izvedel, da jim je izročil »Auroro« pred dvema dnevoma neki mož z leseno nogo v popravo krmila. »Ampak krmilo je popolnoma nepokvarjeno,« mi je odgovoril delovodja, »tista tam je z rdečimi pasovi.« Prav v tem trenutku pa zapazim Mordekaj Smitha, pogrešanega lastnika ladje. Imel ga je precej pod kapo in izdal se je s tem, da je na ves glas kričal, kdo je on in kako je ime njegovi ladji; sicer bi ga ne bil spoznal.«

»Zvečer ob osmi uri moram imeti »Auroro«, je vpil, »ravno ob osmih; imam dva gospoda, ki čakata!« Gotovo sta ga dobro plačala, kajti bil je zelo razsipen z denarjem ter delil na levo in desno šilinge. Nekoliko časa sem ga sledil, dokler ni izginil v neko krčmo.«

»Šel sem potem nazaj na dvorišče in postavil na stražo enega izmed naših dečkov, ki sem ga bil med potjo srečal. On nam bo dal na bregu reke z žepnim robcem znamenje, kdaj odjadra »Aurora«.

Mi ostanemo z ladjo nekoliko v stran reke, in čudno bi moralo biti, če se nam ne posreči dobiti oba tička in pa zaklad, z eno besedo, vse.“

»Svoj načrt ste vsekakor izvrstno izmislili, naj si že bodo ljudje pravi ali ne,« je pristavil Jones, »toda če bi bila vsa stvar v mojih rokah, bi postavil rajši nekaj policajev v bližino in dal oba tička prijeti, kakor hitro bi prišla na dan.«

»No, ti bi lahko čakali celo večnost. Mali Jonatan je premeten tiček. Najprej gotovo pošlje kakega ogleduha, in kakor hitro sluti najmanjšo nevarnost, izgine zopet za en teden v svoje skrivališče,« je odgovoril Holmes.

„Toda Mordekaja bi bili pa vendar lahko zgrabili in ga prisilili, da bi vam povedal njegovo skrivališče,« sem pristavil jaz na to.

»To bi bil bob v steno. Stavil bi, da se Smithu še ne sanja ne, kje se tička skrivata. Kaj pa se je on brigal, dokler je imel dosti žganja in povrh še dobro plačo. Poslala sta ponj, kadar sta ga potrebovala. Vse sem dobro preudaril in po mojih mislih bo na ta način še najboljše.“

Med tem pogovorom je dirjala naša ladja od enega Temzinega mosta do drugega. Ko smo dospeli v City,^{*)} so zlatili zadnji solnčni žarki križ Šent-Pavelskega zvonika. Ko smo pripluli zopet pod Tower,^{**)} se je že mračilo.

»Tisto tam je Jakobsonova ladjedelnica,« je izpregovoril Holmes, kažoč na kup razmetanih jamborov in vesel. »Počasi križajmo gor in dol; ker je vse polno ljudi, nas ne bo nihče zapazil.«

^{*)} City t. j. staro mesto.

^{**)} Tower (izg. taúer) je glasovita londonska jetnišnica.

Vzel je iz žepa nočni daljnogled ter gledal na breg reke. »Svojo stražo sicer vidim na določenem mestu, vendar ne daje nikakega znamenja.«

»Potem pa ladjajmo nekoliko časa ob reki navzdol in počakajmo »Auroro«, je hitro pristavil Jones.

Bili smo v tem trenutku vsi nekako vznemirjeni, celo policaja in kurjači, ki so si komaj mogli predstavljati, za kaj gre.

»Ne vemo za gotovo, če bodo šli ob reki navzdol,« je odgovoril Holmes. „Odtod dobro vidimo v ladjedelnico; nasprotno pa nas oni ne morejo tako lahko zapaziti. Noč bo jasna; ne kaže drugega, ko da ostanemo, kjer smo. Poglejte no še enkrat tja. Ali ne plapola v zraku nekaj belega?«

»Je že res, vaš dečko maha z robcem; čisto dobro ga razločim,« sem vpil jaz.

»In tamkaj je tudi »Aurora«, vzklikne Holmes, »in leti kakor bi jo veter nesel! — Halo, kurjači, kurite, hitimo za njo kar najhitreje mogoče. Hitro za tistim parnikom z rumeno lučjo. To bi bilo pa vendar preneumno, če bi nam nazadnje še ušla.«

Sami nismo vedeli, kdaj je bila »Aurora« smuknila iz ladjedelnice v reko. Sedaj pak je hitela s strašansko hitrostjo tik ob obrežju reke navzdol proti morju. Resnobno je gledal Jones in zmajeval z glavo, rekoč: »Prehitro gre; težko jo bomo dohiteli.« — »Moramo, moramo!« je kričal Holmes in škripal z zobmi. »Kurite, kurjači! Ladja mora vse moči napeti! Čeprav zgorimo! Moramo jo dohiteti!«

Z največjo hitrostjo smo pluli za »Auroro«. Ogenj v kotlu je prasketal, mogočni stroji so škripali in stokali kakor veliko kovinasto srce. Ostri kljun našega parnika je rezal tihe valove Temze,

da je kar šumelo na desni in levi. Pri vsakem sunku strojev se je zagnala ladja naprej kot bi bila živa. Velika rumena luč na prednjem delu naše ladje je obsevala z velikim utripajočim žarkom pot pred nami. Videli smo prav pred nami »Auroro« kot črno piko, in bele pene za njo so pričale, kako leti. Dirjali smo mimo čolnov, parnikov in trgovskih ladij; nekaj smo jih prehiteli, nekaterim smo se ognili. Neprenehoma smo slišali glasove iz temine, toda kar venomer je divjala »Aurora« naprej, mi pa tik za njo.

»Premoga, premoga, ljudje božji!« je kričal Holmes možem, ki so imeli opraviti s stroji, medtem ko mu je puhtela strašna vročina v obraz. »Trebam je vse parne sile, ki se sploh da doseči.«

»Mislim, da se ji malo približujemo,« je pristavil Jones, ne izpustivši »Aurore« izpred oči.

»Prav gotovo!« sem dejal jaz, »še par minut, pa smo skupaj.«

Toda v tem trenutku — je že hotela nesreča tako — nam je prisopihal nasproti težko obložen parnik, za njim pa so pluli privezani trije čolni. Le s tem, da smo hitro krenili v stran, smo preprečili veliko nesrečo, ker drugače bi bili gotovo trčili skupaj. Morali smo jadrati okrog onega tovrstnega parnika in ko smo prišli v prejšnjo smer, nas je bila prehitela »Aurora« najmanj za dve sto metrov. Vkljub temi smo jo še vedno dobro videli; megleni mrak je počasi izginil in nastala je jasna, zvezdnata noč. Naši parni kotli so delovali z vso silo in ladja, že nekaj pohabljena, se je tresla in pokala ob tem divjem teku. Po bliskovo smo šinili mimo »Zapadne indijske ladjedelnice«, napravili velik ovinek pri »globokem« Fortu, zdaj je šlo zopet naravnost. Tista črna točka pred nami se je videla vedno bolj raz-

ločno in nazadnje smo čisto dobro razločili, da je »Aurora«. Jones jo je razsvetlil z našo lučjo, da smo lahko razločili posamezne osebe na krovu. En človek je sedel na zadnjem koncu ladje in imel na kolenih neko črno stvar, čez katero se je zdaj pa zdaj pripognil. Poleg njega je ležalo na tleh nekaj črnega, kakor kakšen novofundlandski pes. Mlad človek je imel v rokah krmilo in pri rdečem svitu parnega kotla sem videl stati starega Smitha, ki je, gol do pasu, na vso moč metal z lopato premog v ogenj. V začetku morda niso niti mislili, da jih zasledujemo; pozneje pa, ko smo neprenehoma pluli za njimi, niso mogli več dvomiti o tem. Pri „zelenem griču“ (Greenwich, izg. Grinič) smo bili približno le še kakih tristo korakov narazen, pri »črni steni« (Blackwall) pa že ne več ko dve sto. Kot lovec sem zasledoval že marsikatero žival, toda reči moram, da nisem bil nikoli tako razburjen, kakor pri tem lovu na dve človeški bitji po reki Temzi. Počasi smo se bližali, meter za metrom. V tej nočni tišini smo lahko slišali škripanje in hropenje strojev na njihovi ladji. Mož, ki je sedel na zadnjem koncu ladje, je čepel na tleh in migal z rokama, kot da ima s čim opraviti. Zdaj pa zdaj je pogledal kvišku, ko da bi meril z očmi oddaljenost, ki nas je še ločila. Vedno bliže in bliže smo jim prihajali. Jones je vpil, da naj obstanejo. Bili smo le še nekako za štiri ladje vsak-sebi. Obe ladji sta pluli s strašansko hitrostjo. Pri zopetnem povelju, naj obstanejo, je skočil človek, ki je sedel zadaj, na moge, parkrat prav robato zaklel ter vihtel stisnjene pesti proti nam. Mož je bil srednje velikosti in zelo močan. Ko je tako razkoračen stal, sem opazil, da ima na desni nogi od kolena naprej leseno nogo. Ko se je jezno in hripavo

zadrl, se je začela tista črna stvar na krovu premikati. Raztezala se je in večala toliko časa, dokler ni stal na istem mestu majhen, črn človek — najmanjši, kar sem jih kdaj videl — z veliko, pokvečeno glavo, katero je pokrival čop razmršenih las. Holmes je napel svoj samokres, jaz pa sem tudi segel po svojem ob pogledu na to divjo pokveko. Bil je zavrit v nekak plašč ali bolje rečeno v črno plahto, iz katere se je videl le njegov obraz, toda že ta je bil tak, da ga ne bi hotel na samem srečati. Še nikdar nisem videl obraza, ki bi se mu bila brala taka krutost in surovost že po zunanje.

Njegove majhne oči so se bliskale kot ogenj, izza debelih ustnic pa so mu štrleli zobje, s katerimi je škripal ter se nam režal prav po živinski.

»Ustrelite, kakor hitro se gane,« je rekel mirno Holmes. Bili smo le še za par streljajev oddaljeni, skoro bi bili z rokami dosegli svoj plen. Še zdaj se mi zdi, kakor bi videl oba pred seboj pri razsvetljavi naše luči, belokožca z leseno ного, ki nas je klel, in pritlikavega peklenščka z velikimi rumenimi zobmi, ki so se nam režali, in groznim obrazom. Sreča za nas, da smo ga tako razločno videli; kajti v tistem hipu je potegnil izpod plahte majhen okrogel konec lesa, podoben ravnilu, ter nameril proti nam. V istem trenutku smo sprožili samokrese. Omahnil je v stran, nato še enkrat vzdihnil, zavpil nekaj s hripavim glasom ter padel raz krova v reko. Poslednjič sem videl njegov strašno žugajoč pogled, ki je kmalu izginil sredi peneče se vode. V tem hipu je zgrabil mož z leseno ного za krmilo, ga potisnil navzdol in ladja se je zasukala proti južnemu bregu. Mi smo sicer švignili za hip mimo nje naprej, toda takoj smo se zopet obrnili za njo. Že smo bili blizu

obrežja. Bil je pust, divji kraj. Mesečna svetloba je svetila na nepregledno dolgo močvirje, polno velikih mlakuž in napol gnilih rastlin. Z zamolklim sunkom se je zagnala ladja v močvirnata tla; sprednji konec je visel v zraku, zadnji je bil pod vodo. »Mali Jonatan« je skočil s krova na tla, toda lesena noga se mu je vdrla globoko v blato. Brezuspešno se je zvijal na vse mogoče načine, da bi se oprostil; niti za korak se ni mogel ganiti z mesta. Obupno je rjovel in suval z drugo nogo v blato, toda njegovo zvižanje je leseno nogo v močvirnata tla le še bolj potiskalo. Ko smo obstali z našim parnikom tik ob »Aurori«, smo videli, da se je bil »mali« Jonatan tako globoko vdrl v močvirje, da smo mu morali zadržati vrv okrog prsi, potem šele smo ga potegnili vun kakor kakšno veliko ribo na krov naše ladje. Oba Smitha, oče in sin, sta sedela čmerno na svojih prostorih, vendar pa sta prišla na povelje čisto ponižno na krov naše ladje. »Auroro« smo vzdignili iz močvirnate zemlje ter jo privezali zadaj k naši ladji. Na krovu je ležal močan železen zaboj, skoro gotovo indijsko delo. Brezdvomno je bil to tisti zaboj, ki se je v njem nahajal usodepolni Šoltov zaklad. Ključa sicer ni bilo nikjer, pa je bil precej težak; previdno smo ga prenesli v našo malo celico. Ko smo pluli zopet počasi po reki nazaj, smo svetili povsod, toda nikjer ni bilo ne duha ne sluha o pritlikavcu, ki se je bil zvalil v vodo. Poslednji ostanki tega v naših krajih nenavadnega tujca tiče gotovo na dnu reke Temze v blatu.

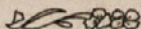
„Vidite to tukaj-le,“ je rekel Holmes, kažoč na leseni krov; „ravno ob pravem času smo še sprožili.“

In res — tik naju je tičala na tleh jedna izmed morilnih puščic, ki nama je bila dobro znana. Go-

tovo je bila prifrčala v istem trenutku proti nama, ko sva ustrelila.

Holmes se je samo nasmehljal in skomizgnil z ramami, mene je pa groza obšla ob sami misli na strašno smrt, ki smo ji v tej noči za las ušli.

Enajsto poglavje.

Veliki zaklad iz Indije.

Naš ujetnik je sedel torej v ozki celici naše ladje, nasproti železnemu zaboju, ki se je toliko trudil zanj in ga tako željno pričakoval. Bil je mož zagorelega obraza in ostrega pogleda; mnogotere brazde in gube na obrazu so pričale, da je imel mož težavno in trdo življenje za seboj in da je solnce pripekalo nanj pri delu. Izvanredno naprej stoječa spodnja čeljust, poraščena z brado, je pričala, da je to mož, ki se ne da tako lahko odvrniti od enkrat začetega dela. Imel je nekako petdeset let, kajti črni, razmršeni lasje so mu bili že tu pa tam osiveli. Če je bil mož miren, tedaj njegov obraz ni bil napačen; toda v jezi je stisnil svoje goste obrvi in naprej štrleča čeljust se mu je premikala, da je bil strašen, kakor sem bil ravnokar opazil. S sklenjenimi rokami in povešeno glavo je mirno sedel na svojem prostoru in nepremično zrl na železno škrinjico, ki je bila vzrok vseh njegovih nesreč. Zdelo se mi je, da se mu bere na obrazu bolj skrb nego nevolja. Da, enkrat, se mi zdi, sem v njegovih očeh zapazil celo nekak izraz veselja, ko se je ozrl va-me.

»Slišite, Jonatan,« je izpregovoril Holmes, prižigaje si smodko, »žal mi je, da je prišlo do tega.«

»Meni tudi, gospod,« je odgovoril Jonatan prostodušno, »vendar pa ne morem misliti, da me bodo zaradi teh malenkosti obesili. Prisegam vam pri živem Bogu, da zoper gospoda Šolto niti s prstom nisem mignil. Ampak to je bil le peklenški pritlikavec Tonga, ki je ustrelil nanj eno izmed svojih prokletih puščic. To torej ni moja krivda, gospod, ampak še celo hudo mi je bilo, kakor da je bil rajnik moj sorodnik. Pretepel sem sicer malega peklenščka zato s koncem vrvi, toda kar je bilo storjeno, je bilo storjeno, ni se dalo več popraviti.«

»Tu imate smodko, Jonatan,« mu je rekel Holmes, »pa naredite še en dober požirek iz moje steklenice, kajti zelo ste premočeni. — Pa kako ste vendar mogli misliti, da bo tako majhen in slaboten človek, kakor je bil črnc, premagal gospoda Šolto in ga povezal, medtem ko ste vi plezali po vrvi navzgor?«

»Zdi se mi, da vam je cela stvar tako dobro znana, kakor da ste bili zraven, gospod. Kajti precej dobro sem poznal hišne navade in zato sem vedel, da gospod Šolto navadno v tem času hodi večerjat. Sploh pa ne bom prav nič prikrival, kajti resnica je moja najboljša zagovornica. Ampak toliko je pa gotovo: ako bi bil tisto noč dobil v pest starega majorja, bi mu bil z lahkim srcem zadrnil vrvico okrog vratu in tako gotovo bi ga bil prebodel, kakor gotovo kadim sedaj tole smodko. Toda to je žalostno, da sem vjet zaradi mladega Šolto, ki ga pravzaprav nisem čisto nič sovražil.«

Tako je govoril Jonatan.

»Vi ste sedaj pod policijskim nadzorstvom gospoda Athelney Jonesa iz »Scotland Yard«,*) je pripomnil Holmes, »ta vas bo privedel v moje stanovanje; jaz pričakujem, da mi boste na moja vprašanja podali resnično poročilo o dogodbi. Če mi boste povedali vse po svoji vesti, upani, da vam bom mogel še kaj pomagati. Kajti dokazati si upam, da deluje strup tako hitro, da je bil mladi Šolto že mrtev, predno ste vi stopili v sobo.«

»Res je bilo tako, gospod,« je vzkliknil »mali« Jonatan. „Nikdar v svojem življenju se nisem še takó ustrašil, kakor takrat, ko sem zlezal skozi okno, pa se mi je režal njegov mrtvi obraz nasproti. Gotovo bi bil jaz takrat ubil predrznega pritlikavca Tongo, ako se mi ne bi bil takoj skrnil. Kakor mi je pozneje povedal, je bil v naglici pozabil v sobi gorjačo in nekaj puščic. Seveda vam je to pomagalo, da ste nama prišli na sled; ampak da je niste nikdar zgrešili, to je več kot čudno. Jaz vas sicer zato, da ste me vjeli, prav nič ne sovražim, toda kakšen človek ima že čudno srečo,« je pristavil z bridkim nasmehom, »kakor na primer jaz: glejte, po vsej pravici mi gre pol milijona dolarjev, pa sem vendar eno polovico svojega življenja moral preživeti kot kaznjeneč pri grajenju hudournikov na Andamanskih otokih, drugo polovico pa bom moral, kakor vse kaže, preživeti pri osuševanju Dartskega močvirja. Usodepoln, nesrečen dan je bil zame, ko so moje oči prvič zagledale kupca Ahmeta, in ko sem se začel zanimati za veliki zaklad, ki je bil vedno le prokletstvo svojega gospodarja. Ahmetu je prinesel smrt, majorja Šolta je zapeljal v greh in stisko, meni pa prinaša sužnost za celo življenje.«

*) Bivališče londonske državne tajne policije.

V tem trenutku je pogledala Jonesova debela glava, nasajena na krepkih ramah, skozi duri naše nizke celice.

»Lejte si no, kako ljubeznjivo kramljata, kakor dva stara znanca,« je pripomnil. »Dovolite mi en požirek iz steklenice, Holmes. No, jaz mislim, da lahko drug drugemu častitava. Škoda, da tudi drugega nismo vjeli živega; toda ni bilo mogoče. Gotovo boste priznali, Holmes, da nam je že trda predla. Le s težavo smo jih premagali.«

»Da je le konec dober, pa je vse dobro. Toda jaz ne bi bil nikdar mislil, da je »Aurora« tako hitra jadrnica.«

»Smith pravi, da je njegov parnik najhitrejši, kar jih je na Temzi, in ko bi bil imel le še jednega pomagača pri stroju, pa bi ga gotovo ne bili vjeli. Sicer pa se roti pri Bogu, da ne ve nič o teh dveh tičkih.«

»Še sanja se mu ne,« je vzkliknil Jonatan. »Jaz sem si izvolil njegov parnik zato, ker sem slišal, da tako hitro vozi. Midva mu nisva o zakladu nič povedala, toda plačala sva ga dobro in mu obljubila še lepo svoto, ako srečno dospemo v Gravesend in tam na ladjo »Esmeraldo«, ki je namenjena v Brazilijo.«

Zdaj je naredil naš brihtni državni policist Jones važen obraz ter rekel: »Dobro, če ni storil nič hudega, se mu ne bo nič zgodilo. Mi, državni policisti, smo sicer urni, kadar treba kakega tička ujeti, toda nismo tako urni za obsodbo.«

Zanimivo je bilo opazovati, kako je začela Jonesu zdaj, ko je bil zločinec ujet, rasti domišljavost. Po lahkem smehljaju, ki je igral na Holmesovem

obrazu, sem spoznal, da si je Holmes pri tej bahariji državnega policista svojo mislil.

»Tako bomo dospeli do Vauxhallskega mostu,« je rekel nato debeli Jones, »in ondi lahko stopite na suho s skrinjico, gospod doktor. Sami vidite, da prevzamem s tem veliko odgovornost, ako vam to dovolim. Sicer ne vem, kaj porečejo moji predstojniki, toda vseeno, naj ostane pri tem, kakor je bilo dogovorjeno. Vendar pa čutim dolžnost, da vam dam zaradi večje varnosti služabnika na pot, ker imate tako dragoceno reč v rokah. Gotovo si boste najeli fijakarja?«

»Na vsak način,« sem odgovoril jaz.

»Škoda, da ni ključa, kajti dobro bi bilo to stvar preiskati. Zaboječek boste morali vsekako odpreti. Kje pa je ključ, vi mož?« zadrl se je Jonas nad Jonatanom.

»Na dnu reke,« je odgovoril ta kratko.

»No, to pač ni bilo potrebno,« je mrmral Jones. »Dovolj smo imeli opraviti z vami. — Pač mi ni potreba še posebno prositi, gospod doktor, da bodite zelo previdni. Le prinesite skrinjico v svoje stanovanje v Pekovski ulici. Tam nas boste našli na potu na policijo.«

Pri Vauxhallu sem stopil s skrinjico na suho; spremljal me je ljubezniv policaj. Komaj sva se vozila četrto ure, sva že dospela do stanovanja gospe Forrester. Strežnica se je čudila, kako da tako pozno prihajam. Gospa Forrester je bila odšla ravno v neko večerno družbo in se je šele pozno vrnila, gospodična Morstan pa je bila doma. Bila je ravno v družinski sobi; tja sem se torej podal s skrinjico v roki. Spremljevalca sem pa seveda pustil na vozu.

Gospodična je sedela pri odprtem oknu, oblečena v krasno belo obleko z rdečim trakom pod vratom. Motni žarki svetilnice so padali nanjo in se igrali na njenem sicer resnem, toda vendar milem in ljubkem obrazu, ter dajali močnim kitam njene glave lep kovinski blesk. Naslonila se je bila nazaj na stol, in vse njeno obnašanje je kazalo neko notranjo otožnost.

Ko pa je zaslišala glas svojih korakov, je skočila pokonci, in svetla rdečica presenečenja in veselja se je pokazala na njenih licih.

»Ko sem zaslišala drdranje voza«, je vzkliknila, »sem mislila, da se gospa Forrester tako zgodaj vrača domov. Da ste vi, tega pa res nisem pričakovala. Kaj je torej novega?«

»Prinašam vam nekaj, kar je vredno več, ko vse novice celega sveta,« sem odgovoril z veselim in živahnim srcem glasno ter postavil zabojček namizo, pri srcu pa mi je bilo tesno. »Glejte prinašam vam veliko bogastvo.«

Pogledala je na železni zabojček in vprašala čisto hladno: »Ali je to tisti zaklad?«

„Da, to je tisti zaklad iz daljne Indije. Polovico ga dobite vi; druga polovica pa pripada Tadeju Šolto. Vsak od vaju bo imel nekaj stotisočakov. Pomislite vendar: same letne obresti vam bodo nesle okoli desetisoč funtov šterlingov. Le malo gospodičen je na Angleškem, ki bi bile bogatejše. Ali ni to res lepo?«

Ne vem, ali sem svoje veselje pretiraval ali pa je ona zapazila, da mi ne prihaja popolnoma iz srca, bodi, kar hoče, a privzdignila je nalahko obrvi in me pogledala vprašujoče.

»Če bo res to bogastvo moje, sem hvalo dolžna vam.«

»Ne, ne,« odgovorim jaz, »ne meni, ampak edino le mojemu prijatelju Šerlok Holmesu. Vkljub vsej dobri volji bi jaz ne bil nikdar dognal te stvari; saj je bila cela ta zadeva že za Holmesovo bistrournost trd oreh. Še v zadnjem trenutku je malo manjkalo, pa bi bil ves trud zaštonj.«

»Prosim, gospod doktor, sedite in pripovedujte o tem.«

V kratkih besedah sem ji povedal vse, kar se je pripetilo, odkar sva se zadnjikrat videla: novi načrt Holmesov, sled ladje »Aurore«, nadalje navzočnost debelega Jonesa pri ponočnem lovu in o divjem zasledovanju na reki Temzi. Z odprtimi ustmi in z bliščečimi očmi je poslušala pripovedovanje o čudnih dogodkih. Ko pa sem ji pripovedoval o puščici, ki smo se ji bili le s težavo ognili, tedaj je prebledela, kakor bi hotela omedleti.

»Saj mi ni nič,« je pripomnila, ko sem ji hotel dati čašo vode. »Saj se dobro počutim. Samo zato sem se ustrašila, ko sem slišala, kako strašni nevarnosti sem izpostavila svoje prijatelje.«

»Vse je sedaj minulo. Ne bom vam torej več pripovedoval tako strašnih dogodkov; vrniva se rajši h kaki prijetnejši stvari. Tukaj je torej zaklad. Ali si moremo misliti kaj lepšega? Meni sta dovolila, da ga pokažem vam; in mislil sem, da vam bo ljubo, če ste vi prva, ki ga bo odprla in občudovala.«

»Gotovo me bo to zelo zanimalo,« je rekla gospica Morstan; toda navzlic temu iz njenih besed ni odsevala nikaka radovednost. Zdelo se mi je, da le po zunanje kaže neko zanimanje za zaklad, ki sva se zanj midva s Holmesom toliko trudila, predno sva ga dobila v pesti.

»Prijazen zaboječek,« je rekla in se nagnila čezenj. »Bržkone indijsko delo?«

»Seveda to je kovinski izdelek, kakor jih navadno delajo v Benaresu.«

»In tako težak,« je zaklicala, ko ga je poizkusila privzdigniti. »Sam zaboječek mora biti že veliko vreden. Kje je pa ključek?«

»Jonatan ga je zagnal v reko; zato si moramo izposoditi grebačo pri gospej Forrester.«

Na spodnji strani zaboja je bila debela, široka ključavnica s podobo sedečega Buda. Izkušal sem priti z grebačo pod ključavnico in jo privzdigniti. Poizkus se je posrečil. Z velikim ropotom je odskočila ključavnica in tresoč se od pričakovanja sem privzdignil pokrov. A kdo more popisati najino iznenadenje, — zaboje je bil prazen! —

Ni čuda, da je bil tako težak. Železne stene so bile skoraj palec debele in očividno nalašč zato trdno in dobro narejene, da bi se dragocene stvari shranjevale v njih; toda o dragih kamenih nikjer, v nobenem kotičku najmanjšega sledu. Zaklad je bil, kakor sem že povedal, popolnoma prazen.

»Zaklada ni,« pravi mirno gospica Morstan.

Ko sem slišal te besede iz njenih ust in razumel njih pomen, mi je odleglo. Prej se niti zavedel nisem, kako zelo me je mučil ta zaklad; bil je kakor móra za moje srce; zdaj je ta mora izginila iz moje duše. Res so bile te moje misli sebične, nepoštene in krivične — toda v tem trenutku nisem čutil nič drugega, kakor samo to, da je padla zlata stena med nama, ki naju je doslej ločila.

»Hvala Bogu« sem zaklical iz dna svojega srca. Vprašujoče se je nasmehnila.

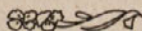
»Zakaj ste rekli, hvala Bogu?«

»Ker ste mi zdaj zopet bližja,« sem ji odgovoril ter jo prijel za roko, ki mi je ni izmaknila. »Ker vas ljubim, gospodična Mary — tako zvesto, kakor še nihče ni ljubil. Prej mi je ta zaklad, to bogastvo zapiralo moja usta. Sedaj pa, ko je to minulo, vam smem razodeti svojo ljubezen. In zato sem rekel: »Hvala Bogu!«

»Potem pa tudi jaz pravim, »hvala Bogu,« je zašepetala, ko sem jo objel.

Naj je bil oni veliki zaklad za veke izgubljen, jaz sem spoznal, da sem si oni večer pridobil še veliko večji zaklad.

Dvanajsto poglavje.

Čudna povest „malega“ Jonatana.

Moj spremljevalec, ki me je čakal zunaj na vozu, je bil gotovo jako potrpežljiv človek, kajti ves čas je čisto mirno čakal, da se povrnem. Naenkrat pa se mu je zmračilo čelo, ko sem mu pokazal prazen zaboj.

»Ha, to je torej naše plačilo,« je rekel žalostno. »Kjer ni denarja, tam ni plačila. To ponočno delo bi mi bilo prineslo najmanj pol gvineje, *) ako se ne bi bil zaklad izgubil.«

»Tadej Šolto je bogat mož,« sem ga tolažil, »bo že skrbel, da bo naš trud poplačan — naj se zaklad najde ali ne.«

Toda policaj je zmajeval z glavo. »Slabo smo

*) 10 K

opravili,« je ponavljal, »tudi mojega načelnika gospoda Athelney Jonesa bo to neprijetno dirnilo.«

Res je bilo tako! Jones je ostrmel, ko sem prišel v Pekovsko ulico (Baker Street) in prinesel s seboj prazni zaboj. Jones, Holmes in vjetnik so bili namreč tudi prav tedaj dospeli tja, kajti izpremenili so bili svoj prvotni načrt in se bñi že med potjo javili v policijski pisarni. Holmes je sedel v naslonjaču čisto ravnodušen, medtem ko je mali Jonatan nekam topo sedel njemu nasproti, svojo leseno nogo položivši čez zdravo. Ko pa sem pokazal prazni zaboj, pa se je Jonatan na glas zakrohotal.

»Vi ste to naredili, Jonatan,« je jezno zavpil Jones.

»Da, jaz sem vse bisere pometal v vodo, da ne pridejo v vaše roke,« reče zmagoslavno. »To je bil moj zaklad, in ker ga ne smem sam imeti, sem poskrbel, da ga tudi noben drug ne dobi. Noben človek na svetu nima pravice do njega, razven še treh, ki žive kot kaznjenci na Andamanih. Sedaj je vse končano: niti jaz niti kateri onih treh ne bo prišel nikdar več do zaklada. Kar sem storil, je enako prav za one tri kakor tudi zame. Tudi moji tovariši bi bili gotovo rajši zaklad vrgli v Temzo, kakor pa da bi prišel v roke dedičem Šoltovim ali Morstanovim. Saj nismo zato ubili trgovca Ahmeta, da bi drugi s tem obogateli. Išcite zaklad tam, kjer je ključ in mladi pritlikavec Tonga. Takoj, ko sem opazil, da nas boste vjeli, sem spravil svoj plen na varen kraj. Za ta vaš trud ne dobite nobenega plačila.«

»Vi nas varate, Jonatan,« pravi osorno debeli Jones, »kajti, ako bi vi hoteli zaklad res potopiti v Temzo, bi bilo vendar hitrejše, vreči vse skupaj v vodo, zaklad in zaboj.«

»Hitrejše zame, res, toda« — in pri tem je zasmehljivo in od strani pogledal Jonesa — »hitrejše bi ga tudi našli moji preganjači. Ljudje, ki so bili dovolj premeteni, da so me zasledili, bi bili tudi dovolj pametni, da bi železen zaboj potegnili z dna reke. Sedaj pa, ko so dragi kamni raztreseni na pet milj daleč in še več, bi bilo to precejšnje delo. Seveda me je srce bolelo, ko sem metal bisere v morje. Skoraj bi bil prišel ob um, ko ste se nam bližali. Toda kaj pomaga jeziti se. Bil sem za trenutek na vrhu sreče, toda vi ste me s surovo roko potegnili nazaj v nesrečo. Naj bo! Izučil sem se, da ne kričim, če me bolha vgrizne.«

»Tukaj se gre za zelo važno stvar, Jonatan,« je rekel debeli Jones. »Lejte, ako bi bili podpirali pravico, ko ste ji nasprotovali, pa bi vam to sedaj prav prišlo pred sodiščem.«

»Kakšno pravico?« se je zarogal bivši kaznjeneec. »Lepa pravica! Kaj ni šel zaklad po vsej pravici nam? Čemu ste me lovili? Jeli mari to pravica, da bi moral jaz izročiti plen onim, ki pri tem nimajo nič opraviti? Poslušajte, koliko sem jaz trpel zanj! Dvajset dolgih let sem preživel v močvirnem, nezdravem kraju na Andamanih, *) podnevi ves čas pri tem delu v blatu pod mangrovim drevesom, ponoči trdo uklenjen v umazani ječi, pikan od komarjev, mučen od mrzlice, neprenehoma zmerjan od črnega paznika, kateremu je največje veselje, če more mučiti belokožca. V takih okoliščinah sem si prislužil zaklad. In zdaj mi pa govorite o pravici in da nisem podpiral pravice, ker ne pustim, da bi kdo drug vžival

*) Andamani so majhni otoki v morskem zalivu med vzhodno in zapadno Indijo; Angleži pošiljajo na te otoke svoje kaznjence, kakor pri nas n. pr. v Gradiško.

sad mojega truda! Rečem vam: rajši se dam dvajsetkrat obesiti, in rajši imam eno Tongovih puščic v koži, kakor pa da bi v ječi moral živeti v zavesti, da se kak drug človek v svoji palači gosti in masti z denarjem, ki bi po pravici moral biti moj.«

Jonatan je bil kar čisto pozabil na svojo prejšnjo hlinjeno mirnost in je v divji jezi kričal te besede, medtem pa so mu žarele oči in verige na rokah so rožljale pri strastnem premetavanju rok. Ko sem videl moža tako jeznega, sem šele dobro spoznal, kako opravičena je bila groza majorja Šolto, ko je prvič izvedel, da ga prevarani kaznjeneц zasleduje.

»Pozabili ste, da mi o vsem tem nič ne vemo,« je rekel Holmes mirno. »Mi ne poznamo vaše zgodbe in torej ne moremo soditi, če je bila pravica res na vaši strani.«

»Dobro vem, gospod, da ste vi tisti, ki se vam imam zahvaliti za tele zapestnice,« je odgovoril Jonatan. »Toda ravnali ste z menoj kakor se spodobi in vas ne črtim. Vse se je izvršilo lepo in zakonito. Nikakor ne mislim prikrivati svoje zgodbe, ako me hočete poslušati. Karkoli vam bom povedal, vse je gola resnica — vsaka beseda, pri živem Bogu! — Lepa hvala. Postavite steklenico sem; namočiti si hočem grlo, če mi postane suho.«

»Rojen sem v vasi Worcestershire blizu mesteca Pershore. Onda živi še dandanes cel kup daljnih sorodnikov mojih in večkrat sem že mislil, da bi jih šel obiskat. Toda nikoli nisem delal časti svoji rodbini in zato ne vem, ali bi me bili kaj veseli, ako bi se zopet prikazal. Bili so vsi sami pravični in dobri ljudje, polgruntarji, dobro znani in spoštovani v deželi, dočim sem bil jaz vedno postopač. Toda kmalu jim nisem napravil nobene sitnosti več; kajti, ko sem

imel osemnajst let, sem prostovoljno oblekel vojaško suknjo, uvrstili so me v tretji indijski polk, s katerim sem čez par dni odjadral v daljno Indijo.

Toda ni bilo namenjeno, da bi bil dolgo ostal pri vojaki. Komaj sem se naučil dobro korakati in orožje sukati, pa so me že muhe gnale, da sem se šel kopat v indijsko reko Ganges. K sreči je bil v istem času v vodi najboljši plavač našega polka, John Holder, narednik naše stotnije. Ko se kopljem, me zagradi krokodil — bil sem ravno v sredi reke — in mi tako gladko odgrizne desno nogo ravno nad kolonom, kakor bi mogel storiti samo še vojaški zdravnik z ostrim nožem. Strah in izguba krvi sta me spravila v omedlevico in gotovo bi bil utonil, da me ni narednik Holder pograbil in prinesel na suho. Pet mesecev sem ležal v bolnišnici; dali so mi leseno nogo, pognali vun iz bolnišnice ter črtali kot pokveko iz armade; in za nobeno redno delo nisem bil več sposoben. — Hujšega udarca nisem mogel doživeti: bil sem ubog hromec, ko še niti dvajset let nisem imel. Toda ni nesreče brez — sreče. Neki mož, po imenu Abel White (Vajt), ki se je bil v ondotni pokrajini naselil kot obdelovatelj rastline »indigo«, je iskal paznika, ki naj bi nadzoroval njegove delavce in jih priganjal k delu. Slučajno pa je bil ta mož prijatelj našemu stotniku, ki je skrbel zame v nesreči. Da vam kratko povem: Stotnik me je priporočil za to službo in ker se je nadzorovanje opravljalo večinoma na konju, me noga ni prav nič ovirala. Moral sem jezdariti preko velikih nasadov, plantaž in paziti na delavce ter naznaniti lenuhe. Plača je bila lepa, imel sem prijetno stanovanje in prav rad bi ostal celo življenje pri njem. Gospod White je bil prijazen mož in večkrat je stopil v mojo sobico, da sva

skupno pokadila pipo tobaka; kajti na tujem se belokožci veliko bolj ljubijo kot pa doma. Toda jaz nisem bil dolgo srečen. Kar nenadoma, ne da bi bil kdo kaj takega slutil, so se domači Indijci uprli zoper nas. Tako tiho in mirno je bilo prej v Indiji, ko na kakem pokopališču; v trenutku pa se je uprlo okoli 200.000 črnih »hudičev« in dežela je postala celo peklo. Vse to veste iz časopisov, gospodje, skoro gotovo veliko boljše ko jaz; kajti jaz se ne brigam za časopise. Vem samo to, kar sem videl z lastnimi očmi. Naši nasadi so bili v Mutri, na severni strani Indije. Noč za nočjo smo videli celo nebo krvavo rdeče, kajti uporniki so požigali vasi, kjer so bile kočice s slamo krite, in dan za dnevom so bežali Evropejci s svojimi ženami in otroki mimo naših nasadov v mesto Agra, kjer je stala angleška vojska. Abel White pa je bil trdovraten mož. Za trdno si je bil vbil v glavo, da bo vsa nevarnost ravno tako hitro minila, kakor se je začela. In medtem, ko je bila cela okolica pokonci, je on mirno sedel na balkonu svoje vile, pil svojo vodko ter pušil svoje smodke. Seveda sva vztrajala pri njem jaz in Dawson, ki mu je vodil s svojo ženo račune in mu tudi stregel. No, nekega lepega dne je počilo — izbruhnil je upor tudi pri nas. Bil sem takrat ravno na nekem oddaljenem polju in počasi sem na večer jezdil domov. Kar zapazim neko čudno zamotano stvar, ki je ležala na robu globokega brega. Jezdil sem tja pogledat, kaj naj to pomeni? Stresel sem se po vsem životu. Truplo gospe Dawsonove, raztrgano v drobne kosce, je ležalo ondi in polovico so ga bili že požrli šakali. Ne daleč od ondod je ležal Dawson mrtev, na obrazu z izstreljenim samokresom v roki — in pred njim so ležali štirje uporniki na kupu, drug na drugem. Obstal sem in premišljeval,

kam naj se obrnem. V tem trenutku pa opazim velik dim, ki se je privalil iz hiše Abela, in zares, ogenj se je vil okoli strehe. Tedaj sem izpoznal, da gospodarju ne morem več pomagati in da končam še sam sebe, ako se mešam v te stvari. Z mesta, kjer sem stal, sem zapazil na stotine zagorelih domačinov v rdečih jopičih, ki so rajali okoli goreče hiše. Brž so me zagledali, nekaj krogelj je prižvižgalo mimo mojih ušes; v hipu se spustim v beg in čez drn in strn bežeč že pozno v noč prijaham slednjič srečno do ozidja mesta Agra. *)

Toda kmalu se je pokazalo, da tudi tukaj ni posebno varno. Po celi deželi se je širil upor. Kjer so Angleži imeli kaj pušk in topov, so se branili toliko časa, dokler jim ni zmanjkalo streliva. Sicer pa so bili reveži in so bežali, kamor so mogli. Milijoni domačinov so se bojevali proti peščici Angležev, in vse trume domačinov, pešci, konjiki in strelci, proti katerim so se bojevali, vsi so bili nekdanje naše izvrstne čete, ki smo jih bili sami naučili sukati naše orožje in trobiti po našem načinu, — in to je bilo še najstrašnejše. V Agri je stal tretji bengalski pešpolk, oddelek Sikov, dve četi kavalerije in ena artiljerijska baterija. Četa prostovoljcev se je zbrala iz angleških kupcev in rokodelcev in tem sem se pridružil tudi jaz s svojo leseno nogo. V začetku meseca julija smo šli proti upornikom; pri Šahgungi smo jih potisnili nazaj; toda strelivo nam je pošlo in morali smo se umakniti v mesto nazaj. Od vseh strani so prihajala žalostna poročila. Lahko razvidite iz zemljevida, da smo bili skoraj ravno v središču vstaje; od vseh strani se ni slišalo nič drugega

*) Agra je glavno mesto severne Indije, ki je pod angleško oblastjo; ima približno 200.000 prebivavcev.

ko o požiganju, moritvi in drugih grozovitostih.

Mesto Agra je veliko; tu kar mrgoli indijskih verskih fanatikov, pa tudi najhujših in najbolj divjih hudodelcev. Peščica naših mož bi se bila kar izgubila v ozkih ulicah. Zatorej je sklenil naš poveljnik, prekoračiti reko in se utaboriti v stari trdnjavi mesta Agre. Tako čudnega kraja še nisem videl na svetu, dasi sem daleč prišel: obseg trdnjave je naravnost velikanski. Vse je pričalo, da je to obzidje že marsikaj doživelo. Naša garnizija se je nastanila v novejšem delu; žene, otroci, vsakovrstne priprave, vse je bilo ondi zbrano. Starejši del trdnjave pa je bil še mnogo prostornejši. Tu se križajo dolgi, dolgi hodniki na vse strani, da bi se človek prav gotovo izgubil; velikanske dvorane stoje prazne in votlo odmeva korak, ako se izgubi kako človeško bitje v te strašne prostore. Toda le redkokrat se je prikazal kak človek v te prostore; le škorpijoni in stonoge so stanovale tamkaj.

Spredaj pred trdnjavo teče reka ter varuje prednjo stran; toda pri vseh stranskih vratih in zadaj so morale stati straže, in sicer ravno tako v starem poslopju, kakor v novem, kjer so stanovale naše čete. Imeli smo komaj toliko mož, da smo jih razpostavili na vse štiri ogle poslopja in pridelili k topovom; močno posadko postaviti pri vsakih vratih pa je bilo nemogoče. Glavna straža pa je stala torej v sredi trdnjave, pri vsakih vratih pa je stražil en belokožec z dvema črnima domačinoma. Jaz sem dobil povelje, da stražim z dvema črncema ob gotovi uri ponoči pri nekih oddaljenih vratih na južno-zahodni strani trdnjave. Če bi se prikazalo le količkaj sumljivega, sem moral sprožiti puško, nakar bi takoj prišla pomoč od glavne straže. Dvomil sem,

če bi ji bilo sploh mogoče v slučaju napada priti o pravem času na pomoč; kajti glavna straža je bila dobrih dvesto korakov oddaljena, vmes pa je bilo vse polno čudnih hodnikov in dvoran.

Sicer pa nisem bil malo ponosen, da mi je bilo izročeno to poveljstvo, ker sem bil samo navaden prostak in povrhu še kruljav. Dve noči sem stražil s črncema. Bila sta prava velikana, divjih obrazov; enemu je bilo ime Mohamed Singh, drugemu Abdullah Kahn, oba stara, izkušena vojaka, ki sta se pred nekaj leti bojevala proti nam. Sicer sta govorila precej dobro angleško, toda le malo sem mogel spraviti iz njih. Najrajši sta stala celo noč skupaj in klepetala v svojem čudnem jeziku. Jaz pa sem najrajši stal pri vhodu vrat ter gledal po široki, vijoči se reki in dalje po brlečih lučih velikega mesta. Bobnanje, ropotanje tamtama, razgrajanje in vpitje vstašev, ki so se napili žganja, vse to nas je celo noč spominjalo na nevarnega soseda onstran reke. Navadno je vsaki dve uri častnik, ki je nadzoroval nočne straže, šel mimo vseh postaj, da bi se prepričal, če je vse v redu.

Tretja noč moje straže je bila temna in deževna. Nič ni bilo prijetno, dve uri zaporedoma stati pred vrati. Vedno sem izkušal moja dva črnca spraviti v pogovor, toda le z majhnim uspehom. Okolo druge ure ponoči je prišla patrulja mimo nas, in to je vsaj nekoliko pregnalo dolgčas noči. Ker sem pa videl, da moja dva tovariša nikakor nočeta začeti z menoj pogovora, sem mirno odložil puško ter si natlačil pipo tobaka. V tem trenutku pa skočita oba proti meni. Eden popade puško ter mi pomeri ravno v glavo, medtem ko mi drugi drži veliki nož ravno

pod vratom, zaklinjajoč se, da me pri tej priči zabode, če se le količkaj premaknem.

Moja prva misel je bila, da sta črnca gotovo dogovorjena z vstaši in da sta me zato napadla. Vedel sem tudi, da, če se vstaši polaste teh vrat, se bo morala vdati vsa utrdba in z ženami in otroki se bo ravnalo neusmiljeno.

Pri tej priliki sem že odprl usta, da bi klical na pomoč, četudi zadnjikrat. Toda mož, ki me je držal, je moral vedeti, kaj se godi v moji duši, pa mi je pošepetal tiho na uho: »Ne delajte vrišča; trdnjava ni v nobeni nevarnosti; na tej strani reke ni nobenega vstaša.«

Zdelo se mi je, da govori resnico, da bi bil takoj mrtev, če le količkaj zavpijem, to sem lahko bral v očeh mojih napadalcev. Zato sem torej molčal in pričakoval, kaj pravzaprav hočeta od mene.

»Poslušaj me, sahib,« pravi Abdulah Khan, ki je bil večji in močnejši, »ali nama pomagaj, ali pa boš za vselej umrl. Stvar je prevažna, ni časa premišljevati. Z dušo in s telesom se nama vdaj in prisezi zvestobo pri svojem krščanskem Bogu, ali pa vrževa še to noč tvoje truplo v jarek pred trdnjavo ter zbeživa rajši k svojim bratom v vstaško armado. Srednje poti tukaj ni. Kaj si boš torej izvolil? — smrt ali življenje? Samo tri minute imaš časa za premislek; kajti vse se mora izvršiti, predno se vrne patrolja.«

»Kako naj se odločim,« sem odgovoril, »predno vem, kaj od mene zahtevata? — To vama pa povem: če gre za varnost trdnjave, se ne menim z vama; če je to, me lahko kar zabodeta — pri tej priči.«

»Trdnjave se ta stvar ne tiče nič,« pravi Khan, »midva zahtevava od tebe samo to, da moraš z bogateti. Saj zaradi tega prihajajo tvoji rojaki k nam. Če hočeš z nama sodelovati, ti prisegava pri tem svetlem požu in s trikratno prisego, ki jo še noben človek našega rodu ni prelomil. da doboš tudi ti od plena, kar ti gre. Četrtna zaklada bodi tvoja. S tem boš gotovo zadovoljen.«

»Kakšen zaklad pa je to?« sem vprašal, »jaz nimam čisto nič proti temu, da bi obogatel, samo povejte mi, kako se more to zgoditi?«

»Ali torej prisežeš pri kosteh svojega očeta, pri časti svoje matere in pri križu tvoje vere, da se ne boš nikdar, niti sedaj, niti pozneje, vzdignil zoper naju ter naju izdal?«

»Da, prisežem,« sem odgovoril nato, »če le ne nameravate kaj proti trdnjavi.«

»Tedaj pa tudi midva prisegava, jaz in moj tovariš, da dobiš četrti del zaklada, ki ga bomo razdelili pošteno med nas štiri.«

»Saj smo vendar samo trije,« sem rekel.

»Dost Akbar mora tudi dobiti svoj delež. Lahko ti povem vso zgodbo, medtem ko tukaj čakamo. — Štopi tja k vratom, Mohamed Singh, in naznaninama, kadar pridejo! — Vem, da prisega veže tudi tujce, in da se torej smeva zanesti na te, sahib. Poslušaj torej, kaj ti imam povedati: v severni pokrajini živi knez, ki je silno bogat, četudi je njegova dežela majhna. Mnogo je podedoval po svojem očetu, še več pa si je sam nagraabil. Ima namreč to lepo lastnost, da denar spravlja na kupe, ne da bi ga vžival. Ko je nastal upor, je hotel biti prijatelj volkovom, pa tudi jagnjetom — prijatelj domačim in Angležem. Kmalu pa se mu je zazdelo, da domačini zmagujejo, kajti po celi

deželi se je slišalo o porazih in nesrečah Evropejcev. Knez pa je bil priden, svoje načrte je uredil tako, da mu mora ostati vsaj polovica bogastva, naj se potem pripeti, kar hoče. Vse zlato in srebro je hranil v oboku svoje palače; najdragocenejše kamene in najredkejše bisere, ki jih je imel, pa je hranil v železnem zaboju, katerega je izročil svojemu najzvestejšemu služabniku. Ta naj bi torej, preoblečen v kupca, zaklad prinesel v trdnjavo Agro, ter ga ondi shranil toliko časa, dokler ne nastane zopet mir v deželi. Če zmagajo vstaši, bo sicer ob bisere, pa obdrži vsaj svoje zlato, če pa premagajo Angleži, tedaj so rešene vse dragocenosti. Tako je računil. — Ko pa je svoje bogastvo tako lepo uredil, se je pridružil domačinom, ker so bili ob njegovi meji močni. Potemtakem, kakor sam vidiš, sahib, je postalo njegovo imetje po pravici last onih, ki so ostali zvesti svoji zastavi.

Ta navidezni kupec, ki potuje pod imenom Ahmet, je sedaj ravno v mestu Agri in želi priti v trdnjavo. Za svojega popotnega tovariša si je izbral mojega polbrata Dost Akbarja, ki ve za vse njegove skrivnosti. Dost Akbar nama je obljubil pripeljati ga nocojšnjo noč pred ena izmed stranskih vrat in v ta namen si je izbral naša. Tukaj ga torej pričakujeva, jaz in Mohamed Singh. Kraj je samoten in nihče ne ve nič o njegovem prihodu. Nihče ne bo popraševal po kupcu Ahmetu, mi pa si bomo zaklad bogatega kneza med seboj razdelili. Kaj praviš k temu, sahib?«

Jaz sem odgovoril: »V moji domovini velja človeško življenje sploh kot sveto in nedotakljivo. Toda stvar postane drugačna, če kroginkrog besne poboji in vidiš umor in uboj takorekoč za vsakim oglom; v takem slučaju se pa razmere spremene.« Tako ne-

kako sem govoril, kakor sam s seboj. Nič mi ni bilo na tem, ali kupec Ahmet živi ali umrje; zato sem začel med Abdullahovim pripovedovanjem misliti na zaklad in zdelo se mi je, kako lahko zopet pridem do sreče, kako bodo strmeli sorodniki, če se njih »malopridnež« s polnimi žepi zlata povrne domov.

In že sem bil zadovoljen s tem predlogom; toda črnc, ki je morda mislil, da se ne morem odločiti, je silil vedno bolj v me.

»Pomisli, sahib,« mi je rekel, »če pride ta mož poglavarju trdnjave v roke, ga bodo gotovo obesili ali ustrelili, njegove dragocenosti pa bo spravila vlada, tako, da od tega ne bo nihče nič dobil. No, če pa pride v naše roke, zakaj bi potem tudi mineposkrbeli nadalje? Dragocenosti se dajo ravno tako lepo spraviti pri nas, kakor v državnih blagajnicah. Zaklad je že tako velik, da po njem lahko postanemo vsi bogati in imenitni možje. Nihče pa ne more izvedeti kaj o tej stvari, kajti tukaj smo ločeni od celega sveta; vse je ugodno za nas. — Torej na dan z besedo, sahib, hočeš pomagati ali pa te morava imeti za svojega sovražnika?«

»V vajinih rokah sem, z dušo in s telesom,« sem odgovoril.

»No, to je lepo,« je zaklical Khan ter mi vrnil orožje. »Kakor vidiš, ti midva zaupava; ti boš ostal mož-beseda in tudi midva ne bova prelomila svoje prisege. Sedaj pričakujemo samo še mojega polbrata in kupca.«

»Ali ve polbrat, kaj nameravata storiti?« sem vprašal.

»Ves načrt si je izmislil on sam. Sedaj pa pojdiva zopet k vratom, da bomo z Mohamedom Singhom stražili.«

Dež je curkoma lil, kajti bili smo ravno v začetku deževne dobe. Črni, težki oblaki so pokrivali nebo in niti za lučaj daleč se ni videlo. Tik pred našimi vrati je bil globok jarek, v katerem se je pa bila voda že tupatam posušila, tako, da se je lahko prišlo na drugo stran. Čudno mi je bilo pri srcu, ko sem stal s tema divjima Indijcema ter čakal moža, ki se je bližal svoji smrti.

Naenkrat zapazim onstran jarka brlečo svetilko. Zdaj pa zdaj se je skrila za kak griček ter se kmalu zopet pokazala, vedno bližje in bližje.

»Tukaj sta,« sem zaklical.

»Pokliči ga, sahib, kakor po navadi,« mi je pošepetal Abdullah; »ne napravljaj mu nikakega strahu. Pošlji ga samo z nama noter; ostalo izvršimo mi, medtem ko boš ti stal na straži. Imej torej svetilko pripravljeno, da bomo za gotovo videli, da je pravi.«

Medtem se je luč približevala vedno bolj in bolj ter je zdaj in zdaj nekoliko obstala in se je zopet pomikala dalje, dokler nisem onstran brega zapazil dveh temnih postav. Pustil sem jih, da sta zlezla v jarek, pregazila gosto blato ter priplezala že skoro do vrat

»Kdo je?« sem zaklical z nizkim glasom.

»Dober prijatelj,« je bil odgovor. Odgrnil sem svojo svetilko in svetel žarek se je razlil čez oba. Prvi je bil velikanski črnc s črno brado, ki mu je segala skoro do pasa, drugi pa je bil majhen, debel in okrogel možiček, ki je imel rumen turban in kovček v roki, ovit z nekim pregrinjalom. Videti je bilo, kakor da se od strahu trese po vsem životu; roke so se mu tresle, kakor da ima mrzlico, in svojo glavo z majhnimi bliščečimi očmi je obračal zdaj na levo, zdaj na desno, kakor miška, ki pokuka iz svojega

skrivališča. Mraz me je spreletaval ob misli, da ima biti tale človek umorjen, toda spomnil sem se zaklada in srce mi je postalo trdo kakor skala. Ko je zagledal moje belo obličje, je veselja vzkliknil in skočil k meni

»Varuj me, sahib,« je rekel, »pomagaj nesrečnemu kupcu Ahmetu. Veliko dežel sem prehodil, da bi našel v mestu Agri varno zavetišče. Oropali so me, pretepali in zmerjali, ker sem prijatelj Angležem. Blagoslavljena bodi noč, ki mi prinaša varstvo in rešitev — meni in bornemu mojemu imetju.«

»Kaj nosite v kovčku?« sem ga vprašal.

»Železno skrinjico,« je odgovoril, »v kateri imam nekaj rodbinskih dragocenosti; drugim bi nič ne koristile, meni pa bi bilo hudo, če bi jih moral izgubiti. Sicer pa nisem berač; poplačam vam lahko trud, mladi sahib, in tudi vašega poglavarja, če me vzame v svoje varstvo, kakor želim.«

Nisem mogel dalje govoriti s tem človekom. Čim bolj sem gledal v njegovo plašno obličje, tem težje se mi je zdelo, hladnokrvno ga pobiti. Zatorej sem pogovor kar kratkomalo končal.

»Peljite ga na glavno postajo,« sem zapovedal. Indijca sta stopila na levo in desno k njemu. Abkar pa je koračil za njim; tako so stopali skozi temna vrata. Pač ni izlepa smrt koga tako tesno obdajala, kakor tega nesrečneža. Jaz sem ostal s svetilko pri vratih in poslušal, kako so odmevali enakomerno njih koraki po temnih hodnikih. Naenkrat ni bilo več slišati stopinj, pač pa sem slišal sopihanje in odmev težkih udarcev. V tem trenutku pridirja — v moje največje začudenje — nekdo proti meni, glasno stokanje in zdihovanje slišim. Urno obrnem svetilko proti vhodu in tedaj pridrvi debeli Ahmet kot blisek

proti vratom, s krvavo rano preko obraza. Takoj za njim pa je sledil kot divji tiger veliki, črnobradi Akbar z bliskajočim se nožem v roki. Nikdar še nisem videl koga tako bežati kot tega majhnega kupca. Vedno bolj se je umikal črncu, in dobro sem videl, da se bo rešil, če uide mimo mene in uide na prosto. Mehko mi je prihajalo pri srcu, toda misel na zaklad me je zopet zakrknila. Ko je hotel skočiti mimo mene, sem mu zagnal puško med noge, in kakor ustreljen zajec se je prevrnil dvakrat čez glavo. Predno je mogel zopet skočiti na noge, je bil črncet že na njem in mu porinil oster nož v srce. Nobenega izdihljeja več, nič več se ni ganil, obležal je, kakor je bil padel.«

»Kakor vidite, gospodje, držim svojo obljubo. Dogodek vam pripovedujem natanko, kakor se je izvršil in ne opustim ničesar, kar bi bilo morda bolje záme.«

Jonatan je obmolknil in segel z zvezanima rokama po steklenici pijače, ki mu jo je bil pripravil Holmes.

Pripoznati moram, da se mi je možzelopristudil. Tako hladnokrvno se udeležiti umora, potem pa pripovedovati vse to z vsakdanjim glasom, to se mi je kar gabilo. Nobena kazen se mi ni zdela prehuda zanj, na moje sočutje bi se sploh ne smel nič zanašati.

Šerlok Holmes in Jones sta sedela z rokami na kolenih, popolnoma zatopljena v čudno povest, toda na obrazih se jima je brala prav taka nevolja. Gotovo je Jonatan to zapazil; kajti kmalu je začel z neko predrznostjo nadaljevati:

»Seveda je bilo to strašno. Toda rad bi videl, kdo bi na mojem mestu pustil zaklad ter si dal rajši glavo odrezati. Razen tega pa je šlo za moje ali pa

za njegovo življenje. Ako bi se mu posrečilo uiti, bi bilo prišlo vse na dan, in mene bi bili gotovo ustrelili. V vojski ne poznajo šale.«

»No, le nadaljujte svojo povest!« je silil Holmes kratko.

»No, nesli smo ga takoj skozi vrata, Abdullah, Akbar in jaz. Bil je silno težak. Mohamed Singh pa je ostal na straži. Prenesli smo ga na kraj, ki sta ga bila črnca že prej izbrala; po dolgem, zavitem hodniku smo prišli v veliko prazno dvorano, kjer so odkrušeni kosci opeke ležali vsekrižem po tleh. Prstena tla so bila na enem mestu udrta, tako da je bila nastala nekašna naravna jama. Tja noter smo položili kupca Ahmeta ter ga pokrili z opeko. Potem pa smo se vrnili k zakladu.

Še vedno je ležal tam, kjer ga je bil mož izpustil na tla pri prvem napadu. Zaboje je bil prav ta, ki sedaj stoji odprt na vaši mizi. Ključ je visel na železnem obesku, privezan s svileno vrvico. Odprli smo ga in svetloba svetilke je odsevala od nešteti dragih kamenov in biserov, kakršne sem bil prej videl kvečjemu v sanjah. Čudoviti blesk je kar slepil naše oči. Ko smo se jih nagledali, smo jih pobrali vun ter napravili zapisek. Najprvo je bilo notri stotriinštirideset najčistejših dijamantov, med njimi tudi eden po imenu »veliki Mogul«, ki je bil, kakor so pravili, po velikosti drugi na celém svetu. Nadalje je bilo sedemindeset zelo lepih zelenih smaragdov ter stoinsedemdeset rdečih rubinov. Nadalje štirideset almandinov, dvestodeset safirov, enoinšestdeset ahatov, katerim takrat še imena nisem vedel; šele pozneje sem se o tej stvari bolje spoznal. Tudi okoli tristo lepih morskih biserov je bilo v zaboju in dvanajst izmed teh je bilo v zlato vdelanih. Te poslednje

lahko odštejemo, kajti ni jih bilo več, ko sem zaklad drugič dobil v svoje roke.

Ko smo prešteli dragocenosti, smo ponovili svojo prisego, da bomo vedno skupaj držali in skrivnost vestno varovali. Sklenili smo, da plen skrijemo na varnem kraju ter ga šele potem razdelimo, ko se vrne v deželo mir. Kajti take dragocenosti ob času vojske s seboj nositi bi bilo silno nevarno in bi gotovo zbudilo sum. Prav varnega in pripravnega kraja v trdnjavi ni bilo; zato smo morali zaklad nesti ravno tja, kamor smo bili prej odnesli mrtvo truplo. V najdebélejši zid smo napravili luknjo, položili zaklad noter ter ga zadelali s kamenjem in opeko. Natančno smo zaznamovali kraj, drugi dan pa sem jaz naredil štiri risbe, naris tiste dvorane, za vsakega po en naris in spodaj sem zarisal »znamenje štirih«, kajti prisegli smo, da bomo delali drug za drugega kot en mož; nobeden naj ne bo več kot drugi! Te prisega — Bog mi je priča — nisem nikdar prelomil.

Saj poznate, gospodje, zgodovino indijskega upora. Ko je general Wilson vzel mesto Delhi *), je bil upor zadušén. Četa pod poveljstvom polkovnika Greatheda si je osvojila mesto Agro ter pregnala domačine. Mir se je zopet povrnil v deželo, in mi štirje smo upali, da kmalu pride čas, ko bomo lahko s polnimi žepi šli med svet. Toda en trenutek in vsi naši

---

*) Delhi, indijsko mesto z več ko 200.000 prebivalci, ima še sedaj trdno obzidje z enajsterimi mestnimi vrati; nekdanja stolica velikih mogulov, je bilo eno izmed največjih čudovitosti sveta, polno prekrasnih palač, mošej; južno od mesta stoji še dandanes največja mohamedanska mošeja „državna mazdžid“; ob času svoje največje slave (v 16. stoletju) je štelo mesto več kot milijon prebivavcev, palače so se lesketale samih biserov. Angleški general Wilson je l. 1857. zadušil upor domačinov imenovanih „Sepoji“.

upi so blii po vodi. Zaprli so nas kot morivce kupca Ahmeta.

To pa je prišlo takole: Ko je oni knez izročil Ahmetu svoje dragocenosti, je to storil zato, ker je vedel, da je zanesljiv človek. Toda tam na Jutrovem so ljudje sumljivi. Kaj stori knez? Postavil je še drugega, še zanesljivejšega služabnika, ki je kot vohun pazil na prvega. Vohun ni izlepa izpustil izpred oči Ahmeta, ampak mu je sledil kot senca. Tudi tisto noč je šel za njim ter je videl, kako je izginil skozi vrata. Seveda je mislil, da je Ahmet dobil pribežališče v trdnjavi. Ko pa je drugi dan tudi sam prosil, da bi ga pustili v trdnjavo, ni našel o Ahmetu nikjer nobenega sledu. To se mu je zdelo tako čudno, da je takoj govoril o tem z nekim podpoveljnikom in kmalu jestvar prišla na uho tudi vrhovnemu poveljniku. Ta je takoj ukazal preiskavo. Truplo so našli. Neko noč, ko smo se čutili popolnoma varne, so nas zgrabili, obdolžili umora ter nas postavili pred vojno sodišče, nas tri, ker smo v oni noči stražili pri tistih vratih, četrtega pa so videli v družbi z umorjenim. Pri zaslišanju dragocenosti ni nihče nič omenil; kajti kneza so bili odstavili in izgnali iz Indije; zato se ni nihče zmenil za njegovo last. Toda umor je bil jasno dokazan in ni bilo dvoma, da smo se ga vsi štirje udeležili. Vsi trije črnci so bili obsojeni v dosmrtno prisilno delavnico, jaz pa v smrt. Pozneje so tudi mojo smrtno obsodbo spremenili v isto kazen, kakor so jo dobili oni trije.

Bili smo res v čudnem položaju. Vsi štirje smo imeli verige na nogah in le malo upanja, da se jih kdaj iznebimo, pri tem pa smo vedeli za skrivnost, ki bi nas naenkrat iz ječe prestavila v imenitne palače, toda pot do sreče nam je bila zaprta. Velikan-

sko bogastvo je bilo pripravljeno za vsacega izmed nas, kar čakalo je, kdaj pridemo ponj, mi nesrečnejši pa smo se morali pustiti brcati in suvati vsakemu golobrademu oficirčku, ki nas je stražil; morali smo jesti riž, piti slabo vodo ter opravljati najtežja dela. To me je grizlo v srce in skoro bi bil znorel; vendar pa sem ostal stanoviten, se premagoval in čakal ugodne prilike.

Slednjič se mi je zdelo, da je prišla. Odvedli so me namreč iz Agre v Madras in odtod na otok Blair, ki je eden izmed Andamanov. Tukaj je bilo le malo belih kaznjencev in ker sem se spočetka lepo obnašal, sem se takoj prikupil višjim. Dobil sem svojo kočo v »Hope-Townu« in sem bil kar sam sebi prepuščen. Kraj je bil pust, mrzličan, ob vznožju gore Harriet. Onstran naših nasadov v gozdovih so stanovali divji domačini, ljudožrci, ki so vedno iskali ugodne prilike, da bi izstrelili na nas katero svojih zastrupljenih puščic. Mi kaznjenci smo obdelovali polje, kopali jarke, delali na vrtovih ter še drugih vsakovrstnih del imeli vsak dan črez glavo, zvečer pa smo bili nekoliko prosti. Ta prosti čas sem porabil v to, da sem se naučil po navodilih našega zdravnika pripravljati zdravila za našo lekarno; tako sem si pridobil marsikaj te zdravniške učenosti. Pri tem pa sem vedno pazil, kdaj se mi ponudi prilika ubežati; toda otok je oddaljen od suhe zemlje več sto milj, in bilo je torej skoraj nemogoče, da se mi kdaj posreči beg.

Naš zdravnik, doktor Somerston, je bil živahen, mlad človek, in vsak večer so se drugi oficirji pri njem zbrali ter kartali. Lekarna, kjer sem pripravljaval zdravila, je bila poleg njegove sobe, in skozi majhno okence se je videlo v njegovo stanovanje.

Časih, kadar mi je bilo dolgčas, sem ugasnil luč v lekarni ter oprezno stopil k oknu, poslušal njihove pogovore ter opazoval igro. To me je kratkočasilo; kajti dokler sem bil še svoboden, sem tudi rad kartal. Igrali so: major Šolto, stotnik Morstan, poročnik Brown, ki so poveljevali vojakom domačinom; dalje doktor sam in še dva ali trije pazniki, — zanimiva, majhna družba. Toda kmalu sem nekaj zapazil: namreč vojaki so vedno izgubljali, civilisti pa dobivali. Ne pravim, da se je zgodilo kaj nepoštenega, ampak tako je bilo. Stari pazniki so se namreč med Andamani le malo brigali za svojo službo, tem rajši pa so kartali in tako so bili mojstri v tej reči. Častniki pa so igrali le bolj za kratek čas in so metali svoje karte, kakor je ravno prišlo. Vsak večer so se vračali bolj oskubeni domov, pa čim bolj so izgubljali, tem večja je bila njih strast do igre. Majorju Šoltu je šlo najslabše. Spočetka je navadno plačeval z bankovci in zlati, toda kmalu je začel jemati na posodo, in sicer prav velike svote. Včasih je nekoliko dobil, in to mu je dalo nov pogum; toda kmalu ga je sreča zopet zapustila ter ga pahnila le še v večje dolgove. Po cele dneve je blodil okoli, ves pobit in žalosten, in popival črez mero.

Nekega večera pa je izgubil izvanredno veliko. Jaz sem sedel ravno v svoji koči, ko se je vračal s stotnikom Morstanom v svoje stanovanje. Oba sta si bila srčna in nerazdružljiva prijatelja. Zdelo se mi je, da major kar besni po toliki izgubi.

»Vse je izgubljeno, Morstan,« se je hudoval, »z menoj je pri kraju; najbolje bi bilo, da se kar — —«

»Ne bodi neumen, prijatelj,« reče Morstan ter ga prime za ramo. »Tudi mene so dobro oskubli, toda —«

To je vse, kar sem slišal; toda strašno mi je rojilo po glavi. Nekaj dni pozneje je hodil major Šolto zamišljen, počasi ob morju. Tedaj pa sem porabil to lepo priliko ter sem ga nagovoril.

»Za dober svet bi vas rad poprašal, gospod major,« sem znil.

»Kaj pa, Jonatan?« me je vprašal ter potegnil smodko iz ust.

»Nekaj bi vas rad vprašal, gospod major. Kdo bi bil neki vreden, da bi se mu smel izročiti neki skrit zaklad? Jaz namreč vem, kje leži skritega okoli pol milijona, in ker ne morem sam do zaklada, sem mislil, da bi bilo najbolje, da ga izročim naši državni blagajni; mogoče bi mi kazen zato prikrajšali.«

»Pol milijona, Jonatan?« se je začudil z odprtimi ustmi. Pri tem pa me je ostro pogledal, kakor bi se hotel prepričati, če govorim resnico.

»Gotovo, gospod; cel kup dragih kamenov in biserov je shranjenih ondi, ki čakajo srečne roke. Zanimivo pa je pred vsem to, da je pravi njihov lastnik izgnan iz dežele in brezčasten ter jih ne more nikakor nazaj zahtevati; tako je torej zaklad tistega, ki prvi pride ponj.«

»Državi ga izročite, Jonatan, državi,« je odgovoril jecljaje. Toda le s težavo je spravil te besede iz ust, in takoj sem izpoznal, da ga imam v kleščah.

»Kaj ne, gospod major, vi mislite, da bi bilo najboljšo, če vse povem višjemu vojaškemu poglavarju?« sem mu rekel popolnoma mirno.

»Pred vsem pazite, da se ne prenažite, česar bi se pozneje mogoče kesali, Jonatan. Povejte mi prej vso stvar natanko.«

Ves dogodek sem mu pripovedoval, samo toliko sem predrugačil, da ni mogel spoznati, kje je

zaklad skrit. Ko sem končal, je stal kot lipov bog ter se globoko zamislil. Iz miganja njegovih ustnic sem spoznal, kako ga je imelo.

»To je zelo važna stvar, Jonatan,« se je slednjič oglasil. »O tem ne smete niti besedice nikomur črhiniti; kmalu se pomeniva o tej stvari dalje.«

Čez dva dni pa pride s svojim prijateljem stotnikom Morstanom v tihi noči s svetilko v roki v mojo kočo.

»Rad bi videl, da bi tudi stotnik Morstan slišal vso zgodbo iz vaših ust,« mi reče Šolto.

»Prav rad,« sem odgovoril ter povedal vso stvar še enkrat.

»Meni se zdi to opolnoma verjetno,« je pripomnil Šolto. »Kaj pa ti misliš, Morstan, ali naj se lotimo stvari?«

Stotnik je prikimal.

»Poslušajte, Jonatan,« je rekel major, »s prijateljem sva se o tem pogovarjala in slednjič sva prišla do zaključka, da ta vaša skrivnost države prav nič ne briga, ampak je vaša zasebna zadeva, s katero lahko napravite, kakor vam je ljubo. Midva sva takoj pripravljena, da vam pomagava, kakor hitro se o celi reči pogovorimo in zedinimo.«

Trudil se je, da bi govoril mirno, malomarno, toda njegove oči so se svetile od vznemirjenja in pohlepnosti.

»E no, kar se tega tiče, gospoda,« sem odgovoril, navidezno sicer mirno, toda v resnici nič manj vznemirjen ko ona dva, »dam vama samo en pogoj, ki bi ga stavil vsak mož na mojem mestu: zahtevam namreč samo to, da rešita mene in moje tri tovariše. Potem vaju pa vzamemo v svojo sredo ter vama

damo eno petino zaklada, ki si ga lahko med seboj razdelita.«

»Hm,« je mrmral Šolto, »eno petino. To ni baš preveč.«

»Na vsakega bi prišlo okoli petdeset tisoč funtov šterlingov.«

»Ali kako naj pa vas oprostiva? To je nemogoče, kar zahtevate.«

»Nikakor ne,« sem odgovoril. »Vsako najmanjšo stvarco sem dobro premislil. Jedina zapreka našega bega je ta, da ne moremo dobiti nobene pripravne ladjice za pot in tudi ne dovolj živeža. V Kalkuti ali v Madrasu je pač veliko jadrnic in drugih ladjic, ki bi prav dobro služile našim naklepom. Pripravite torej ladjico! Ponoči nas pustite do obrežja in v ladjo; prepeljemo se potem na suho, in vidva dobita svoj delež.«

»Ako bi bili samo vi,« je mrmral Šolto.

»Nobeden ali pa vsi,« sem odgovoril jaz. »Pri-segli smo namreč, da bomo delali drug za drugega.«

»Vidiš, Morstan,« reče Šolto, »Jonatan je mož beseda. Nikakor se ne bo ločil od svojih prijateljev. Mislim torej, da mu smeva zaupati.«

»To sicer ni prijetno delo,« je odgovoril Morstan, »vendar nama bo denar ravno prav prišel, da rešiva svojo oficirsko čast.«

»No, dobro,« reče major, »pomagati vam hočeva, kolikor bo v najini moči. Predvsem se pa seveda morava prepričati, če je vaša zgodba resnična. Povejte mi torej, kje je zaboje skrit, in jaz si bom vzel dopust ter takoj odrinil v Indijo, da stvar preiščem.«

»Ne tako hitro«, odgovorim osorno, »prej se še moram prepričati, če so moji trije tovariši s tem za-

dovoljni. Saj vama povem, da se pri nas pravi: »vsi štirje ali pa nobeden.«

»Neumnost,« se razjezi Šolto. »Kaj imajo ti trije črni potepuhi pri tej stvari opraviti?«

»Črni ali beli,« odgovorim jaz, »mi držimo skupaj, pa je!«

»Da ob kratkem povem: kmalu smo se sešli še enkrat, in sedaj so bili tudi Mohamed Singh, Abdullah Khan in Dost Akbar navzoči. O celi stvari smo še enkrat pogovorili in prišli slednjič do zaključka. Častnika sta dobila vsak po en naris trdnjave, in v narisu je bil natanko zaznamovan kraj, kje je zaklad skrit. Major Šolto naj bi šel v Indijo in se prepričal o tem, kar smo mi zatrjevali, zaklad pa naj bi pustil pri miru, kjer je. Potem pa naj bi poskrbel ladjico z vsemi potrebščinami ter jo poslal na otok Rutland, kjer bi ga mi pričakovali na obrežju. Potem naj bi on zopet nastopil svojo službo, stotnik pa naj bi prosil za dopust. Z njim naj bi se mi potem sešli v mestu Agri, razdelili zaklad ter mu odšteli odgovorjeno petino. Vse to smo zapečatili z vsakovrstnimi slovesnimi prisegami, kar se jih le more človeški um izmisliti in jezik izgovoriti. Celo noč sem sedel in risal, in ko se je že jelo daniti, sta bila gotova nova obrisa, podpisana z »znamenjem štirih« ter z imenom mojim in mojih treh tovarišev.

»Toda moje dolgo pripovedovanje vas je gotovo že utrudilo, gospodje, in gotovo že težko pričakujete, da bi me prej ko mogoče spravili pod ključ. Končati hočem, kolikor mogoče kratko. Sleparski Šolto se je napotil v Indijo in se ni več vrnil. Stotnik Morstan mi je kmalu potem pokazal njegovo ime med potniki nekega parnika. Stric mu je bil umrl in mu vse premoženje zapustil; vzlic temu pa je bil tako nesramen,

da nas je vseh pet grdo osleparil. Kmalu nato je šel Morstan v Agro ter videl, kakor smo tudi pričakovali, da je slepar zaklad res odnesel.

Slepar je pobral vse, ne da bi izpolnil le en sam pogoj izmed vseh, pod katerimi smo ga odposlali.

Od tega dne sem živel le zato, da se maščujem. Noč in dan sem premišljal o tem. In poprijela se me je takorekoč slepa strast po maščevanju, ki je premagala in v stran potisnila vse drugo. Nič se nisem zmenil, niti za postavo niti za vislice. Le na to sem mislil, kako bi pobegnil ter mu prišel na sled. Potem bi jo pa že zaplesala. Še celo zaklad mi je bil v primeri željo po maščevanju le postranska stvar. Karkoli sem v svojem življenju sklenil storiti, še vse sem izvršil. Toda pri tem zadnjem sklepu so minula bridka leta, predno se mi je ponudila ugodna prilika. Že prej sem omenil, da sem si nabral nekaj zdravniških vednosti. Nekega dne, ko se je doktor Somerston moral vsled mrzlice vleči, so kaznjenci našli nekega pritlikavega domačina ležečega v gozdu. Bil je smrtno bolan, splazil se je bil na samotni kraj, da bi ondi izdihnil. Sicer je bil res zastrupljen kot mlada kača, toda vkljub temu sem se poprijel dela, in res sem ga po dveh mesecih zopet spravil na noge. Od tistega časa mi je bil ves udan. Nikakor se ni hotel vrniti v gozd, ampak vedno se je držal moje kočice. Tudi njegovega čudnega jezika sem se nekoliko naučil, zato sem mu bil pa še ljubši.

»Tonga — tako mu je bilo ime — je bil dober veslač in je imel celo svojo ladjico. Ko sem torej videl, kako mi je vdan, da bi naredil vse, kar bi hotel, sem mislil takoj: »Jonatan, sedajle, ali pa nikoli —«. Kmalu sva se pogovorila o vsem, kako bi se dalo ulti. V določeni noči naj bi prišel s svojim čolnom na do-

ločeni kraj, kjer bi ga jaz pričakoval. Naročil sem mu tudi, da naj vzame s seboj več steklenic vode studenčnice, kokosovih orehov in krompirja. Mali Tonga je bil res zanesljiv in zvest. Gotovo nihče ni imel tako udanega tovariša. V določenem času je priveslal s svojim čolnom in predno je minila ura, sva se zibala že daleč na širokem morju. Tonga je vzel vse svoje imetje s seboj, svoje orožje in svoje lesene malike. Iz dolgega bambusovega droga, ki ga je imel s seboj, in iz štorij, narejenih iz kokusovega ličja, sem napravil nekako jadro. In tako sva deset dni jadrala na slepo srečo sem in tja; enajsti dan pa nama je bila sreča mila. Vzeli so naju na neko ladjo, na kateri so se vozili malajski potniki iz Singapore v Jidda. Bila je sicer čudna družba, toda kmalu sva se je privadila. Imeli pa so to lepo lastnost, da naju niso kar nič popraševali, ampak naju pustili kar lepo pri miru.

»Če bi vam hotel pripovedovati vse čudne dogodke, ki sva jih z mojim pritlikavcem prestala, vem, da bi mi ne bili hvaležni, ker bi prej napočilo jutro, predno bi končal s svojim pripovedovanjem. Potikala sva se po širnem svetu; vedno je prišlo kaj vmes, da nisva dolgo, dolgo mogla dospeti v London. Toda ves čas sem imel svoj namen pred očmi. Vsako noč se mi je sanjalo o Šoltu. Gotovo sem ga več kot stokrat ubil v sanjah. Slednjič, pred kakimi tremi ali štirimi leti, pa sva vendar dospela na Angleško. Brez posebnih težav sem našel Šoltovo stanovanje in najprej sem sklenil poizvedeti, če je spremenil zaklad v denar ali ne. Sprijaznil sem se z nekim možem, ki mi je mogel pomagati — njegovega imena nočem imenovati; kajti nikogar nočem pehniti v nesrečo. Ta mi je povedal, da major Šolto dragocenosti še hrani, in od tedaj sem skušal na vsak način priti v njegovo bli-

žino; toda bil je zvit in imel je vedno pri sebi za stražo dva hrusta; razventega pa še svoja dva sinova in nekega služabnika iz Indije.

Nekega dne pa sem zvedel, da je na smrtni postelji. Takoj sem odhitel na njegov vrt s trdnim upanjem, da mu vsaj v zadnjem trenutku poplačam, kar sem mu dolžan. Priplazil sem se do okna ter ga zagledal; kako je ležal na postelji, in oba sinova sta stala pri njem. Že sem hotel skočiti v sobo ter se spustiti v boj z vsemi tremi, kar zapazim naenkrat, kako se mu je poveznila spodnja čeljust; in sedaj sem vedel, da je po njem. — Še v isti noči sem vdrl v njegovo sobo ter preiskal vse njegove listine, da bi našel kak dokaz, kam je skrnil zaklad. Toda vse iskanje je bilo zastonj, in jezen in srdit sem odšel. Poprej sem pa še zapisal na neki list »znamenje štirih«, kakor je bilo zapisano na narisu, ter ga pritisnil na njegove prsi, da vzame s seboj v grob znamenje onih štirih mož, katere je tako nesramno okradel in prevaril.

Nekoliko časa sem živel ob tem, da sem ubogega pritlikavčka Tongo kot črnega Kannibala kazal po semnjih in komedijah. Navadno je jedel surovo meso ter kazal andamanski bojni ples. In tako sva imela po vsakem dnevnem trudu poln klobuk bakra. Kar se je pa medtem vršilo v Pondichery-Lodge, sem vse natančno poizvedoval. Nekaj let se ni prigodilo nič posebnega, pač pa so povsod stikali za zakladom. Slednjič pa pride vendar poročilo, ki sem ga tako težko čakal. — Našli so zaklad. Bil je v podstrešju hiše, v kemični delavnici gospoda Jerneja Šolto. — Toda kako naj pridem revež z leseno nogo tja gor? To se mi je zdelo nemogoče, dokler nisem zvedel za podstrešno okno, in pa, ob kateri uri Jernej Šolto hodi večerjat. Zdelo se mi je, da, če mi Tonga pomaga,

vse lahko izvršim. Treba mu je bilo si privezati debelo vrv okoli pasu, in ker je znal plezati kakor maček, je lahko prišel na streho. Toda gospod Šolto je bil žal še v svoji sobi — to je bila njegova nesreča. Tonga je mislil, da je storil nekaj zelo pametnega, ko je spustil nanj zastrupljeno puščico; kajti, ko sem tudi jaz priplezal po vrvi navzgor, sem ga videl, kako je stopal ponosno po sobi kakor našopirjen pav. Zato se je pa tudi zelo začudil, ko sem ga opazil s koncem vrvi ter ga zmerjal s krvoločnim risom. Najprej sem spustil zaboj z dragocenostmi po vrvi navzdol, potem pa sem še sam splezal na tla položivši še prej »znamenje štirih« na mizo, v spomin, da so dragi kameni zopet prišli enkrat v roke pravega gospodarja. Tonga pa je nato potegnil vrv navzgor, zaprl okno v sobi ter se vrnil po isti poti na tla, po kateri je bil prišel gor.

»Kako se nama je nadalje godilo, že tako veste. Čolnarje sem slišal hvaliti brzino ladje »Aurore«, pa sem mislil, da bi bilo dobro na njej bežati. Staremu Smithu sem obljubil lepo vsoto denarja, če naju varno pripelje po Temzi do morja k naši ladji; skrivnosti pa mu nisem razodel. Ne pripovedujem vam tega za kratek čas, gospodje — kajti vi ne zaslužite, da bi vas zabaval — temveč zato, da spozna celi svet, kako zlobno me je ogoljufal major Šolto, in kako nedolžen sem, kar se tiče umora njegovega sina.“

»Čudna povest!« je rekel Šerlok Holmes. »Torej vi ste prinesli svojo vrv s seboj? Tega prej nisem vedel. — Povejte mi še, kako je mogel pritlikavec, ko smo vas zasledovali, izpustiti še eno puščico proti nam, saj sem vendar mislil, da je bil vse pozabil v sobi pri mrliču.«

»Seveda, gospod, vse, razven ene, ki jo je še imel v pihalniku.«

»A, tako, saj res,« je vzkliknil Holmes, »na to pa še mislil nisem.«

Naenkrat pa je postal Athelney Jones siten. »Ustregel sem vaši želji, Holmes,« je rekel nepotrepežljivo, »sedaj je pač že skrajni čas, da spravimo tega čvekača v varno zavetje. Voz nas čaka že dolgo in policaja se gotovo tudi že dolgočasita pri vratih, Lepa hvala torej, da sta mi pomagala. Seveda bosta morala, gospoda, pri obravnavi priti za priči. Za zdaj pa lahko noč!«

»Lahko noč, gospodje,« je voščil tudi Jonatan.

»Pojdite naprej, Jonatan, da vas bom imel pred očmi.«

To so bile zadnje besede previdnega Jonesa, ko sta z Jonatanom zapustila najino sobo.

K o n e c .

»No, to je torej konec cele igre,« sem pripomnil jaz, ko sva s Holmesom stala sama in nekaj časa molče pušila vsak svojo smodko. »Bojim se, da je to zadnja preiskava, pri kateri imam priliko občudovati vašo bistrourmno metodo. Gospodična Morstan mi je namreč skazala čast, da me je namreč izbrala za bodočega svojega soproga.«

Holmes je žalostno nekaj zagodrnjal.

„Baš tega sem se bal,“ je rekel, „ne morem Vam častitati.«

Bil sem nekoliko užaljen. »Ali imate sploh kakšen vzrok, biti z mojo izvolitvijo nezadovoljni?«

»Nikakor ne, ravno nasprotno. Mislim, da je ona najljubeznivejša gospodična, kar sem jih še videl. Tudi je pokazala izvrstno spretnost pri zasledovanju zločincev. Kaj ni prebrisana, da je shranila tako

skrbno naris dvorane mesta Agre, kjer je bil zaklad, in sicer bolj skrbno, nego vse druge očetove listine? Toda ljubezen je nekaj, kar razburja človeka, vse pa, kar razburja človeka, nasprotuje hladnemu in zdravemu razumu, ki ga jaz cenim čez vse. Jaz sam se gotovo ne bom nikdar ženil, že zato ne, da ne zgubim hladnega, zdravega razuma.«

»Upam,« sem rekel smeje se, »da bom ohranil svoj zdravi razum. Toda, vas je hudo prijelo, Holmes!«

»Da, po vsakem hudem naporu oslabim; ves ta teden bo zanič, in se bom vlačil, kakor jesenska megla.«

»Čudno,« rečem jaz, »kako se pri vas počutje spreminja. Nekaj časa ste vesel in živahen, sposoben najglobokejših misli in najnapornišega dela; pa kar naenkrat vas prime nekaj, kar bi pri drugih ljudeh imenovali lenobo.«

»Vidite«, je odgovoril nato Holmes, »kakšnemu nadarjenemu mlademu fantu predbacivajo, češ: časih si postopač, časih pa si tudi še za kakšno rabo. — Toda pustimo prazne čenče in vrnimo se k Šoltovim. Kakor vidite iz Jonatanove povesti, je imel ta v Šoltovi hiši tudi nekega zaveznika. To ne more biti nihče drugi kakor hišnik Ral Kao; in tako gre Jonesu, ki je dal moža takoj zapreti, čast, da je pri tem velikem ribjem lovu ujel vsaj eno ribo čisto sam.«

»Plačilo je krivično razdeljeno,« sem rekel jaz.

»Vsi smo se trudili in sodelovali, pa jaz sem si zaslužil ljubeznivo ženko, Jonesu bodo peli slavo — in kaj ostane vam?«

»Meni,« reče Šerlok Holmes, » — no, meni pa ostane še vedno steklenica kokajina.« In segel je s svojo drobno, belo roko po nji.

KAZALO.

	Stran
Prvo poglavje: Kako Šerlok Holmes opazuje in sklepa	5
Drugo poglavje: Zamotana zadeva	14
Tretje poglavje: Kam se peljemo?	21
Četrto poglavje: Povest plešastega gospoda	26
Peto poglavje: Žaloigra v Pondicherry-Lodge	38
Šesto poglavje: Šerlok Holmesov dokaz	47
Sedmo poglavje: Diana išče sled	58
Osmo poglavje: Pri Smithovi ladjedelnici ob Temzi	72
Deveto poglavje: Sledu zmanjka	83
Deseto poglavje: Smrt Andamanskega otočana	96
Enajsto poglavje: Veliki zaklad iz Indije	106
Dvanajsto poglavje: Čudna povest „malega“ Jonatana	114
Konec	143

Pripomba k „Znamenju štirih“.

Londonska policija je svetovnoznana; kakor pa se razvidi iz naše povesti, je angleška policija dvojna: ena je **državna**, od države plačana, in zastopnik te je v naši povesti debeli **Athelney Jones** (izgovôri: Azelni Džonz), druga pa je **zasebna**, privatna, ki jo morajo ljudje sami plačati, če jo na pomoč kličejo, in zastopnik te pa je v naši povesti bistrourni **Šerlok Holmes** (izgovôri: Homz). Zanimivo je, da se pisatelj vedno norčuje iz plačanega državnega policista. Pisatelj Artur Conan **Doyle** (izgovori Dojl), rojen l. 1859. na Škotskem v mestu Edinburgu, je bil od l. 1882. do l. 1890. vojaški zdravnik (dr. Watson [izgovori: Uotsn] v naši povesti, ki pomaga Holmesu, ni nihče drugi ko pisatelj sam), sedaj živi samo pisateljjevanju. Bistrourni Šerlok Holmes nastopa tudi še v drugih manjših povestih istega pisatelja: „Adventures of Sherlock Holmes“ (izšlo l. 1892.) in „Memoirs of Sherlock Holmes“ (izšlo l. 1893.). Jako lepo je popisal Doyle tudi veliko bursko vojsko v knjigi: „History of the great Boer War.“ (1902.)

Uredništvo.

Sloveči pisatelj je dovolil prevod vseh svojih del s kratkim pismom, ki ga tu priobčujemo v izvirniku:

Undershaw, Hindhead, Haslemere, 10. Nov. 1905.

Dear Sir!

I have no objection to your translating into Slovenian the works you mention.

Yours truly

Arthur Conan Doyle, m. p.

(Prevod: Vaše blagorodje! Nič nimam proti temu, da prevedete v slovenščino dela, ki ste jih omenili [namreč v pismu nanj]. Vaš vdani A. Conan Doyle.)

Te-le tri lastnosti bo imela »Ljudska knjižnica«:

Prinašala bo vseskozi zanimivo berivo; krščanstvu sovražnega, izpodtakljivega ne bo nič sprejela v svoje predale, dasi tudi ne misli biti preveč ozkosrčna; z lično obliko bo združevala najnižjo ceno.

Na videz si je začrtala ozke meje; v resnici pa bo vodila svoje čitatelje širom sveta ter jih v prijetni obliki seznanjala z življenjem in trpljenjem tujih narodov v sedanosti in preteklosti. Pisatelji naši in tuji so napisali toliko lepega, čistega, umetniško dovršenega, da nam ni treba segati po umazanem berivu, ki draži samo radovednost in kuži domišljijo mladine.

V lepi obliki bistriti glavo, blažiti srce, krepiti voljo, to namerava »Ljudska knjižnica«. S temi cilji bo pa tudi najbolje pospeševala pravo omiko Slovencev. In tako trdno upamo, da bo »Ljudska knjižnica« v vsaki hiši in da njeni snopiči ne bodo ležali nerazrezani po policah, ampak da se bodo z veseljem prebirali in potem skrbno hranili v domači, družinski knjižnici, ki naj bi jo imela vsaka družina.

Pričenjamo s povestjo nove vrste

„Znamenje štirih“

angleški spisal A. Conan Doyle, vrši se v največjem svetovnem mestu Londonu. Tej povesti bodo zapored sledile naslednje:

„Darovana“

ki se godi v dobi pokristjanjenja Slovencev,

„Jernač Zmagovač“

od slavnega poljskega pisatelja Sienkiewicza,

„Med plazovi“

itd.

Vsak sešitek je preračunan na tri tiskovne pole t. j. 48 strani in bo veljal 20 vin., po pošti 22 vin. Na mesec bosta izšla dva taka snopiča. »Ljudska knjižnica« se bo pošiljala le onim, ki bodo plačali vsaj 10 sešitkov naprej ali osebno ali po položnici, katera bo prvemu in vsakemu desetemu sešitku pridejana; za 10 sešitkov naj se pošlje K 2.20 s poštnino vred. Ustavilo se bo dopošiljanje z onim sešitkom, s katerim poteče naročnina. Vsa naročila naj se naslovijo na »Katoliško Bukvarno« v Ljubljani.

Sedaj pa na delo, prijatelji lepe knjige! Razširite »Ljudsko knjižnico« v zadnjo kočo; naj zlasti ob dolgih zimskih večerih čitanje njenih mičnih povesti blaži srca, vedri duha in dviga omiko našega vedoželjnega ljudstva!

Kdor se ne misli na knjižnico naročiti, naj vrne prvi sešitek v onem ovitku, v katerem ga je prejel in mu ni treba nalepiti nove znamke, temveč samo na ovitek zapisati opazko »Nazaj! Ne sprejemem!«

Ljubljana, meseca oktobra 1906.

Katoliška Bukvarna.

